

**T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İKTİSAT ANABİLİM DALI
İKTİSAT TARİHİ BİLİM DALI**

**MALİYE NEZARETİ, TEMETTUAT DEFTERLERİNE
GÖRE (1844–1845) AVUNYA KAZASININ SOSYAL VE
EKONOMİK YAPISI**

Yüksek Lisans Tezi

Ferhat ÖZTÜRK

İstanbul-2010

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İKTİSAT ANABİLİM DALI
İKTİSAT TARİHİ BİLİM DALI

**MALİYE NEZARETİ, TEMETTUAT DEFTERLERİNE
GÖRE (1844–1845) AVUNYA KAZASININ SOSYAL VE
EKONOMİK YAPISI**

Yüksek Lisans Tezi

Ferhat ÖZTÜRK

Danışman: Prof. Dr. Ahmet TABAKOĞLU

İstanbul-2010

Marmara Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Tez Onay Belgesi

İKTİSAT Anabilim Dalı İKTİSAT TARİHİ Bilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi
FERHAT ÖZTÜRK'ün MALİYE NEZARETİ, TEMETTUAT DEFTERLERİNE
GÖRE (1844-1845) AVUNYA KAZASININ
SOSYAL VE EKONOMİK YAPISI adlı tez çalışması, Enstitümüz Yönetim Kurulunun
01.03.2010 tarih ve 2010-3/27 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından
oybirliği/oyçokluğu ile Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Öğretim Üyesi Adı Soyadı

İmzası

Tez Savunma Tarihi : 20.03.2010

1) Tez Danışmanı : PROF. DR. AHMET TABAKOĞLU

2) Jüri Üyesi : YRD. DOÇ.DR. FAHRİ SOLAK

3) Jüri Üyesi : YRD. DOÇ.DR. ERKAN AYDIN

MALİYE NEZARETİ, TEMETTUAT DEFTERLERİNE GÖRE (1844–1845)
AVUNYA KAZASININ SOSYAL VE EKONOMİK YAPISI

ÖZET

Ferhat ÖZTÜRK
Yüksek Lisans, İktisat Ana Bilim Dalı İktisat Tarihi Bilim Dalı
Tez Danışmanı: Prof. Dr. Ahmet TABAKOĞLU
Jüri: Yrd. Doç. Dr. Fahri SOLAK
Jüri: Yrd. Doç. Dr. Erkan AYDIN

İstanbul 2010

Osmanlı İmparatorluğunda Tanzimat'ın ilânından sonra maliye alanında yeni düzenlemeler yapılmış, herkesin ticari gelirlerine göre tek bir vergi alınması için yeni kanunlar çıkarılmıştır. Halkın vergiye esas alınacak mal, emlâk ve kazancının tespiti için yapılan yazımlar sonucu hazırlanan temettuât defterleri, Başbakanlık Osmanlı Arşivinde kayıtlı bulunmaktadır. Temettuât defterleri ait oldukları yerleşim birimlerinin sosyal ve ekonomik yapıları hakkında önemli bilgiler vermektedir.

Bizim çalışmamız, beş defterden oluşan Avunya Temettuât defterlerine göre 19. yüzyıl ortalarında Avunya'nın sosyal ve ekonomik yapısının değerlendirilmesidir. “Maliye Nezareti, Temettuat Defterlerine Göre (1844-1845) Avunya Kazasının Sosyal ve Ekonomik Yapısı” adını taşıyan bu tez çalışmamız dört bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümünde “Avunya adı ve ilk çağlardan 19. yüzyıla kadar kısa tarihçesi” konusu ile çalışmamızda ana kaynak olan Temettuât defterlerinin hazırlanmasının tarihi arka planını açıklayan “Osmanlı Devleti'nde temettuât defterleri ve Avunya'ya ait defterlerin özellikleri” ele alınmıştır. Bu defterlerin niteliği, iktisadi ve sosyal tarih kaynağı olarak önemleri üzerinde durulmuştur.

İkinci bölümde kazanın sosyal yapısına ait nüfus bilgileri ve meslekler hakkında bilgi verilmiştir. Nüfusun dağılımı tablolarla incelenmiş, hane reislerinin sahip oldukları meslekler, bu mesleklerin özelliklerine göre gruplandırılması, nüfus içindeki

oranları ve kaza ekonomisindeki payları gibi konular ele alınmıştır.Üçüncü bölümde kazanın iktisadî yapısını oluşturan gelir kaynakları ve dağılımına yer verilmiştir. Gelir grupları, meslek -gelir karşılaştırması gibi incelemeler yapılmıştır. Ziraat hayatı ve hayvancılık konuları incelenmiştir. Zirai toprak alanlarının köy, hane başına düşen miktarları ve üretilen ürünlere göre dağılım gibi tespitlere yer verilmiştir. Ayrıca cins ve özelliklerine göre hayvan dağılımı ve karşılaştırmalar yapılmıştır.

Dördüncü bölümde vergi çeşitleri ve vergi dağılımı açıklanmıştır. Tezimizin ana kaynağı temettuât defteri bilgileri konularına göre tasnif edilmiş ve tablolar halinde gösterilerek değerlendirmeler yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Temettuât, Avunya, Ekonomi, Tarım, Hayvancılık, Vergi.

**THE SOCIAL AND ECONOMIC STURUCTURE OF AVUNYA
ACCORDING TO THE MINISTRY OF FINANCE, TEMETTUAT
NOTEBOOKS (1844-1845)**

ABSTRACT

Ferhat ÖZTÜRK

MA,Department of Economy, Science of Economic History

Adviser: Prof. Dr. Ahmet TABAKOĞLU

Jury: Yrd. Doç. Dr. Fahri SOLAK

Jury: Yrd. Doç. Dr. Erkan AYDIN

İstanbul 2010

In Ottoman Empire, after the Tanzimat announcement there had been made a new law to get a single tax from people according to their commercial income. “The temettuât notebooks” prepared according to the notes taken for determining the real estate, property and income of people are registered in “The Premiership of Ottoman Archives”. “The Temettuât Notebooks” gave important information about the socio economic structure of the settlements they belong to.

Our study is the evaluation of the socio economic structure of Avunya in the middle of 19 th Century according to “The temettuât notebooks of Avunya” which are made up of 5 books. Our thesis, whose title is “The Social and Economic Structure of Avunya According to the Ministry of Finance, Temettuât Notebooks (1844-1845)” is composed of four parts.

In the first part; the topics both “The name of Avunya and it’s short history from the first ages till nineteenth century, and The Temettuât Notebooks of Ottoman Empire and the specialties of the books belong to Avunya” which explain the historical background of the preparation of the Temettuât Notebooks which are the basic source of our study are taken part in. The quality and importance of those books as a source for economic and social history were dwelt on.

In the second part, it was given information about the occupations and the population of the social structure of the city. The distribution of the population is examined by the help of charts. The occupations of the heads of the families, the classification of these occupations according to their specialties and their rate in population and parts in the economic situation of the city are some of the topics studied in this part.

In the third part the topics, the income sources and distribution making up economic structure of the city take part. The groups of income and the comparison of the occupation-income are examined in the sector. Animal husbandry and agricultural life are studied. The amount of the agricultural land areas belongs to per a household, a village and the spread of these areas according to the products are taken part in here. Furthermore the spread of animals according to their kinds and specialties and comparisons of them are made in this part.

In the fourth part the distribution and types tax of are explained.

The knowledge of the Temettuât Notebooks which are the main source of our thesis are grouped according to their topics and those are evaluated by showing charts.

Keywords: Temettuât, Avunya, Economy, Agriculture, Stock-breeding, Tax.

ÖNSÖZ

Tanzimat Fermanı'nın (1839) ilanından sonra Osmanlı Devleti'nde siyasi, mali, iktisadi ve sosyal alanda pek çok gelişme olmuştur. Bu gelişmelerin Osmanlı taşra teşkilatına nasıl yansıdığı ve taşrada ekonomik ve sosyal hayatın nasıl işlediğinin anlaşılması ve araştırılmasını önemli kılmaktadır. Bu düşüncelerle 19. yy. başlarında Cezayir-i Bahr-i Sefid eyaleti Biga sancağına ve 19.yy.ın ikinci yarısında Hüdavendigâr eyaleti Karesi sancağına bağlı Avunya kazasının sosyal ve ekonomik yapısını araştırdık.

Bu çalışmada, ana kaynak olarak temettuât defterinden faydalandık. Bu defterler Osmanlı Devleti'nin en küçük yerleşim yerlerine kadar tahrir (sayım) çalışmaları sonucu hazırlanmıştır. Bu nedenle sadece ait oldukları yerlerin değil 19. yy. ortalarında Osmanlı Devleti'nin sosyal ve ekonomik yapısını aydınlatacak bilgiler vermektedirler. Bu defterlerin hazırlanış amacı vergi düzenlemesi olduğu için idari yapı ve kurumlar gibi bazı konularda bilgi verilmemiştir. Biz de arşiv kaynakları ve genel eserlerle bu eksiklikleri tamamlamaya çalıştık.

Avunya temettuât defterleri, küçük bir kazanın belli bir zaman dilimindeki iktisadi durumunu ortaya koyarken, bize XIX. yüzyıl Osmanlı Devleti'nin genel durumu hakkında da bilgi vermektedir. Temettuât çalışmaları ilerledikçe, Osmanlı Devleti'nin ve Anadolu coğrafyasının sosyal durumunu ve ekonomik yapısını anlamamız ve aktarmamız kolaylaşacaktır.

Yüksek lisans tezi olarak hazırlanan bu çalışmamızda bana yol gösteren, büyük bir sabırla çalışmalarımı takip eden, fikirlerinden istifade ettiğim hocalarım, Doç. Dr. Erol ÖZVAR ve Prof. Dr. Ahmet TABAKOĞLU'na teşekkürlerimi borç bilirim.

Ferhat ÖZTÜRK

İstanbul- 2010

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT.....	iii
ÖNSÖZ	v
İÇİNDEKİLER	vi
TABLolar LİSTESİ	viii
GRAFİKLER LİSTESİ	x
KISALTMALAR LİSTESİ	xi
GİRİŞ.....	1
BİRİNCİ BÖLÜM.....	3
TEMETTUÂT DEFTERLERİ VE AVUNYA KAZASI	3
A) TEMETTUÂT DEFTERLERİ	3
1. Temettuât Tahrirleri	3
2. Temettuât Defterlerinin Kapsam ve Önemi	5
2.1. Sosyal Tarih Kaynağı Olarak Temettuât Defterleri.....	6
2.2. İktisadi Tarih Kaynağı Olarak Temettuât Defterleri.....	6
3. Avunya Temettuât Defterlerinin Genel Özellikleri.....	8
B) AVUNYA KAZASININ TARİHÇESİ.....	12
1- Avunya Adı	12
2. Avunya' nın Tarihçesi.....	12
İKİNCİ BÖLÜM.....	17
XIX. YÜZYIL ORTALARINDA AVUNYA'NIN SOSYAL YAPISI	17
A. AVUNYA KAZASINDA KULLANILAN ADLAR.....	17
B. UNVAN VE LÂKAPLAR	18
C. AVUNYA KAZASININ NÜFUSU.....	20
D) AVUNYA'DA MESLEK GRUPLARI	21
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	31
XIX. YÜZYIL ORTALARINDA AVUNYA KAZASININ EKONOMİK YAPISI 31	
A) GELİR KAYNAKLARI VE DAĞILIMINDA GENEL DURUM.....	31
B) AVUNYA KAZASININ GELİR DAĞILIMI	32
2.1. Servetleri En Yüksek 20 Hanenin Dağılımı	37
2.2. Servetleri En Az 20 Hanenin Dağılımı	38
C) ZİRAAT HAYATI	40
1. Avunya'da Ziraî Toprak Miktarı ve Dağılımı	41
2. Yerleşim Yerlerine ve Hanelere Göre Toprak Dağılımı	41
3. Nadasa Bırakılan Topraklar	42
D. HAYVANCILIK	42
1. Hayvan Sayısı ve Köylere Göre Dağılımı	42
2. Hayvancılıktan Elde Edilen Gelir ve Dağılımı	43

4. Hane Ölçeğinde Koşum ve Yük Hayvanları.....	44
4. Arıcılık	46
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	66
AVUNYA TEMETTUÂT DEFTERLERİ'NDE VERGİ ÇEŞİTLERİ VE	
VERGİLERİN DAĞILIMI	66
A. OSMANLI VERGİ SİSTEMİNİN YENİDEN DÜZENLENMESİ	66
B. AVUNYA KAZASINDA VERGİ	68
1. Senelik Vergi (Vergi)	68
2. Vergi Muafiyeti.....	72
SONUÇ	77
KAYNAKÇA.....	79
EKLER:.....	82

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1 Osmanlı Arşivi'nde ML.VRD.TMT Fonunda Bulunan Temettuât Defterlerinin Bölgesel Dağılımı.....	15
Tablo 2 Temettuât Defterlerine Göre Avunya Kazası Yerleşim Yeri Adları.....	16
Tablo 3 Avunya Kazası Yerleşim Yerlerinde Kullanılan Adlar (İsimler) (1844-1845).....	24
Tablo 4 Avunya Kazası Yerleşim Yerlerinde Kullanılan Kadınlara Ait İsimler ve Lakaplar (1844-1845).....	25
Tablo 5 Avunya Kazası Yerleşim Yerlerinde Bulunan Hane Sayıları ve Tahmini Nüfusu (1844-1845).....	26
Tablo 6 Avunya Kazası Yerleşim Yerlerinde Bulunan Nüfusun Yaş Ortalaması (1844-1845).....	27
Tablo 7 Avunya Kazasında Meslek Adları.....	28
Tablo 8 Avunya Kazası Emlak ve Hayvan, Temettuât, Salyane Toplamları.....	47
Tablo 9 Avunya Kazası Yerleşim Yerlerine Göre Hanelerin Servet Miktarı (1844-45).....	48
Tablo 10 Avunya Kazası Emlak ve Hayvan Kıymeti Toplamı / Hane Sayısı (1844-1845).....	49
Tablo 11 Avunya Kazası Hane Başına Düşen Emlak ve Hayvan Değerleri (1844-1845).....	50

Tablo 12 En Yüksek Servete Sahip İlk 20 Kişi.....	51
Tablo 13 En Düşük Servete Sahip İlk 20 Kişi.....	52
Tablo 14 Avunya Kazasının Gelirlerinin %20'lik Nüfus Dilimlerine Göre Dağılımı, 1840.....	53
Tablo 15 Avunya Kazası Gelir Aralığı Lorenz Eğrisi (1844).....	54
Tablo 16 Avunya Kazası Yerleşim Yerlerine Göre Hanelerin Toprak Miktarı.....	55
Tablo 17 Avunya Kazasında Bulunan Hayvan Türleri.....	56
Tablo 18 Bazı Anadolu Şehirlerindeki Hayvan Sayıları (1844-1845).....	57
Tablo 19 Avunya Kazası Yerleşim Yerlerine Göre Hanelerin Hayvan Miktarı.....	58
Tablo 20 Avunya Kazası Öküz, Yük ve Binek Hayvanları Dağılımları.....	59
Tablo 21 Avunya Kazası Öküz Başına Düşen Arazi Miktarı.....	60
Tablo 22 Avunya Kazası Hane Başına Düşen Arı Kovanı Miktarı.....	61
Tablo 23 Avunya Kazası Hane Başına Düşen Temettuât ve Salyane (1844-1845).....	73
Tablo 24 Avunya Kazası Yerleşim Yerlerine Göre Hanelerin Temettuât Miktarı (1844-1845).....	74
Tablo 25 Avunya Kazası Yerleşim Yerlerine Göre Vergi Yükünün Gelir Grupları İtibariyle Dağılımı (1844-45).....	75
Tablo 26 Avunya Kazası Vergi Muafiyeti Olanların Sayısı (1844-1845).....	76

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1 Temettuat Defterlerine Göre Avunya Kazasında Kullanılan Adların Oranları (1844-1845).....	29
Grafik 2 Avunya Kazası Yerleşim Yerlerinde Bulunan Nüfusun Yaş Ortalaması (1844-1845).....	30
Grafik 3 Avunya Kazası Lorenz Eğrisi	62
Grafik 4 Avunya Kazası Gini Katsayısı	63
Grafik 5 Avunya Kazası Yüzdelik Gelir.....	64
Grafik 6 Bazı Anadolu Şehirlerindeki Hayvan Sayıları.....	65

KISALTMALAR LİSTESİ

- a.g.e. Adı Geçen Eser
a.g.m. Adı Geçen Makale
a.g.t. Adı Geçen Tez
A.Ü. Ankara Üniversitesi
B.O.A. Başbakanlık Osmanlı Arşivi
Bkz. Bakınız
c. Cilt
Çev. Çeviren
Der. Derleyen
DİE. Devlet İstatistik Enstitüsü
DTCFD. Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi
Fak. Fakülte
G.Ü. Gazi Üniversitesi
H. Hicri
Haz. Hazırlayan
İ.Ü. İstanbul Üniversitesi
M. Miladi
ML. VRD. Maliye Varidat Muhasebesi
No. Numara

s. Sayı

S. Sayfa

S.B.E. Sosyal Bilimler Enstitüsü

TMT.Temettuât Defteri

TTK. Türk Tarih Kurumu

v.b.ve benzeri

vd. ve devamı

Yay. Yayınlar

yy. yüzyıl

GİRİŞ

Osmanlı Devleti'nin 19. yüzyıldaki genel yapısının doğru şekilde anlaşılabilmesi için devletin idari birimlerini teşkil eden sancak ve kazaların iktisadi ve sosyal yapılarının incelenmesi gerekmektedir. Şehir tarihi üzerine yapılan araştırmalar da şehirler çeşitli yönleriyle incelenmektedir. Bu incelemelerde çeşitli bilgi kaynaklarına müracaat edilmektedir. Bunlardan biri de zamanında resmi evrak olarak kullanılmış ve bugün arşivlere intikal etmiş durumda bulunan, dönemin olaylarına ait birinci derecede en geniş bilgileri veren belge koleksiyonlarıdır. Arşiv belgesi olarak, iktisadi ve sosyal tarih incelemelerinde son zamanlarda yapılan önemli çalışmalardan biri de temettuât defterlerinin incelenmesidir. Bu defterler yerleşim birimlerinin sosyo-ekonomik ve demografik yönden ait olduğu yere ait detaylı veriler içermektedir. Buradan hareketle Tanzimat döneminde Anadolu kazalarından Avunya (Agonya) ya ait temettuât defterleri kaynak alınarak ortaya çıkan bu araştırmamızda da sosyal ve ekonomik açıdan bölgenin özelliklerini ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

Bu çalışmamızda Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde bulunan muhtevası aşağıda anlatılacak olan temettuât defterleri (1844/45) esas olmak üzere çeşitli arşiv belgelerinden faydalanarak 19. yy. başlarında Cezayir-i Bahr-i Sefid eyaleti Biga sancağına ve 19.yy.ın ikinci yarısında Hüdavendigâr eyaleti Karesi sancağına bağlı Avunya kazasının demografik, sosyal ve ekonomik durumunu inceleyeceğiz.

Temettuât Defterleri, 19. yüzyılda Osmanlı Devleti'nde özellikle taşranın ekonomik ve sosyal yönden anlaşılmasında, araştırmacılara bulunduğu döneme ve ait olduğu bölgeye ilişkin sosyo-ekonomik ve demografik yapı hakkında kapsamlı ve

teferruatlı bilgiler sunması açısından önem arz eder. Temettuât defterlerinin tutulmasındaki temel amaç, toplam vergi yükünün bölgeler ve kişiler arasında daha adil dağılımını sağlamak, imparatorluğu meydana getiren çeşitli idari birimlerin ve bu idari birimler içinde yaşayan kişilerin gerçek vergi ödeme gücünü ölçmek ve bu sayımların sonuçlarına dayanarak gerekli ayarlamaları yapmaktır.

Osmanlı iktisadî ve sosyal tarihi açısından önemli bir kaynak olan bu defterler, Başbakanlık Osmanlı Arşivi Maliye Varidat Temettuât (BOA. ML. VRD. TMT) katalogları içinde bulunmaktadır. Çalışmamız dört bölümden oluşmuştur.

Birinci bölümünde “Avunya adı ve ilk çağlardan 19. yüzyıla kadar kısa tarihçesi” konusu ile çalışmamızda ana kaynak olan Temettuât defterlerinin hazırlanmasının tarihi arka planını açıklayan “Osmanlı Devleti’nde temettuât defterleri ve Avunya’ya ait defterlerin özellikleri” ele alınmıştır. Bu defterlerin niteliği, iktisadi ve sosyal tarih kaynağı olarak önemleri üzerinde durulmuştur.

İkinci bölümde kazanın sosyal yapısına ait nüfus bilgileri ve meslekler hakkında bilgi verilmiştir. Nüfusun dağılımı tablolarla incelenmiş, hane reislerinin sahip oldukları meslekler, bu mesleklerin özelliklerine göre gruplandırılması, nüfus içindeki oranları ve kaza ekonomisindeki payları gibi konular ele alınmıştır. Üçüncü bölümde kazanın iktisadî yapısını oluşturan gelir kaynakları ve dağılımına yer verilmiştir. Gelir grupları, meslek -gelir karşılaştırması gibi incelemeler yapılmıştır. Ziraat hayatı ve hayvancılık konuları incelenmiştir. Zirai toprak alanlarının köy, hane başına düşen miktarları ve üretilen ürünlere göre dağılım gibi tespitlere yer verilmiştir. Ayrıca cins ve özelliklerine göre hayvan dağılımı ve karşılaştırmalar yapılmıştır.

Dördüncü bölümde vergi çeşitleri ve vergi dağılımı açıklanmıştır. Tezimizin ana kaynağı temettuât defteri bilgileri konularına göre tasnif edilmiş ve tablolar halinde gösterilerek değerlendirmeler yapılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

TEMETTUÂT DEFTERLERİ VE AVUNYA KAZASI

A) TEMETTUÂT DEFTERLERİ

1. Temettuât Tahrirleri

Temettuât Defterleri, XIX. yüzyılda Osmanlı Devleti'nde özellikle taşranın ekonomik ve sosyal yönden anlaşılmasında, araştırmacılara bulunduğu döneme ve ait olduğu bölgeye ilişkin sosyo-ekonomik ve demografik yapı hakkında kapsamlı ve ayrıntılı bilgiler sunması açısından önem arz eder.

Temettu; mal, eşya, kazanç, kâr etme, fayda görme mânâsına gelir¹. Temettu vergisi ise, tüccar ve esnafın kazançlarına göre devlete verdikleri vergidir. Temettu vergisinin esası, II. Mahmud zamanında bir çeşit belediye vergisi olan ihtisap resmidir². İhtisap resmi; esnafın sattığı yiyecek ve giyecek, altın ve gümüş vs. üzerinden muhtelif isimlerle ve değişik tarifelerle alınan vergilere denirdi. Tanzimat'tan sonra, satış tutarı yerine kazanç üzerinden vergi alınması düşünülmüş ve bu maksatla 1859 tarihli tahrir talimatına hükümler konarak, ticaret ve sanatla iştigal edenlerin senelik kazançlarının tespiti istenmiştir. Tüccar ve esnafın yıllık kazançları tahmin ve takdir edildikten sonra başlangıçta % 3 iken, daha sonra hükümete bu nispeti indirip arttırmak yetkisi

¹ Mehmet Zeki PAKALIN: **Osmanlı Tarih Deyimleri Ve Terimleri Sözlüğü**, III, (İstanbul 1993),452.

² Ziya KARAMURSAL: **Osmanlı Mali Tarihi Tetkikler**, (Ankara 1989),194; Vedat ELDEM: **Osmanlı İmparatorluğunun İktisadi Şartları Hakkında Bir Tetkik**, (Ankara 1994),178; PAKALIN: a.g.e.,452.

verilmiştir³. Hükümet temettu vergisini İmparatorlukta safha safha tatbik ederken, damga resmini de derece derece kaldırmıştır⁴. Temel felsefesi itibariyle halkın emlak, arazi ve gelirlerinin tahrir edilmesiyle⁵ ödeme güçlerine göre vergilendirilmesi esasına dayanan bu vergi, kişi veya hâne üzerine eşit olarak paylaştırılan örfi vergilere göre önemli bir gelişmeydi.

Temettu vergisinin düzenli toplanabilmesi için gerekli bilgilerin yazıldığı Temettuât Defterleri tutulmaya başlanmış, bu görev de muhassıllara verilmiştir. Ancak muhassıllar, basit birer vergi tahsildarı değildi. Bunlar Tanzimat'ı mali açıdan uygulamakla yükümlü yani çok önemli görevler üstlenmiş olan maliye memurlarıydı. Muhassıllar, atandıkları bölgelere gidecek ve önce oradaki vergi olanaklarını araştırıp, mevcut vergi miktarlarını yeniden belirleyeceklerdi. Başlangıçta, her kaza için bir muhassılın görevlendirilmesi esas alınmıştı. Bunların ellerinde, görevlerini ayrıntılı biçimde belirten birer "talimatname" bulunmaktaydı. Muhassılların bu defterleri daha sağlıklı tutabilmeleri için her kazanın ileri gelenlerinden, meclisçe seçilecek birinin başkanlığında bir katip tayiniyle (mal ve emlak katibi) sayımların yapılması, defterlerin ve sayımların muhassıllar tarafından kontrol edilmesi emredilmiş böylece sayımlarda suiistimale ve haksızlığa meydan verilmemesi, kazançların eksik gösterilmemesi amaçlanmıştır⁶.

Yaklaşık iki yıl süren muhassıllık uygulaması başarısızlıkla sonuçlandı. Bunun birinci nedeni, yeni reformlardan memnun olmayan bir kitlenin; yani sarraflar, mültezimler ve geçimleri onlara bağlı olanların direnmesiydi. Bir başka neden, uygulamada eleman sıkıntısı çekilmesiydi. Bu husus özellikle öşür örneğinde görülmüştür. Hasat mevsimi öşür toplanması için bir çok kimse görevlendirilmiş, ancak bu kimselere ödenen ücretler toplanan aşar bedelinin yarısını zor bulmuştur. İşte bu ve buna benzer diğer bazı nedenlerden dolayı 1840 yılında tesis edilen muhassıllıklar 1842

³ Musa ÇADIRCI: **Tanzimat Döneminde Anadolu Kentleri'nin Sosyal ve Ekonomik Yapısı**, (Ankara 1997), 346.

⁴ Donald QUATAERT : "19. Yüzyıla Genel Bakış Islahatlar Devri (1812-1914)", **Osmanlı İmparatorluğu'nun Ekonomik Ve Sosyal Tarihi**, II, Editör Halil İnalcık-Donald Quataert, (İstanbul 2004),1008; Abdüllatif ŞENER: "**Tanzimat Dönemi Osmanlı Vergi Reformları**", 150. Yılında Tanzimat'tan Ayrı Basım, (Ankara 1992),261.

⁵ Reşat KAYNAR: **Mustafa Reşit Paşa ve Tanzimat**, (Ankara 1991), 225.

⁶ Yavuz CEZAR: **Osmanlı Maliyesinde Bunalım ve Değişim Dönemi (18.yy.dan Tanzimat'a Mali Tarih)**, (İstanbul 1986), 282-284.

yılında iki yıllık bir uygulamadan sonra kaldırılmış ve bunların görevleri o yerin mülkî idare amirlerine devredilmiştir⁷. Muhassallıkların kaldırılışından sonra meclisler ile maliye ve mülkiye memurlarının tahrirle ilgili görev ve sorumlulukları devam etmiş, hazırlanan “Emlak, Arazi, Hayvanat ve Temettuât Defterleri” sosyal ekonomik çalışmalar yapmaya elverişli dokümanlar oluşturmuştur⁸.

2. Temettuât Defterlerinin Kapsam ve Önemi

Temettuât defterleri XIX. yy. ortalarında Osmanlı Devleti’nin iktisadi ve sosyal durumu hakkında çok açık ve önemli bilgiler vermektedir. Başbakanlık Osmanlı Arşivi’nde, Maliyeden Müdevver Defterler ve Kamil Kepeci Tasnifi içinde yer alan bu defterler 1988 yılında tasnif edilerek araştırmaya açılmıştır. Dokuz katalog içinde yer alan 17447 defterin büyük bir kısmı 1260/1261 (1844/1845) tarihinde yapılan tahrirlere aittir. Defterlerin tasnifi ve kataloglanmasında, o tarihlerdeki idarî taksimat esas alınmıştır. Her eyalet kendi içinde alfabetik olarak kazalara ayrılmış ve numaralandırılarak özet bilgilerle kataloglara işlenmiştir. ML. VRD. TMT. olarak kodlanmış ve araştırmacıların hizmetine sunulmuştur⁹. Temettuât Defterleri XIX. yüzyılın ortalarında zirai ekonominin tüm özelliklerini yansıtacak bir kapasite ve muhteva zenginliğe sahiptir¹⁰.

Temettuât defterlerinde şehir, kaza, kasaba, nahiye, köy, mezra ve çiftlik gibi tüm yerleşim birimlerinde yaşayan Müslüman ve gayrimüslim ahalinin emlâk, arazi ve gayrimenkulleri ile bütün cins ve özellikteki hayvanlar ve yetiştirmiş oldukları ürünler tek tek yazılmıştır. Bu özellikleri ile Temettuât Defterleri, Osmanlı taşrasının iktisadi ve sosyal yapısına ait istatistiksel verileri içermektedir. Dolayısıyla bu defterler, seçilen bir bölgenin sosyo-ekonomik kompozisyonunu çıkarmamızı sağlayacaktır. Temettuât defterlerinde verilen bilgiler üzerinde yapılacak değerlendirmeler ve ulaşılabilecek sonuçları şu şekilde sınıflandırabiliriz.

⁷ Coşkun ÇAKIR: **Tanzimat Dönemi Osmanlı Maliyesi**, (İstanbul 2001), 47.

⁸ Tefik GÜRAN: **19. Yüzyıl Osmanlı Tarımı**, (İstanbul 1988), 163.

⁹ **BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ REHBERİ**, (İstanbul T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayın Nu: 42, 2000), 254; Mustafa SERİN: “Osmanlı Arşivinde Bulunan Temettuât Defterleri”, Başbakanlık I. Milli Arşiv Şurası 1998, (Ankara 1998), 721-724.

¹⁰ Ahmed AKGÜNDÜZ ve S. ÖZTÜRK: **Darende Temettuât Defterleri**, (İstanbul 2002), 29.

2.1. Sosyal Tarih Kaynağı Olarak Temettuât Defterleri

Temettuât Defterleri 1840'lı yıllarda ve Tanzimatın uygulandığı yerlerde yapılan tahrirleri kapsamaktadır. Kişilerin sahip olduğu tüm mal varlıklarını kaydeden defterler, Osmanlı taşrasının en ayrıntılı bilgilerini araştırmacıya sunmakta ve Osmanlı taşra hayatına dair tahlilî çalışmalar için önemli istatistikî verileri kapsamaktadır. Dolayısıyla ilgili bölgenin sosyo-ekonomik profilinin çıkarılması noktasında özgün bilgileri ihtiva etmektedir.

Temettuât defterinin, XIX yüzyılda Osmanlı taşrasının nüfus niceliği ve niteliği konusunda verdiği bilgiler demografi çalışmalarında dikkate alınması gereken özellikler taşımaktadır. Bu defterlerde, hane reislerinin isim ve şöhretleri, unvanları, lakapları, meslekleri, resmi görevleri ve etnik yapıları gibi bütün ayrıntıların verilmiş olması sosyal tarih açısından önemli bir kaynak olarak değerlendirilmelidir. İsimlerde kişiyi tanıttıcı bilgi olarak verilen yer adlarından yer değiştirme (göç) durumlarını tespit etme imkanı vardır¹¹.

Temettuât defterlerinde, köy ve mezralara kadar müslüman ve gayrimüslim haneler hakkında bilgi bulunması etnik demografinin analizine imkan sağlamaktadır. Gayrimüslim kesimin müslüman kesime mukayesesi ile nüfus oranları, iş kolları dağılımı, gelir durumları, toplam hasılat içindeki gelir ve vergi payları gibi sosyal ve iktisadi sonuçlar çıkartılabilir¹².

Temettuât defterleri bulunduğu döneme ve ait olduğu bölgeye ilişkin kapsadığı zengin malûmat ile, bölgenin mikro ve makro düzeyde sosyoekonomik profilini çıkaracak özellikleri taşımakta olup ait oldukları dönemin ziraî ekonomisinin tüm özelliklerini yansıtacak bir kapasite ve muhteva zenginliğine sahiptirler.

2.2. İktisadi Tarih Kaynağı Olarak Temettuât Defterleri

Temettuât sayımlarının amacı, vergi sisteminde yapılacak düzenleme için gerekli bilgilerin toplanmasıdır. Bu sayımlar, servet ve kazancı esas alan, herkesin

¹¹ Mübahat S. KÜTÜKOĞLU: “Osmanlı Sosyal ve İktisadi Kaynaklarından Temettuât Defterleri”, 12. Türk Tarih Kongresi, (Ankara 1994), 399-400.

¹² Said ÖZTÜRK: *Tanzimat Döneminde Bir Anadolu Şehri Bilecik*, (İstanbul 1996), 37 ve 203-204.

ödeme gücüne göre vergilendirilmesi için yapılan bir çalışmadır. Bu nedenle defterlerde hane halkının arazi, hayvanât durumu ve gelirleri, ticaret, zanaat gelirleri, gayri menkullerine ait gelirleri ile vergi çeşitleri ve miktarları hakkında bilgiler verilmektedir.

Bundan başka hayvancılığın köy ve şehir ekonomisi içerisindeki yeri hakkında detaylı bilgileri temettuât defterlerinde bulmak mümkündür. Hayvan çeşitleri, eğer bu hayvanlardan gelir elde ediliyorsa miktarı belirtilmektedir. Ziraat yapılan yerlerde ahalinin toprağı işleyebilmesi için besledikleri öküz taşımacılıkta kullanılan merkep, bârgir, kısarak defterlere yazılan hayvanların başında gelir. Bu hayvanların yetiştirildikleri bölgelere göre dağılımına baktığımızda hayvan sahiplerinin genellikle ziraatle uğraşan çiftçiler olduğunu görüyoruz.

Çiftçilikte ve taşımacılıkta kullanılan hayvanlardan sonra eti, sütü ve yünü için beslenen ve genelde her meslek sahibine ait evlerde bulunan inek, koyun ve keçi gibi hayvanlar yazılır. Genellikle bu hayvanların sağılanlarından temettu alınmaktadır.

Küçük köylerde halkın hemen hemen hepsi sadece ziraat ve hayvancılıktan geçimini temin etmektedirler. Ancak ziraatla uğraşanların hepsi toprak sahibinin olmadığı görülmektedir. Toprağı olmayanlar, ailelerinin gücü toprağı işleyip ürünü kaldırmaya yetmeyen büyük toprak sahiplerinin yanlarında çalışmaktadırlar. Ekip biçecek az toprağı olanlar da büyük çiftliklerde gündelikçi olarak çalışmakta ve geçimleri için ek kazanç sağlamaktadırlar. Bu suretle biri nisbeten büyük çiftliklerde devamlı çalışan hizmetkârlar, diğeri ekim ve mahsulün kaldırılması sıralarında faydalanılan çapacı, gündelikçi ve ırgatlar olmak üzere iki ayrı ziraat işçi sınıfı ortaya çıkmış bulunmaktadır ki Temettuat Defterleri'nde bu iki sınıfın durumunun takip edilmesi mümkündür.

Özellikle şehir ekonomilerinde önemli yer tutan sınaî, ticari ve hizmet iş kolları konularında aydınlatıcı bilgiler verdiği görülmektedir. Bu iş kollarının sınıflandırılıp değerlendirilerek incelenen bölge içinde ve ülke genelinde karşılaştırmalarla devletin bütünü içerisinde bu anlamda yorumlar yapmak mümkündür.

Defterlerde mesleklere ait bilgiler önemli bir yer tutmaktadır. Meslekler sınaî, ticarî, hizmet işkolu vb. olarak sınıflandırılıp değerlendirilerek incelenen bölge içinde ve

ülke genelinde mukayeselerle devletin bütünü içerisinde bu anlamda yorumlar yapılabilir¹³.

Temettuât defterlerinin ekonomik yapıyı belirleme açısından gelir kaynakları ve kaynaklar dengesinin kent-kırsal alan ölçeğinde aldığı muhtevaya bakılacak olursa, toplam toprak miktarı, üretime ayrılan toprakların tahlili, ürün çeşidine göre ayrılan toprakların miktarı ve ürünlerden sağlanan hâsılat toplamı ve dönüm başına verimliliği, tarım işletmelerinin büyüklüğü, hayvancılığın kent-köy ekonomisi içerisindeki yeri sınaî, ticarî ve hizmet iş kolları konularında aydınlatıcı bilgiler verdiği görülmektedir. Vergi hususunda toplam vergi yükü, toplam hâsılat içinde vergi yükünün payı, kır - şehir, Müslim - gayrimüslim kesimler arasında vergi dağılımının durumunu kıyaslama imkanı vermektedirler¹⁴.

Sonuç olarak Temettuât defterleri Osmanlı sosyal ve iktisadi tarihinin daha iyi anlaşılması yönündeki çalışmalara imkan tanıyacak bilgiler vermektedir. Bu defterler, klasik dönemde tutulmuş Tahrir Defterleri'ne göre daha modern tasarımla kapsamlı olarak hazırlanmıştır. XIX. yüzyıl ortalarında, ait olduğu bölgeye ilişkin sosyal ve ekonomik bilgileri yansıtacak bir kapasite ve muhteva zenginliğine sahip özgün kaynaklardır.

3. Avunya Temettuât Defterlerinin Genel Özellikleri

Maliye Nezareti, Temettuât Defterlerine Göre (1844-1845) Avunya Kazasının Sosyal ve Ekonomik Yapısı, konulu tezimizin temel arşiv kaynağını “Emlâk ve Arazi ve Hayvanât ve Temettuât Tahrir Defterleri” veya kısa adıyla “Temettuât Defterleri” yani 1260-61/1844-45 yılında “Dahil-i Tanzimat” olan bölgelerde yapılan sayımların sonuçlarını kapsayan defterler oluşturmaktadır. Osmanlı iktisadî ve sosyal tarihi açısından önemli bir kaynak olan bu defterler, Başbakanlık Osmanlı Arşivi Maliye Vâridat Temettuât (BOA. ML. VRD. TMT) katalogları İçinde bulunmaktadır.

¹³ Tevfik GÜBAN: “Köy Topluluklarını Sosyal Yapı Özellikleri”, *Türk İktisat Tarihi Yıllığı 1987*, I, (İstanbul İÜİF. Yay.1987), 268-270.

¹⁴ Şennur ŞENEL: *XIX. Yüzyıl Ortalarında Ankara Eyâlet Merkezinin Sosyal Ve İktisadî Durumu (H.1260-1261/M.1844-1845 Tarihli Temettüât Defterlerine Göre)*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), (Ankara 2002), 17-18.

Tezimizde kullandığımız defterler, Hüdavendigâr eyaleti, Biga sancağına bağlı Avunya kazasına ait defterlerdir. Bu defterler Avunya kazasının köylerine ait defterlerdir¹⁵.

Defterin Başbakanlık Osmanlı Arşivi'ndeki kataloglanmasında dikkati çeken husus, ML. VRD. Genel tasnifiyle TMT-4947, TMT-4948, TMT-4949, TMT-49450, TMT-4951, nolu defterler Bolu Eyaleti sınıflandırılmasında Tablo 1 de görüldüğü üzere Ünye kazası olarak gösterilmiştir. Yapmış olduğumuz çalışmada köy adlarından yola çıkarak bu defterlerin Biga sancağı, Avunya (Agonya-Ünye) kazasının olduğunu tespit ettik. Başbakanlık Osmanlı Arşivi Elektronik ortamda katalog taramasında ise bu durum tez çalışma dönemimizde düzeltilmiştir.

Avunya kazasına ait defterlerin köylere göre numaraları Tablo 2 de görülmektedir.

Temettuât sayımlarına köy veya mahalle imamı(hatib), müderris, gibi din ve eğitim hizmetleri yürüten görevlilerden ya da köyün en varlıklı kişilerinden başlandığı görülmektedir. Bazı defterlerde Kal'a-i Sultaniye'de (Çanakkale) Topçu belirtilerek bunlara ait temettuât bilgileri de verilmiştir.¹⁶

Defterlerin yazım biçimine bakıldığında, öncelikle hane numarası, hane içindeki numara, hane reisinin tanımı, emlakı, bağı, hayvanları, yekün, emlak kıymeti, hayvan kıymeti, temettuâtı, vergisi ve salyanesinin kayıt altına alındığını görmekteyiz.

Defterlerde dikkat çeken bir husus da köy veya obada yaşayan sakinlerin, kaza dışında bulunan mallarının ve arazilerinin belirtilmiş olmasıdır. Kaza dışındaki arazi ve diğer mülk ile ilgili gelirler kaydedilmiştir. Fakat Avunya kazası dışında yaşayan, kaza sınırları içerisinde araziye sahip olanların gelirleri bu defterlerde yer almamıştır. Buradan anlıyoruz ki, kazada yaşayanlardan dışarıda arazi ya da hayvanları olanların bu

¹⁵ Bu tezin kaynağını teşkil eden Temettuât Defterleri Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde, ML.VRD.genel tasnifiyle, TMT-4947, TMT-4948, TMT-4949, TMT-49450, TMT-4951, TMT-15988, TMT-15989, TMT-15990, TMT-15991, TMT-15992.

¹⁶ B.O.A TMT- 4947 : 11

mülklerinden elde ettikleri gelirler, arazilerinin bulunduğu yerlerdeki sayımlarda yazılmış olmalıdır.

Temettuât defterleri, vergi mükellefi hane reislerinin isimlerine göre düzenlenmiştir. İsimler genellikle lakap adından sonra “*bin (oğlu)*” kelimesi ve bir lakap veya unvan ile “*Dede oğlu orta boylu kumral sakallı Halil bin Osman*” gibi veya babasının şöhreti ile “*Hacıoğlu orta boylu kara sakallı talebe-i ulumdan Mehmed bin Mustafa*” şeklinde yazılmıştır. Kullanılan şöhret ifadeleri lakap olabilmektedir: “*Yetimoğlu oğlu Süleyman bin İbrahim*” gibi. Memleket (yer) adı olabilmektedir: “*Karadenizli İmam Hasan Efendi Bin Mehmed*”. Veya meslek adı olabilmektedir: “*Müezzın oğlu Ali*” gibi. İsimlerde kullanılan bu ifadeler kişinin tanınmasında önemli olduğu için anlaşılır bilgiler vermektedir. Herhangi bir özüre binaen kullanılan lakaplar olabilmektedir: “*Ama Mustafa*”, gibi.

Hane sıra numaralarına göre akraba olanların birbiri arkasına veya yakın yazıldığı görülmektedir. Mesela: “*Dombaycıoğlu Feyzullah Efendi bin Ahmed*” den sonraki hanede “*Diğer Dombaycıoğlu köse sakallı Hüseyin bin Ahmed*” şeklinde yazılmıştır.

Defterlerin teşekkülü adil bir vergi düzenlemesi için yapıldığından, sadece vergi mükellefi kişiler deftere kaydedilmiştir. Mükelleflerin ekseriyetini erkek nüfus teşkil etmekle beraber, zaman zaman yetim çocuklar ve kadınların kayıtlarına da rastlanmaktadır. Bu hanelerde kişinin ismi yazıldıktan sonra, mal ve emlâki varsa yazılmış; mal ve emlâki yoksa “*Şunun bunun ianesiyle geçinmekde olduğu*” gibi açıklamalar yapılmıştır. Yine aynı şekilde “*Eytâm*” (yetimler) veya “*Sabî*”¹⁷ olduğu belirtilen kişilerin ismi “*Molla Hüseyin oğlu masum Yetim Ahmet*”, “*Receb oğlu Sabi Ali*” gibi yazılarak, mal ve emlâki ile ilgili açıklama yapılmıştır. Ayrıca belirtmek gerekir ki, defterlerde kişilerin mücerred (bekar), pir-i fani (ihtiyar) vs. durumları belirtilmemiştir.

¹⁷ Sabi: Henüz memeden kesilmemiş erkek çocuk, üç yaşı tamamlamayan erkek çocuk. Ferit DEVELLİOĞLU: *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Sözlük*, (Ankara 2005), 905.

Defterlerde hane reislerinin mesleği, kişinin adının sonunda bazı yerlerde yazılmıştır. İncelediğimiz kazanın köylerden oluşması nedeniyle kişilerin mesleklerinin çoğu yazılmamıştır; bunun sebebi de geçim kaynaklarının ziraattan veya hayvancılıktan olduğu için yazılmamasıdır.

Hane reislerinin ve hane üyelerinin yazımından sonra yekûn ,emlâk geliri,hayvan geliri, temettuâtı ,bir senede vergisi, salyanesi yazılmıştır.

İsmin altında kişinin bütün mal ve emlâkı küme küme yazılmıştır. Önce tarla ve dönümü yazılmış; sonra ise mezru (ekili alan yazılmıştır.“*Gayri mevrû` tarla dönümü*” (ekili olmayan – nadasa bırakılan tarla) yazılmıştır. Temettuât defterlerinde “mevrû tarla” olarak gösterilen ziraât alanların, hububat ekimi yapılan tarlalar olduğu anlaşılmaktadır¹⁸.

Kişinin meskun olduğu hanesinden başka varsa dükkan, değirmen, bağ gibi gelir getiren gayri menkullerine ait bilgiler verilmiştir. Gayri menkulün çeşidi, adeti, hisseli olup olmadığı ve kaza dışında bir başka yerde olanların nerede olduğu belirtilmiştir. Daha sonra şahsa ait hayvanlar bütün ayrıntıları ile tek tek ele alınmıştır. Yük ve binek hayvanları; bâgir, kısarak, tay, merkep, öküz, katır vb. ait bilgiler yazılmıştır. Et ve süt veren inek, camus, koyun ve keçi cinslerinin sağmal ve yoz olup olmadığı ve bunların yavrularının adetleri belirtilmiştir. Kıymetleri, hayvan sayısının adetiyle beraber kuruş olarak belirtilmiştir. Arı kovanlarının sayısı ve değeri de verilmiştir.

Sayımı yapılan mahalle veya köydeki vergiye tâbi mükelleflerin tamamı deftere kaydedildikten sonra köy veya mahallenin toplam temettuâtı ve vergi miktarları verilmektedir.

¹⁸ Mübahat S. KÜTÜKOĞLU: a.g.m., 406

B) AVUNYA KAZASININ TARİHÇESİ

Osmanlı döneminde Avunya kazasının genel durumu hakkında doğru değerlendirmeler yapabilmek için Avunya bölgesinin tarihinin bilinmesinin gerekli olduğundan tarihi gelişimini öncelikle incelemeyi doğru bulduk.

1- Avunya Adı

Avunya adının tam kaynağı ve anlamı bilinmemektedir. Bu adın Antik dönemden kaldığı geldiği ileri sürülmektedir. Lidyalılara dayandığı tahmin edilmektedir.¹⁹ Antik Yunancadaki Agonia sözcüğü kısırlık ve çoraklık anlamına gelmektedir. Fakat bu sözcük Anadolu kökenli bir adın Antik Yunancaya uydurulmuş biçimi de olabilir. Avunya; Agunya, Ağunya, ve Agonya olarak da bilinmektedir.²⁰ Avunya , tek bir merkez olarak yer adı değildir. Çanakkale'nin Yenice ilçesinden Balıkesir'in Gönen ilçesine kadar olan ve Kazdağları'nın arkasındaki bölgeye verilen genel isimdir. İncelemiş olduğumuz temettuât defterlerinde ise kazanın adı Ünye-Avunya olarak yazılmıştır. Başbakanlık Osmanlı Arşivinde yapmış olduğumuz katalog taramasında bu bölgenin adı; Agonya, Avunya, Avonya ve Ünye olarak yazılmıştır. Kullanmış olduğumuz defterlerde ise kaza adı Ünye veya Avunya okunmaktadır.

2. Avunya' nın Tarihçesi

Avunya'nın tarihi, kuruluş itibariyle çok eskilere dayanmaktadır. İlk iskan izlerini Paleolitik Çağ'da gördüğümüz Yenice'de, Davutköy, Bekten ve Nevruz çevresindeki kalıntılar tahrip olmuştur. M.Ö. 2000 yıllarından itibaren Yenice, Balya ve Balıkesir bölgesinde Bitinler yaşamışlardır. Avrupa'dan Bitinler'in yerleştikleri bu yöreye Bebrıkya deniliyordu. Bitinler'in yanı sıra M.Ö. 1500 yıllarında yörede Aşşuvalılar yaşamışlardır. Truvalılar ve Hititler'in dışında, Luviler'in de Yenice, Biga, Çan, Çanakkale, Bayramiç, Ezine ve Ayvacık yörelerinde yaşadıkları bilinmektedir. Bölgede M.Ö. 1200 yıllarında Dorlar'ın göçlerinden etkilenmiştir. M.Ö. 514 yılında Persler bölgeyi işgal etmişlerdir. Yunan Siteleri birleşerek M.Ö. 386'da yaptıkları

¹⁹ Dr. Yahya Akyüz : "Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi-Sayı:28"

(<http://www.atam.gov.tr/index.php?Page=DergiIcerik&IcerikNo=508>), Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu.

²⁰ Bilge Umar : "Türkiye'deki tarihsel adlar", s. 24, İnkılâp Kitabevi.

mücadeleler sonucu Pers üstünlüğüne son vermişlerdir. M.Ö. 334 yılında Makedonya Kralı Büyük İskender, bölgeye hakim olmuştur. M.Ö. 196 yılında Selökid Devleti, M.Ö. 189 yılında da Bergama Krallığı bölgeyi kendi kontrolleri altına almışlardır. Son Bergama Kralı 3. Attalos'un ölümünden sonra bölgede büyük bir iktidar boşluğu yaşanmıştır. Romalılar bundan yararlanarak askeri üstünlüğü ele geçirdiler. M.S. 395 yılında Roma İmparatorluğu'nun parçalanması üzerine Doğu Roma (Bizans) İmparatorluğu bütün Anadolu'ya hakim olmuştur. Mizya adı da verilen Yenice yöresi Bizans İmparatorluğu zamanında av partilerinin düzenlendiği bir merkez haline gelmiştir. Altın, gümüş ve kurşun madenlerinin bulunması sebebiyle bölge önem kazanmaya başlamıştır. 672-680 yılları arasında İslam orduları Yenice ve Balya çevresinde Bizanslılar ile savaşmışlar ve bölgede yedi yıl kalmışlardır. Bizans İmparatorluğu döneminde ilk defa 3000 maden işçisinin grevine sahne olan bölge tarihte önemli bir yere sahiptir.

1080 yılında Türkiye Selçuklu Devleti'nin kurucusu Süleyman Şah devrinde Yenice bölgesi fethedilmiştir. 1081 yılında Çanakkale ve Yenice yöresi Çaka Bey hakim olmuş, 1097 yılındaki Haçlı Seferleri'nden sonra Bizanslılar'ın eline gelmiştir. 1110 yılında Sultan Şahin Şah idaresindeki Selçuklular tekrar bölgeye hakim olmuşlardır. 2. Kılıç Arslan döneminde Yenice bölgesine Türkmen ve Yörük iskânları yoğunlaşmıştır. Bölgeye yerleşen Türkler, konar-göçer hayatı bırakarak çiftçiliğe başlamışlardır. Karesi Beyliği 1303-1345 yılları arasında Balıkesir ve Çanakkale bölgesine hakim olmuştur. Yenice ve çevresinin tam olarak Osmanlı hakimiyetine girmesi 1357 yılında gerçekleşmiştir. Yenice bölgesinin Türkler tarafından esas çekirdeği 1290-1330 yılları arasında oluşturulmaya başlanmıştır.

Avunya topraklarına Türk boylarından önce Bayat, Torhasan ve Akçakoyunlular yerleşmişlerdir. Bunlarla birlikte Afşar, Bayat, Kalabak, Gürelli, Kaşıkçı ve Bayındır boyları gelmişlerdir. Halkının çoğunluğunu Karaoğlan, İsalır, Bayat, Çapnalı, Cambazlı, Akkoyunlu, Hızırlar, Softalı ve Torasanlı gibi boylar oluşturmuşlardır. Bölge halkını oluşturan Oymaklar arasında ise Yavcı-Bedir, Akkeçeli, Kızılkeçeli, Körmusalı, Yüncü, Saitli, Çaparlı, Çepni, Kobaş, Kılas, Evcili, Emetçi, İneci, Şehitli ve Tahtacı bulunmaktadır. Başımkızdı cemaati ile Karakeçeli aşiretinin

Poyrazlı, Deliler, Kildonlu, Softalı cemaatleri de vardır. Avunya halkının çekirdeğinde Oğuzlar'ın Kınık boyu ve kollarının ağırlık kazandığı görülmektedir. Dilaver Paşa tarafından 1830'lu yılların sonunda Avunya'ya Köseler cemaatinden bir grup yerleştirilmiştir.²¹

Osmanlı teşkilâtında Avunya, Biga Sancağı'na bağlı bir nahiyedir.²² 22 R 1118/3 Ağustos 1706 tarihli belgeden Biga Sancağına bağlı Nahiye olduğunu tespit etmekteyiz. Osmanlı döneminde bölgenin Serdar ve Voyvoda unvanlı kişilerce yönetildiği mezar taşlarından bilinmektedir.²³ Yine böyle bir taş 1763-1764 (Hicri 1177) tarihli Avunya Serdarı Elhac Ali Ağa'ya aittir.²⁴ 05R 1233/12 Şubat 1818 tarihli belgeden Biga Sancağına bağlı kaza olduğu anlaşılmaktadır. Osmanlı döneminde bölgenin Serdar ve Voyvoda unvanlı kişilerce yönetildiği mezar taşlarından bilinmektedir.²⁵ 1846 yılından sonra ise Avunya kazasının Karesi sancağına bağlı olduğunu görmekteyiz.²⁶ 1864 yılından yeniden nahiye yapılarak Edremit kazasına bağlanmıştır. 1881'de Karesi, vilayet olmuştur. Fakat Avunya'nın yönetiminde hiçbir değişiklik olmamıştır. 1888'de de durum böyledir. 1909'da da Karesi, bağımsız sancak olmuş, Avunya'nın yönetiminde yine değişiklik olmamıştır. Yine aynı yıl Avunya nahiyesine Karaaydın, Mizaç, Çukuroba ve Armuduk köyleri bağlanmıştır.²⁷ Cumhuriyetten sonra Balıkesir ilinin Gönen kazasına bağlı Avunya, 16.06.1936 tarih ve 3012 sayılı kanunla Yenice ilçesi oluşturulmuş ve Çanakkale'ye bağlanmıştır. İlçenin 1936 yılında dağıtılmış, nahiyenin bulunduğu topraklar Çanakkale iline verilmiştir.

²¹ Dr. Abdülmecit Mutfak : "*Salnâmelere Göre Karesi (1847-1922)*", s. 141, Zağnos Kültür ve Eğitim Vakfı.

²² İsmail Hakkı Uzunçarşılı : "*Anadolu beylikleri ve Akkoyunlu, Karakoyunlu devletleri*", s. 102, Türk Tarih Kurumu Yayınları.

²³ Dr. Yahya Akyüz : *a.g.m.*, s.35.

²⁴ B.O.A İE.AS.86 /7838

²⁵ Dr. Yahya Akyüz : *a.g.m.*, s.124.

²⁶ 30 m 1266/16 Aralık 1849 tarihli belgeden Karasi Sancağına bağlı olduğu anlaşılmaktadır. (B.O.A A.MKT.UM)

²⁷ Dr. Abdülmecit Mutfak. *a.g.e.*, s. 64-66.

Tablo 1

Osmanlı Arşivi'nde ML.VRD.TMT Fonunda Bulunan Temettuat Defterleri'nin Bölgesel Dağılımı

Katalog No	Eyalet-Kaza Adı	Tarihi	Defter Adedi
2	AYDINEyaleti :..... BOLU Eyaleti: Adapazarı-Sapanca, Ağaçlı, Akâbâd, Akçaşehir, Akkaya, Aksar, Aktaş, Amasra, Araç, Ayandon, Akyazı ma'a Hendek, Akyörük, Azdavay, Bartın, Beşdivan, Beykoz, Bolu, Boyabâd, Boyalı, Cide, Çağa, Çanlı, Çarşanba, Çeklene, Daday, Devrek, Devrekani, Dirgene, Dodurga, Dörtdivan, Durağan, Düzce, Eflani, Ereğli, Gebze, Gerede, Gerze, Geyve, Ginolu, Gökçeagaç, Göl, Gölpazarı, Gümüşâbâd, Hendek, Hisarönü, Hoşalay, İbsafi, İnebolu, İstefan, İzmid, Kandıra kazaları.	1260-61 (1844-45)	2005
3	BOLU Eyaleti: Karamürsel, Karasu, Kartal, Kastamonu, Kaymas, Kıbrısık, Kızılbel, Kicinis, Köni, Korukavak, Küre-i Hadid, Küre-i Nuhas, Mengen, Mergüze, Mudurnu, Ova, Pavli, Pazarcık, Perşembe, Safranbolu, Sapanca ma'a Adapazarı, Saray, Sarıçayır, Sırt, Sinop, Samako-Alaplı, Sorgun, Şehabeddin, Şeyhler, Şile, Yenice-i Taraklu, Taşköprü, Tefen, Tuzla, Ulak, Ulus, Ünye, Üskiibi, Viranşehir, Yalakabad, Yenice, Yılanlıca, Yörük, Zâri, Zerzene kazaları. Bolu eyaletinin sonradan çıkan defterleri. CEZÂYİR-İ BAHR-İ SEFİD Eyaleti: Balya, Bayramiç, Biga, Çan, Kal'a?i Sultaniye, Lapseki, Rodos, Sultanhisar kazaları. EDİRNE Eyaleti:	1260-61 (1844-45)	1862

Tablo 2**Temettuat Defterlerine Göre Avunya Kazası Yerleşim Yeri Adları**

Sıra No	Defter No	Yerleşim Yeri
1	4947	Davut Köyü Mahalle-i Evvel
2	4947	Davut Köyü Mahalle-i Sâni
3	4947	İnova Köyü Mahalle-i Evvel
4	4947	İnova Köyü Mahalle-i Sâni
5	4947	Torhasan Köyü
6	4948	Koyuneli Köyü
7	4948	Kurtlar Köyü
8	4948	Hıdırlar Köyü
9	4948	Örencik Köyü
10	4948	Aşağı Çavuş Köyü
11	4948	Yukarı Çavuş Köyü
12	4948	Akçakoyunlu Köyü
13	4949	Seyvan Köyü
14	4949	Çakır Köyü
15	4949	Karaköy
16	4949	Oba-i Çakır Köyü
17	4950	Güveyoğlu Obası
18	4950	Oba-iSarnıç
19	4950	Sarıca Halil Obası
20	4951	Sofular Köyü
21	4951	Bekden Köyü
22	4951	Nevruz Köyü

İKİNCİ BÖLÜM

XIX. YÜZYIL ORTALARINDA AVUNYA’NIN SOSYAL YAPISI

A. AVUNYA KAZASINDA KULLANILAN ADLAR

Temettuât Defterlerinde vergi toplanması esas alındığı için yalnızca hane reisi lakabı ile birlikte kayıt edilmiştir. Bu defterler bize ad, lakap ve soyadlarına ilişkin bilgiler vermektedir. Bu durum bize yörenin sosyal yapısına ilişkin tahminlerde bulunmamıza imkan sağlamaktadır. Avunya temettuât kayıtlarında toplam TMT.4947, 4948, 4949, 4950, 4951 defterlerinde 647 hane 1362 numara verilen ismin olduğunu tespit ettik.

Hasan ve Ali isimleri ile İbrahim ve Osman isimleri, oran olarak birbirine çok yakın görünmektedir. Diğer isimler ise kullanım sıklığı hayli az olan isimlerdir.

Türklerin Hz. Peygamber’in isminin Türkçeleşmiş şekli olan “Mehmed” ismine rağbet etmiş olduklarını görüyoruz. Buna bağlı olarak “Mustafa” ve “Ahmed” isimlerinin de sıkça kullanıldığı rahatlıkla karşımıza çıkmaktadır. Yine Ehli Beyt’e olan sevgiden dolayı olsa gerek, “Ali”, “Hasan”, “Hüseyin” isimleri de önemli bir yer tutmaktadır.

Temettuât Defterlerinde aile adları ve lakapların yanında, teker teker kayıt edilmiş şahıs adları da sosyolojik açıdan önemli bilgiler sağlamaktadır. Tablo 3 ve Grafik 1 de görüldüğü gibi en yaygın kullanımı olan Mehmed ismi 321 defa kullanılmış,

yüzde 17,20’lik paya sahiptir. Bunu Ahmed ismi 218 defa kullanılarak, yüzde 11,68’lik pay ile Ali 212 defa kullanılarak, yüzde 11,36’lık pay ile Hasan 208 defa kullanılarak, yüzde 11,15’lik pay ile İsmail 165 defa kullanılarak, yüzde 8,84’lük pay ile Osman 123 defa kullanılarak, yüzde 6,59’luk pay ile, İbrahim 123 defa kullanılarak, yüzde 6,16’lık pay ile, Halil 104 defa kullanılarak, yüzde 5,57’lik pay ile kullanılmıştır.

Ayrıca, normalde lakap veya unvan olarak kullanılan bazı isimlerin kişi adı olarak kaydedildiği de karşımıza çıkmaktadır ki bunlara örnek olarak, “Kethüda” Seyyid” ve “Sofu” gösterilebilir.

Avunya Temettuât Defterleri’nde tespit ettiğimiz isimlerin erkek hane reisinin dışında kadınların da varlığı görülmektedir ki, bunlara ait isimler aşağıdaki Tablo 4 de verilmiştir.

Burada vurgulanması gereken husus, temettuât kayıtlarının vergi toplanması esas alınarak yapılmasından dolayı sadece hane reislerinin adlarının yazılmış olmasıdır ki, bu durumda evdeki kadın isimleri bu defterlerde yer almamıştır. Yer alan kadın isimleri sadece yalnız yaşayan dul, yetim ya da ihtiyar kadınlara ait isimler olmuştur. Bunun yanında bazen de itibarlı kişilerin eşlerinin adları verilmiştir. Bu nedenle incelediğimiz döneme ait kadın isimleriyle ilgili genel bir sonuç çıkarmak mümkün olmamıştır.

B. UNVAN VE LÂKAPLAR

Temettuât defterlerine göre ortaya çıkan isimlere bakıldığında şahıs adlarının büyük bir kısmında lakap ya da unvan veya her ikisinin de birlikte kullanıldığı görülmektedir.

Aile ve şahıslara verilen tanımlayıcı lakap ve isimler kimi zaman toplumda var olan statüyü, kimi zaman şahsın mesleği ve görevini, kimi zaman fiziki özelliği, kimi zaman da şahsın sergilediği bir davranışı verir.

En yaygın unvan “Efendi, İmam ve Hatib ” kelimesidir. Defterlerde, genelde görevli imam ve müderrislerin bu lakaba sahip olduklarını görmekteyiz. 41 defa Efendi

ünvanı defterlerde geçmektedir. “*Karye-i Mezbur Hatibi Dombaycıoğlu Feyzullah Efendi*”,²⁸ gibi.

Temettuât defterlerinde kadınlar için “*hatun*” ifadesi kullanılmıştır. Bu, kadınlar için saygı ifadesi olarak kullanılmakla birlikte kadının gerek eşinden gerekse maddî durumundan kaynaklanan ve daha çok statü açısından itibar edilen durumda olanlar için kullanılmaktadır. Buna mukabil bu durumda olmayan kadınlar için sadece “*kadın*” veya “*ihtiyare*” yahut “*dul*”⁴⁵ gibi ifadeler kullanılmıştır. Nitekim Tablo 4’e bakıldığında Avunya’da Hatun, Zevcesi, Kerimesi şeklinde ifadelerin kullanıldığı görülmüştür.

Lâkap, bir kimseye veya bir aileye, o kimsenin veya o ailenin bir özelliğini belirtmek için verilmektedir.

Kişilerin veya ailelerin herhangi bir iş veya görev münasebetiyle bir başka yerden gelip yerleşmiş olmaları onların geldikleri yerin adıyla anılmalarına sebep olmakla ayırt edici bir özellik kazandırmıştır. Burada şahsın kendi memleketi belirtilenler listelenmiştir. Babasının memleketine izafen oğullarına nedenle şahıslar, zaman zaman geldikleri yer belirtilmek suretiyle tanımlanmaktadır. “*Orta boylu kır sakallı Karadenizli imam Abdurrahman Efendi bin Abdulhalim*”²⁹ gibi.

Kişilerin tanımlanmasında icra edilen veya daha önce edilmiş bir mesleğin önemli rolü olmuştur. Bu tür tanımlamada ya şahsın bizatihi mesleği belirtilmekte ya da babasının, kardeşinin mesleği belirtilerek oğlu, kardeşi gibi ikinci bir tanımlama ile kişinin kim olduğu belirtilmektedir. Kimi zamanda kişinin fiziki yapısı ya da ruhsal yapısı ile ilgili lakaplar da kullanılmıştır. “*Yanıkoglu uzun boylu kumral sakallı Musa bin Mustafa*”, “*Öksüz İbrahimoglu orta boylu şâb-ı emred Mehmed bin Ali*” “*Buğdaycıoğlu orta boylu kır sakallı Halîl bin Hüseyin*”³⁰ gibi

Avunya Temettuât Defterlerinde büyük çoğunlukla, aile veya lakaplardan sonra “oğlu”, “karındaşı”, azda olsa “torunu” kelimesi kullanılarak hane reisinin adı

²⁸BOA, TMT-4948.

²⁹BOA, TMT-4947.

³⁰ BOA. TMT-4847,4948,4949,4950,4951.

verilmektedir. “Karamahmudoğlu orta boylu sarı sakallı Mustafa bin Süleyman”, “Ömeroğlu uzun boylu kır sakallı İbrahimbin Ömer”, “Oğlu Halil bin Mustafa”, “Diğer oğlu orta boylu şab-ı emred Halil bin Memiş”, “Karındaşı Halil bin İsa”, “Torunu orta boylu şâb-ı emred Mustafa bin Mehmed”³¹ gibi.

Hane reislerinin babalarından dolayı aldığı lakaplardan, etnik kökenlerini ifade eden lakapları da az da olsa görmekteyiz. Etnik köken bildiren lakap olarak kayıtlarda “Boşnakoğlu orta boylu kumral sakallı Hacı Ahmed”³² gibi şahısların da olduğunu görmekteyiz.

C. AVUNYA KAZASININ NÜFUSU

Osmanlı Devleti’nde nüfus ile ilgili ilk elden kaynaklar, klasik dönem için tahrir, avarız ve cizye defterleri, son dönemler için cizye, nüfus, temettuât defterleri ve salnamelerdir. Tahrir, avarız³³, cizye ve temettuât defterleri genel bir ifade ile faal erkek nüfusu vermekte ve temel amacı da vergi yükümlülerini ve bu kişilerden tahsil edilecek vergi yükünü belirlemektir. Osmanlı Devleti’nde ilk nüfus sayımı olarak nitelenen 1831 tarihli sayım da benzer eksikliği beraberinde taşıyor; temel amacı verginin yeniden düzenlenmesi için nüfusu belirlemek ise de, bu sayımda erkek nüfusun tespiti yapılmıştır. Bundan sonra yapılan sayımların da çok sıhhatli olmadıkları görülmektedir³⁴. Bu nedenle Avunya’ya ait temettuât defterlerinden elde ettiğimiz veriler ışığında dönemin tahmini nüfusunu ve özelliklerini ortaya koymaya çalışacağız. Verilerden nüfusu ortaya çıkarabilmek için de Barkan tarafından öne sürülen ve umumiyetle kabul gören her vergi hanesinin 5 kişiden mürekkebe olduğu³⁵ görüşünden hareketle Avunya kazası köylerine ait nüfus tahminleri üzerinde duracağız. 1844- 1845 yılı temettuât kayıtlarında Avunya kazasını incelediğimiz köylerinde bulunan haneler ve tahmini nüfus aşağıdaki Tablo 5’ e çıkarılmıştır.

³¹ BOA. TMT-4847,4948,4950,4951.

³² BOA. TMT-4948.

³³ Özer ERGENÇ, “Şehir Tarihi Araştırmaları Hakkında Bazı Düşünceler” , Belleten, c.LII, Ağustos 1988, Sayı: 203, 681.

³⁴ Ahmed AKGÜNDÜZ, S. ÖZTÜRK, a.g.e., s.123.

³⁵ Ömer Lütfi BARKAN, “Tarihî Demografi Araştırmaları ve Osmalı Tarihi”, Türkiye Mecmuası, (İstanbul 1953), X, 12.

Tablo 5’göre Avunya kazasında, 22 yerleşim yerindeki halka ait toplam hane sayısı 647’dir. Numara verilmeyen ama hane olarak yazılan 34 tane yetim, dul, öksüz gibi haneleri de ayrı olarak göstererek tahmini nüfusa ekledik. Avunya kazasının tahmini nüfusu 3269’dur. İncelediğimiz defterlerde ki nüfusun tamamı Müslüman nüfusedir.

Tablo 5’de de görüleceği üzere Akçakoyunlu köyü 364 nüfusla yerleşim yerlerinin en kalabalık nüfusuna sahiptir. Bunu 308 nüfusla Karaköy, 260 nüfusla Seyvan köyü, 215 nüfusla Koyuneli, 212 nüfusla Torhasan köyü takip etmektedir. 10 tane köyün nüfusu ise 100-200 arasında değişmektedir. En az nüfusa sahip köyler ise 20 nüfusla Güveyoğlu Obası’dır. Bunu 40 nüfusla Sarıca Halil Obası, 55 nüfusla Yukarı Çavuş köyü, 75 nüfusla Bekden köyü, 85 nüfusla Oba-i Sarnıç takip etmektedir.

Avunya kazasında yaşların (sin) toplamını yerleşim yeri olarak ayrı ayrı hesaplayarak bulduğumuz ortalama yaş 24,72’dir. Tablo 6 ve Grafik 2 de görüldüğü gibi yaş ortalamaları 20,27 -29,16 arasında değişmektedir. Yaş ortalamasının en yüksek olduğu köy 29,16 ile Yukarı Çavuş köyüdür. Bunu 28.75 ile Oba-i Çakır köyü, 27,66 ile İnova köyü Mahalle-i Sâni, 26,94 ile Oba-i Sarnıç, 26,43 ile Karaköy ve diğerleri takip etmektedir. Yaş ortalamasının en az olduğu köy 20.27 ile Davut köyü Mahalle-i Evvel’dir. Bunu 21.26 ile Sofular köyü, 21.74 ile Davut köyü Mahalle-i Sâni, 22,95 ile Hıdırlar köyü takip etmektedir. Yaş ortalaması 13 köyde 23-26 değerleri arasındadır.

D) AVUNYA’DA MESLEK GRUPLARI

Temettuât tahrirlerinden elde edilebilecek önemli verilerden biri hiç şüphesiz hâne reislerinin ekonomik faaliyet alanlarının belirlenmesidir. Bu sayede her bir meslek grubunun sosyal tabakalaşmadaki ve iktisadî yapı içindeki yeri ve önemi tanımlanabilmektedir.

Temettuât sayımlarında hane reislerine yazılan meslekler, çeşitli özelliklerine göre tasnif edilebilir. Tablo 7 de görüleceği üzere Avunya kazasının da meslek gruplarını ziraat ve hayvancılık, kamu görevi yapanlar (Hatib, İmam, Topçu gibi) ve hizmet üretenler (berber, işçi, çoban gibi) meslekler oluşturmaktadır. Bunlardan başka ‘işsiz-güçsüzler’ grubu vardır.

İncelediğimiz bölgenin köylerden oluşması ve geçimlerini tarım ve hayvancılık ile sağlaması nedeniyle meslek guruplarına ayrı ayrı ziraat ve hayvancılıkla geçimini sağlayanların meslekleri yazılmamıştır. Defterlerde ki ifade “*Kara aşıklı Koca İsmail oğlu uzun boylu kara sakallı Halil bin İsmail*”³⁶ gibidir. Başka bölgelerin temettuât defterlerinde görülen “erbâb-ı ziraat” ifadesi de kullanılmamıştır.³⁷ Avunya kazasında tarım ve hayvancılığın en önemli gelir kaynağı olduğunu meslek adlarının yazılmaması göstermektedir.

Kamu görevi yapan meslekler arasında en fazla dikkati çeken meslek topçudur. On sekiz kişinin mesleği topçu olarak kaydedilmiştir. Defterlerde isimlerden öce bunlar yazılmıştır. “*Budakoğlu orta boylu sarı bıyıklı Mustafa bin Hüseyin(Kal'a-i Sultâniye'de topçu)*”³⁸ gibi. On kişinin mesleği ise imamdır. “*Hacımamoğlu orta boylu kara sakallı İmam Mehmed Efendi bin Ahmed*”³⁹ gibi. Üç kişinin mesleği ise hatibdir. “*Orta boylu kumral sakallı Hatib Ali Efendi Bin Mustafa'nın emlaki*”⁴⁰ gibi. Salyane almadıkları ifadesi geçen bir kişinin mesleğinin muhtar olduğunu anlamaktayız.

Hizmet üretenler meslekler arasında beş kişinin mesleği berberdir. Defterlerde isimlerden öce bunlar yazılmıştır. “*Orta boylu kara sakallı Berber Veli bin Dâvud*”⁴¹ gibi. Bir kişinin mesleği çobandır “*Ömeroğlu orta boylu sarı sakallı çoban Hüseyin bin Hüseyin*”⁴² gibi. Beş kişinin mesleği hizmetkar olarak yazılmıştır. “*Hacı Mustafa hizmetkârı orta boylu ter sarı bıyıklı Mehmed bin Mehmed*”, “*Hizmetkârı orta boylu şâb-ı emred Mustafa bin Ali*”, “*Karındaşı İsmail bin İbrahim(Edremi'te hizmetkâr olduğu)*”⁴³ gibi. Üç kişinin mesleği de rençberdir. “*Güveyioğlu uzun boylu kır sakallı rençber es-Seyyif İsmail bin Mustafa*”⁴⁴ gibi. On üç kişinin mesleğide talebe-i ulum olarak defterlerde geçmektedir. “*Oğlu orta boylu talebe-i ulumdan Mustafa*”,

³⁶ BOA, TMT 4951.

³⁷ Ömer Faruk Arslan, **Temettuât Defterlerine Göre 81844-1845) Havza'nı Sosyal ve Ekonomik Yapısı**, Ankara 2006. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

³⁸ BOA, TMT-4950.

³⁹ BOA, TMT-4950.

⁴⁰ BOA, TMT-4947.

⁴¹ BOA, TMT-4951.

⁴² BOA, TMT-4947.

⁴³ BOA, TMT- 4947,4948,4950,4951.

⁴⁴ BOA, TMT-4950.

“Kocamuradoğlu orta boylu talebe-i ulûmdan Mehmed Efendi bin İsâ”⁴⁵ gibi. Defterlerde bir yerde ise “Zenci gulâmı Sâid bin Abdullah” yazılmıştır.

Değirmencilik gibi bir meslek kaydı defterlerde geçmemesine rağmen köylerde değirmen sahipleri ve bundan gelir elde edenler ya da değirmenden hissesi olanlar mevcuttur. Bu da bize değirmencilüğün meslek olarak icra edilmediğini ancak zirai faaliyetlerden elde edilen tahılın işlenmesi ve şahıslara ek bir kazanç sağlaması açısından, değirmenlerin genelde ziraatçılar tarafından işletildiğini görüyoruz.

Kazada mevcut yetim ve dullar “Karındaşı yetim Hasan”, “Dul avrat Hacı Süleyman Zevcesi” gibi ifadelerle kayıt altına alınmıştır.

⁴⁵ BOA, TMT-4951.

Tablo:3**Avunya Kazası Yerleşim Yerlerinde Kullanılan Adlar (İsimler) (1844-1845)**

Sıra	Kullanılan Adlar	Kullanım Sayısı	Kullanım Oranı
1	Mehmed	321	17,20
2	Ahmed	218	11,68
3	Ali	212	11,36
4	Hasan	208	11,15
5	İsmail	165	8,84
6	Osman	123	6,59
7	İbrahim	115	6,16
8	Halil	104	5,57
9	Hüseyin	100	5,36
10	Süleyman	74	3,97
11	Ömer	54	2,89
12	Musa	37	1,98
13	Emin	35	1,88
14	Mahmud	28	1,50
15	Abdullah	26	1,39
16	Yusuf	23	1,23
17	İsa	11	0,59
18	Feyzullah	5	0,27
19	Tahir	4	0,21
20	Abdüllatif	3	0,16
Genel Toplam		1866	100

Tablo:4
Avunya Kazası Yerleşim Yerlerinde Kullanılan
Kadınlara Ait İsimler ve Lakaplar(1844-1845)

Sıra	Kullanılan Adlar ve Lakaplar
1	Koca Fatma kerimesi
2	Dul Avret Fatma Hatun
3	Dul Hâtun Hadice
4	Dul Hâtun Zeyneb ve Ayşe
5	Dul Avret Hacı Süleyman Zevcesi
6	Dul Hanife Hâtun
7	Karagözoğlu zevcesi hatun
8	Köseoğlu zevcesi hatun
9	Macar zevcesi Hatun ve kerimesi
10	Deli Hasan zevcesi A'mâ Hâtun
11	Alaca Mehmed zevcesi hâtun
12	Köse Hasan zevcesi hâtun
13	İnce Mehmed zevcesi hâtun
14	Deli Mustafaoğlu zevce ve yetim kerimesi
15	Mecnun Gönen Kerimesi

Tablo 5
Avunya Kazası Yerleşim Yerlerinde Bulunan
Hane Sayıları ve Tahmini Nüfusu (1844-1845)

Sıra	Yerleşim Yeri	Hane Sayısı	Numara Verilmeyen	Tahmini Nüfus
1	Akçakoyunlu Köyü	69	19	364
2	Aşağı Çavuş Köyü	24	2	122
3	Bekden Köyü	15	0	75
4	Çakır Köyü	32	1	161
5	Davut Köyü Mahalle-i Evvel	21	0	105
6	Davut Köyü Mahalle-i Sâni	30	1	151
7	Güveyoğlu Obası	4	0	20
8	Hıdırlar Köyü	22	2	112
9	İnova Köyü Mahalle-i Evvel	24	1	121
10	İnova Köyü Mahalle-i Sâni	24	1	121
11	Karaköy	61	3	308
12	Koyuneli Köyü	43	0	215
13	Kurtlar Köyü	35	0	175
14	Nevruz Köyü	23	0	115
15	Oba-i Çakır Köyü	23	2	117
16	Oba-i Sarnıç	17	0	85
17	Örencik Köyü	34	0	170
18	Sarıca Halil Obası	8	0	40
19	Seyvan Köyü	52	0	260
20	Sofular Köyü	33	0	165
21	Torhasan Köyü	42	2	212
22	Yukarı Çavuş Köyü	11	0	55
Genel Toplam		647	34	3269

Tablo:6
Avunya Kazası Yerleşim Yerlerinde Bulunan
Nüfusun Yaş Ortalaması (1844-1845)

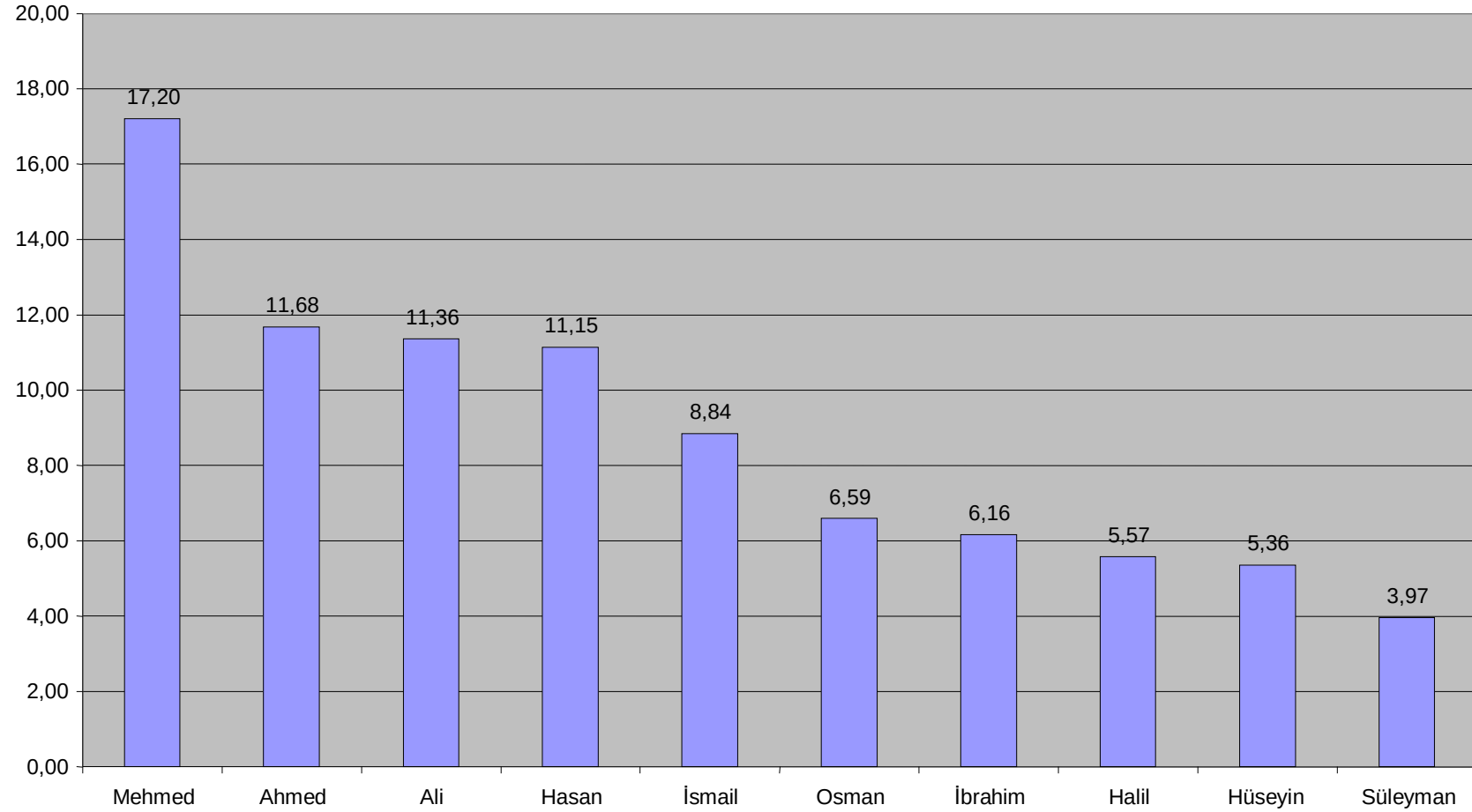
Sıra	Yerleşim Yeri Adı	Yaş Ortalaması
1	Akçakoyunlu Köyü	25,12
2	Aşağı Çavuş Köyü	25,27
3	Bekden Köyü	25,73
4	Çakır Köyü	23,56
5	Davut Köyü Mahalle-i Evvel	20,27
6	Davut Köyü Mahalle-i Sâni	21,74
7	Güveyoğlu Obası	23,75
8	Hıdırlar Köyü	22,95
9	İnova Köyü Mahalle-i Evvel	23,84
10	İnova Köyü Mahalle-i Sâni	27,66
11	Karaköy	26,43
12	Koyuneli Köyü	24,88
13	Kurtlar Köyü	24,41
14	Nevruz Köyü	24,88
15	Oba-i Çakır Köyü	28,75
16	Oba-i Sarnıç	26,94
17	Örencik Köyü	24,93
18	Sarıca Halil Obası	25,00
19	Seyvan Köyü	24,13
20	Sofular Köyü	21,26
21	Torhasan Köyü	23,18
22	Yukarı Çavuş Köyü	29,16
Genel Ortalama		24,72

Tablo 7

Avunya Kazasında Meslek Adları

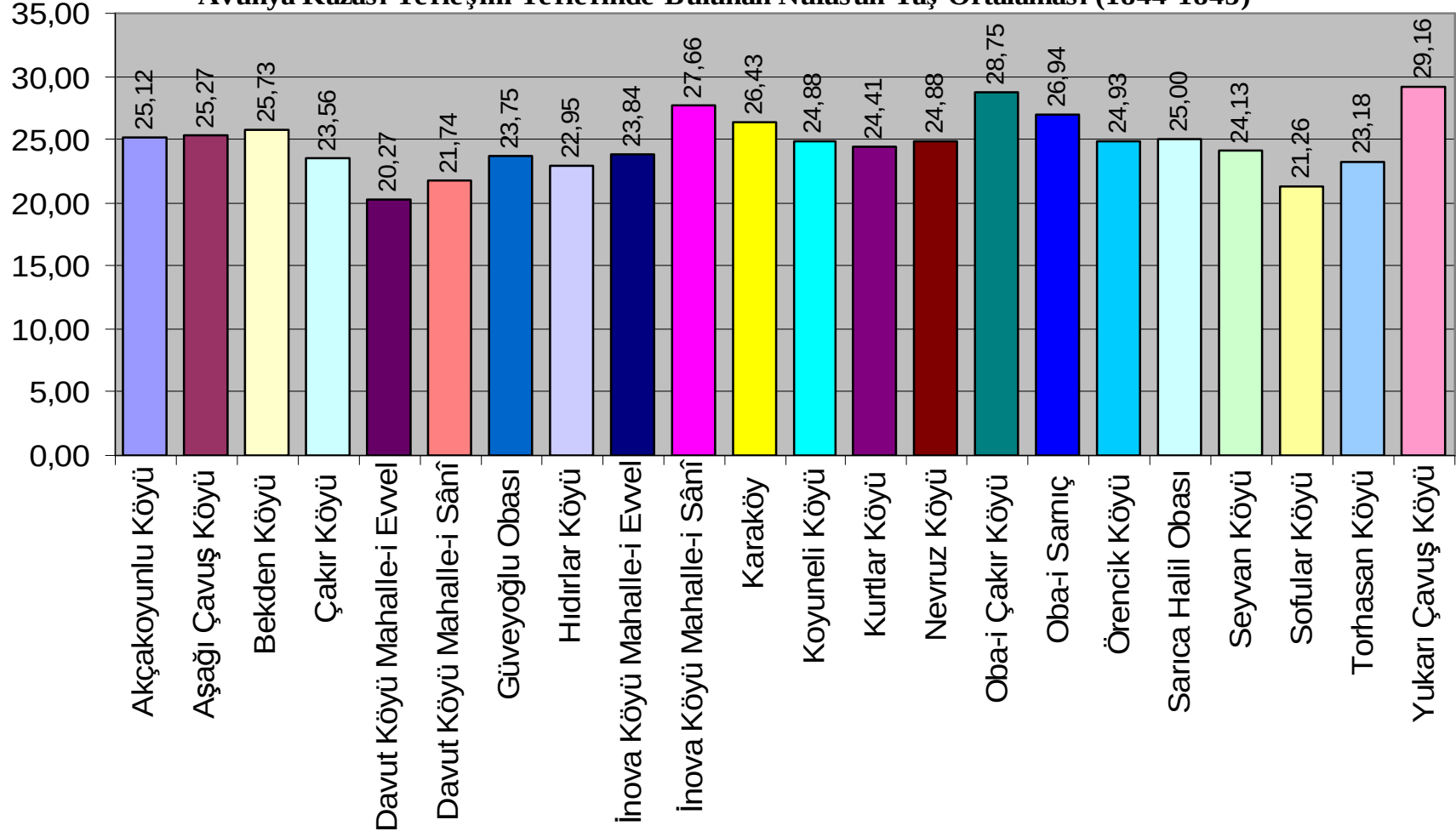
Sıra	Meslek Adları
1	Topçu (Kal'a-i Sultaniye' de)
2	İmam
3	Talebe-i Ulum
4	Muhtar
5	Hatib
6	Hizmetkar
7	Berber
8	Çoban
9	Gulam(Köle)
10	Rençber
11	Yetim, öksüz ve dullar
12	İşsiz- güçsüzler
13	Tarım, Ziraat ve Hayvancılıkla Uğraşanlar (Yazılı Olmayanlar)

Grafik 1
Temettuat Defterlerine Göre Avunya Kazasında Kullanılan Adların Oranları (1844-1845)

Grafik 2

Avunya Kazası Yerleşim Yerlerinde Bulunan Nüfusun Yaş Ortalaması (1844-1845)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

XIX. YÜZYIL ORTALARINDA AVUNYA KAZASININ EKONOMİK YAPISI

A) GELİR KAYNAKLARI VE DAĞILIMINDA GENEL DURUM

Sosyal hayatın önemli bir bölümünü oluşturan üretim ve tüketim faaliyetleri iktisadi hareketleri meydana getirir. İktisat, üretim ile tüketim dengesinin sağlanması ve üretim faktörlerinin (toprak, emek, sermaye ve müteşebbis) kullanılması ile ilgilidir. Sosyal olayların açıklanmasında bu unsurların önemli bir yeri vardır. Toplumların refah düzeyi ile iktisadi güç yani kaynaklar, üretim ve tüketim arasında iç içe bir ilişki görülür⁴⁶. Bu nedenle sosyal olayların açıklanmasında iktisadi durumun dikkate alınması, olayların arka planlarına farklı bakış açılarından yaklaşarak tarihin tahlilini zenginleştirecektir. Bu düşüncelerle XIX. yy. ortalarında Avunya kazasının iktisadi yapısını Temettuât defterindeki bilgileri inceleyerek değerlendirdik.

Bu incelemede elde edilen verilerden hâne reislerinin mesleklerinden, sahip oldukları menkûl ve gayrimenkul servetlerinden elde ettikleri gelirin ekonomik yapı içindeki yerini, elde edilen gelirlerin ne kadar bir paya sahip olduğunu, dolayısıyla gelirin kaynaklar itibarıyla dağılımlarını ortaya koymaya çalıştık.

Yaptığımız bu çalışmada çıkan sonuçları ortaya koymadan önce gelirlerin gruplandırılması, değerlendirilmesi ve hesapların yapılması sırasında izlediğimiz yol-yöntem ve karşılaşılan bazı sorunlarla ilgili birtakım bilgilerin aktarılmasının doğru olacağı kanaatindeyiz.

⁴⁶ Ali ÖZGÜVEN: *İktisat Bilimine Giriş*, (İstanbul 1991), 3-12.

Öncelikle incelediğimiz temettuât defterinde köylerin sonunda verilen toplam gelirler ile bizim yaptığımız toplamlar arasında farklılıklar ortaya çıkmaktadır. Hatta defterlerin orijinalinden yapılan tek tek hane gelirlerinin toplamlarının dahi defter sonunda yazan rakamları tutmadığı görülmüştür. Bu farklılığın hane reisinin gelir kaynaklarının toplamını alırken veya hanelerin toplam temettuâtlarını hesaplarken ortaya çıkan yanlışlıklardan olduğu tahmin edilmektedir. Bu araştırmada hesaplamalarımız sonucu ortaya çıkan toplamlara göre değerlendirme yaptık.

Defterlerden elde ettiğimiz verilerde Avunya kazasında meslek itibariyle ağırlığın ziraat ve hayvancılık konusunda olduğunu görüyoruz. Özetle söylemek gerekir ki Avunya’da meslek kolları azdır. Emlak gelirleri içerisinde tarım ürünlerinden elde edilen gelirler vardır. Hayvan gelirleri içerisinde, şahısların, hayvanların ürünlerinden ve alım satımından elde edilen gelirler yazılmıştır.

Avunya kazasının ekonomik yapısına hakim iki temel öge emlak ve hayvancılık gelirleridir. Tablo 8 de görüldüğü üzere Avunya kazasının incelediğimiz döneme ait emlak ve hayvan gelir toplam 1.012.745 kuruştur.

B) AVUNYA KAZASININ GELİR DAĞILIMI

Avunya’da gelir dağılımının durumunu ortaya koyabilmek için gelirleri çeşitli yönleriyle mahalle ve köylere göre değerlendirdik. Bu değerlendirme sırasında gelirleri ayırarak hane, mahalle ve köy bazında dağılımlarını ortaya koymaya çalıştık.

1. Yerleşim Yerlerine Göre Gelir Dağılımı

Avunya’da yerleşim birimlerinin toplam gelirleri (kıymetleri) nüfus dikkate alınmadan Tablo 8 de; hane sayıları dikkate alınarak da Tablo 10 da verilmiştir.

Köylerin toplam gelirlerine baktığımızda, kazada kıymeti en fazla olan yerleşim birimi 107.895 kuruşla, Akçakoyunlu köyüdür. Bunu 92.787 kuruşla Karaköy takip etmektedir. Üçüncü sırada 72.955 kuruşluk kıymetle Koyuneli köyü gelmektedir. En düşük kıymet ise Davut köyü Mahalle-i Evvel’e aittir. Bu köyün toplam geliri 11.147 kuruştur. Bunu 15.170 kuruşluk kıymet ile Güveyoğlu Obası ve 16.035 kuruşluk

gelir ile Yukarı Çavuş köyü takip etmektedir. Sarıca Halil Obası'nın 30.350 kuruşluk kıymetinin tamamı hayvancılıktan gelmektedir.

Emlak gelirinin kaza ortalaması 424,48 kuruştur. Ortalamanın üstünde olan köy sayısı 10'dur. Güveyoğlu Obası 4 hane 1.032,50 kuruşluk ortalama ile en yüksek emlak gelirine sahiptir. Sarıca Halil Obası'nda ise emlak geliri yoktur. Hayvancılık gelirinin kaza ortalaması 1.140,87'dir. Ortalamanın üstünde olan köy sayısı 7'dir. İnova köyü Mahalle-i Evvel 1.690,63 kuruşla en yüksek hayvan gelirine sahiptir. Davut köyü Mahalle-i Evvel hayvan gelirinde 396,90 kuruş ile en az gelire sahiptir.

1.1.Yerleşim Yerlerine Göre Servet Miktarı

Çalışmamıza konu olan yerleşim yerlerinde bulunan hanelerin sahip oldukları servet dağılımını tespit edebilmek amacıyla servetler dilimler halinde tasnif edilmiştir. Toplam servetin dilimler halinde tasnifi Tablo 9 'da gösterilmiştir. 0-1000 kuruş, 1001-2000 kuruş, 2001-3000 kuruş, 3001-4000 kuruş ve 4001 kuruş üstü olarak dilimlere ayrılmıştır.

0-1000 kuruş arası servet aralığına baktığımızda, Akçakoyunlu köyü (43 hane) 18370 kuruş servete sahip, Aşağı Çavuş köyü (13 hane) 5135 kuruş servete sahip, Bekden köyü (11 hane) 4290 kuruş servete sahip, Çakır köyü (22 hane) 9880 kuruş servete sahip, Davut köyü Mahalle-i Evvel (4 hane) 3450 kuruş servete sahip, Davut köyü Mahalle-i Sâni (20 hane) 12130 kuruş servete sahip, Güveyoğlu Obası (1 hane) 730 kuruş servete sahip, Hıdırlar köyü (17 hane) 7775 kuruş servete sahip, İnova köyü Mahalle-i Evvel (15 hane) 5910 kuruş servete sahip İnova köyü Mahalle-i Sâni (17 hane) 8495 kuruş servete sahip, Karaköy (37 hane) 15845 kuruş servete sahip, Koyuneli köyü (23 hane) 12065 kuruş servete sahip, Kurtlar köyü (27 hane) 12225 kuruş servete sahip, Nevruz köyü (10 hane) 4865 kuruş servete sahip, Oba-i Çakır (11 hane) 2310 kuruş servete sahip, Oba-Sarnıç (4 hane) 850 kuruş servete sahip, Örencik köyü (23 hane) 10225 kuruş servete sahip, Sarıca Halil Obası (2 hane) 550 kuruş servete sahip, Seyvan köyü (39 hane) 14100 kuruş servete sahip, Sofular köyü (18 hane) 6190 kuruş servete sahip, Torhasan köyü (27 hane) 11920 kuruş servete sahip, Yukarı Çavuş köyü (7 hane) 2360 kuruş servete sahip olduğunu görmekteyiz.

1001-2000 kuruş servet aralığına baktığımızda, Akçakoyunlu köyü (22 hane) 30460 kuruş servete sahip, Aşağı Çavuş köyü (9 hane) 12150 kuruş servete sahip, Bekden köyü (4 hane) 5920 kuruş servete sahip, Çakır köyü (7 hane) 10065 kuruş servete sahip, Davut köyü Mahalle-i Evvel (9 hane) 15095 kuruş servete sahip, Davut köyü Mahalle-i Sâni (9 hane) 12540 kuruş servete sahip, Güveyoğlu Obası (1 hane) 1480 kuruş servete sahip, Hıdırlar köyü (6 hane) 8325 kuruş servete sahip, İnova köyü Mahalle-i Evvel (2 hane) 3070 kuruş servete sahip, İnova köyü Mahalle-i Sâni (9 hane) 12990 kuruş servete sahip, Karaköy (15 hane) 21195 kuruş servete sahip, Koyuneli köyü (17 hane) 23355 kuruş servete sahip, Kurtlar köyü (4 hane) 6670 kuruş servete sahip, Nevruz köyü (8 hane) 12105 kuruş servete sahip, Oba-i Çakır köyü (10 hane) 13055 kuruş servete sahip, Oba-Sarnıç (6 hane) 9075 kuruş servete sahip, Örencik köyü (13 hane) 17570 kuruş servete sahip, Sarıca Halil Obası (1 hane) 1500 kuruş servete sahip, Seyvan köyü (10 hane) 12736 kuruş servete sahip, Sofular köyü (7 hane) 9590 kuruş servete sahip, Torhasan köyü (11 hane) 15790 kuruş servete sahip, Yukarı Çavuş köyü (2 hane) 2590 kuruş servete sahip olduğunu görmekteyiz.

2001-3000 kuruş servet aralığına baktığımızda, Akçakoyunlu köyü (5 hane) 11925 kuruş servete sahip, Aşağı Çavuş köyü (2 hane) 4355 kuruş servete sahip, Bekden köyü (2 hane) 4190 kuruş servete sahip, Çakır köyü (4 hane) 10510 kuruş servete sahip, Davut köyü Mahalle-i Evvel (6 hane) 15272 kuruş servete sahip, Davut köyü Mahalle-i Sâni (1 hane) 2560 kuruş servete sahip, Güveyoğlu Obası (hane) kuruş servete sahip, Hıdırlar köyü (hane) kuruş servete sahip, İnova köyü Mahalle-i Evvel (5 hane) 13225 kuruş servete sahip, İnova köyü Mahalle-i Sâni (1 hane) 2850 kuruş servete sahip, Karaköy (8 hane) 21765 kuruş servete sahip, Koyuneli köyü (4 hane) 10270 kuruş servete sahip, Kurtlar köyü (3 hane) 7440 kuruş servete sahip, Nevruz köyü (2 hane) 4595 kuruş servete sahip, Oba-i Çakır köyü (2 hane) 4540 kuruş servete sahip, Oba-iSarnıç (4 hane) 9795 kuruş servete sahip, Örencik köyü (2 hane) 4250 kuruş servete sahip, Sarıca Halil Obası (hane) kuruş servete sahip, Seyvan köyü (2 hane) 5390 kuruş servete sahip, Sofular köyü (4 hane) 9720 kuruş servete sahip, Torhasan köyü (5 hane) 11330 kuruş servete sahip, Yukarı Çavuş köyü (2 hane) 5580 kuruş servete sahip olduğunu görmekteyiz.

3001-4000 kuruş servet aralığına baktığımızda, Akçakoyunlu köyü (3 hane) 10620 kuruş servete sahip, Aşağı Çavuş köyü (1 hane) 3635 kuruş servete sahip, Bekden köyü (1 hane) 3135 kuruş servete sahip, Çakır köyü (1 hane) 3070 kuruş servete sahip, Davut köyü Mahalle-i Evvel (1 hane) 3490 kuruş servete sahip, Davut köyü Mahalle-i Sâni (1 hane) 3280 kuruş servete sahip, Güveyoğlu Obası (1 hane) 3260 kuruş servete sahip, Hıdırlar köyü (hane) kuruş servete sahip, İnova köyü Mahalle-i Evvel (5 hane) 18370 kuruş servete sahip, İnova köyü Mahalle-i Sâni (1 hane) 3140 kuruş servete sahip, Karaköy (2 hane) 6795 kuruş servete sahip, Koyuneli köyü (1 hane) 3950 kuruş servete sahip, Kurtlar köyü (1 hane) 3955 kuruş servete sahip, Nevruz köyü (3 hane) 11510 kuruş servete sahip, Oba-i Çakır köyü (2 hane) 7280 kuruş servete sahip, Oba-i Sarnıç (3 hane) 13790 kuruş servete sahip, Örencik köyü (hane) kuruş servete sahip, Sarıca Halil Obası (1 hane) 3850 kuruş servete sahip, Seyvan köyü (1 hane) 3350 kuruş servete sahip, Sofular köyü (4 hane) 14680 kuruş servete sahip, Torhasan köyü (2 hane) 8865 kuruş servete sahip, Yukarı Çavuş köyü (hane) kuruş servete sahip olduğunu görmekteyiz.

4001 kuruş ve üstü servet aralığına baktığımızda, Akçakoyunlu köyü (hane) kuruş servete sahip, Aşağı Çavuş köyü (hane) kuruş servete sahip, Bekden köyü (hane) kuruş servete sahip, Çakır köyü (hane) kuruş servete sahip, Davut köyü Mahalle-i Evvel (1 hane) 5575 kuruş servete sahip, Davut köyü Mahalle-i Sâni (hane) kuruş servete sahip, Güveyoğlu Obası (1 hane) 5570 kuruş servete sahip, Hıdırlar köyü (hane) kuruş servete sahip, İnova köyü Mahalle-i Evvel (hane) kuruş servete sahip, İnova köyü Mahalle-i Sâni (hane) kuruş servete sahip, Karaköy (1 hane) 5660 kuruş servete sahip, Koyuneli köyü (hane) kuruş servete sahip, Kurtlar köyü (hane) kuruş servete sahip, Nevruz köyü (hane) kuruş servete sahip, Oba-i Çakır köyü (hane) kuruş servete sahip, Oba-i Sarnıç (2 hane) 25540 kuruş servete sahip, Örencik köyü (hane) kuruş servete sahip, Sarıca Halil Obası (4 hane) 24450 kuruş servete sahip, Seyvan köyü (hane) kuruş servete sahip, Sofular köyü (1 hane) 7120 kuruş servete sahip, Torhasan köyü (hane) kuruş servete sahip, Yukarı Çavuş köyü (hane) kuruş servete sahip olduğunu görmekteyiz.

2. Hanelere Göre Servet ve Gelir Miktarı

Bir kişinin fert ve aile olarak elde edebileceği gelir miktarı, aynı zamanda onun birikmiş bir sermayesinin veya bir gayrı menkulünün bulunup bulunmamasına bağlıdır. Gelir dağılımındaki farklılıkların mühim bir kısmı ise esasen aileler ve fertler arasındaki mevcut mülkiyet farklarından doğmaktadır. Yani az veya çok sermayeye sahip olmak, büyük veya küçük bir gayrı menkulü mülkiyetinde bulundurmak umumiyetle farklı gelir seviyelerine sahip olmanın başlıca kaynağını teşkil etmektedir. Fertlerin veya ailelerin sahip oldukları sermaye, arazi veya diğer tabii kaynaklar bakımından farklı durumların ortaya çıkışı ise toplumların ve devletlerin siyasî, sosyal, kültürel ve iktisadî yapı ve zihniyeti ile açıklanabilecek karmaşık bir durumdur⁴⁷. Gelir kaynaklarının dağılımında, yukarıda da gördüğümüz üzere, zirâi yapının hakim olduğu devre ve toplumlarda tarımdan elde edilen gelirler ön sırayı alır⁴⁸.

Hanelere göre gelir dağılımındaki bu sonuçlar, XIX. yy. ortalarında Avunya kazasında gelir dağılımındaki farklılıkları göstermektedir. Bilindiği gibi ekonomik yapı içerisinde gelir dağılımında aşırı farklılıkların oluşmaması idealize edilir. Toplumun refah ölçüsü olarak değerlendirilen gelir durumu ve dağılımının büyük ölçüde dengeli olması gerekir. Bir mahallede meskun kişiler arasında aşırı farklılıkların olmaması, birbirine yakın gelir grupları içerisinde yer almış olmaları istenen bir durumdur. Avunya kazasında ortaya çıkan durumu, Tablo 11'e bakarak incelediğimizde kişiler arasında gelirde farklılıklar vardır. 34,33 ortalama ile Yukarı Çavuş köyü hane başı emlak kıymetinde en üst sıradadır. 4,53 ile ortalama Oba-Sarnıç hane başı emlak kıymetinde ortalama olan 27,11'in oldukça altındadır.

Hayvan toplam gelirinde ortalama 62.89'dur. 100 ortalama ile Sarıca Halil Obası hane başı hayvan kıymetinde en üst sıradadır. 65,67 ile ortalama Torhasan köyü hane başı hayvan gelirinde en az ortalamaya sahip olsa da genel ortalamaya yakındır.

Emlak ve hayvan gelirlerinin hane başı ortalamasının 782,625 kuruş olduğu Avunya kazasının geliri dönemine göre yüksektir. Aynı dönemde yapılan çalışmalarda

⁴⁷ Şükrü BABAN: *İktisad İlminin Umumî Prensipleri*, (İstanbul 1956), 179.

⁴⁸ Ali ÖZGÜVEN: *Tarım Ekonomisi ve Politikası*, (İstanbul 1983), 204.

Darende Kaza merkezinde 258,6 kuruş⁴⁹, Burdur’da ise 410 kuruştur⁵⁰. Avunya’nın gelir ortalamasının bu yerlerden yüksek olması, zikredilen yerlerin genelde kaza merkezine ait ortalamalar olmasından kaynaklanmaktadır. Ancak yine de tarım ve hayvancılık faaliyetlerinin yoğunluğu kaza gelir oranının ortalamasının adı geçen yerlerden yüksek çıkmasına sebep olduğu söylenebilir.

2.1. Servetleri En Yüksek 20 Hanenin Dağılımı

İncelediğimiz Temettuât defterine göre en yüksek servete sahip kişiler tasnif edildiğinde Tablo 12 de en yüksek servete sahip ilk yirmi kişi şunlardır: Oba-i Sarnıç köyünde ikamet eden Ahmedoğlu orta boylu kumral sakallı Hacı İsmail bin Ahmed 19420 kuruş, Sarıca Halil Obası köyünde ikamet eden Boduroplu orta boylu kara bıyıklı İbrahim bin Mehmed 8030 kuruş, Sofular köyü köyünde ikamet eden Çanlı Kocahasanoğlu uzun boylu sarı bıyıklı Macar İbrahim bin Mustafa 7120 kuruş, Oba-i Sarnıç köyünde ikamet eden Laboğlu orta boylu kır sakallı Halil bin Hasan 6120 kuruş, Sarıca Halil Obası köyünde ikamet eden Karaismailoğlu orta boylu şab-ı emred Ali bin İsmail 5820 kuruş, Karaköy köyünde ikamet eden Diğer Kanlıoğlu uzun boylu kumral sakallı Mustafa bin Musa 5660 kuruş, Davut köyü Mahalle-i Evvel köyünde ikamet eden Mahmud oğlu uzun boylu sarı sakallı Süleyman Bin Abdullah emlakı 5575 kuruş, Güveyoğlu Obası köyünde ikamet eden Güveyioğlu uzun boylu kır sakallı rençber es-Seyyif İsmail bin Mustafa 5570 kuruş, Sarıca Halil Obası köyünde ikamet eden Orta boylu kır sakallı Sarıca Halil bin İbrahim 5300 kuruş, Sarıca Halil Obası köyünde ikamet eden Diğer Çakırmedoğlu orta boylu kara bıyıklı Süleyman bin Ahmed 5300 kuruş, İnova köyü Mahalle-i Evvel köyünde ikamet eden Gürgenoğlu orta boylu ak sakallı İbrahim bin Halil 4860 kuruş, Torhasan köyü köyünde ikamet eden Korozoğlu orta boylu şâb-ı emred Eyüb bin Halil 4765 kuruş, Oba-i Sarnıç köyünde ikamet eden Karaahmedoğlu orta boylu kır sakallı Mustafa bin Ali 4690 kuruş, Oba-i Sarnıç köyünde ikamet eden İncemehmedoğlu orta boylu sarı sakallı Ahmed bin Mustafa 4620 kuruş, Sofular köyü köyünde ikamet eden Habiloğlu orta boylu kumral sakallı Mehmed bin Hâbil 4500 kuruş, Nevruz köyü köyünde ikamet eden Boduroğlu orta boylu kır sakallı İsmail Efendi bin Sâlih 4480 kuruş, Oba-i Sarnıç köyünde ikamet eden Diğer

⁴⁹ Ahmet AKGÜNDÜZ ve S. ÖZTÜRK: a.g.e.,164.

⁵⁰ Şevket BÜTÜN: a.g.t., 55.

İncemehmedoğlu uzun boylu sarı bıyıklı Mehmed bin Musatafa 4480 kuruş, Akçakoyunlu köyü köyünde ikamet eden Uzun boylu ak sakallı tekâüd sipâhi Abdüllatîf Ağa bin Hacı Mustafa 4265 kuruş, Torhasan köyü köyünde ikamet eden diğer Korozoğlu uzun boylu kumral sakallı İbrahim bin Ahmed 4100 kuruş, Kurtlar köyü köyünde ikamet eden Uzun boylu köse kır sakallı Mûsa Efendi bin Ahmed 3955 kuruştur.

2.2. Servetleri En Az 20 Hanenin Dağılımı

İncelediğimiz Temettuât defterine göre en az servete sahip kişiler Tablo 13 de verilmiştir. Burada geliri olmayanlar dikkate alınmamıştır. En az servete sahip ilk yirmi kişi şunlardır: Karaköy köyünde ikamet eden Diğer İmamoğlu orta boylu köse sakallı Yakub bin İbrahim 15 kuruş, Davut köyü Mahalle-i Sânî köyünde ikamet eden Karaberber oğlu uzun boylu kara sakallı Hasan bin Mehmed emlakı 40 kuruş, Örencik köyünde ikamet eden Karındaşı Süleyman bin Hasan 50 kuruş, Yukarı Çavuş köyü köyünde ikamet eden Diğer Kalyoncuoğlu orta boylu kumral sakallı Mehmed bin Ahmed 85 kuruş, Aşağı Çavuş köyü köyünde ikamet eden Diğer Kaçkınoğlu Emin 90 kuruş, İnova köyü Mahalle-i Sânî köyünde ikamet eden İmamoğlu sıbyan Osman bin Ahmed 90 kuruş, Akçakoyunlu köyü köyünde ikamet eden Uzun boylu ak sakallı Koca Veli Hüseyin 100 kuruş, Davut köyü Mahalle-i Sânî köyünde ikamet eden Deli hasan oğlu orta boylu kara sakallı Osman bin Mustafa emlakı 100 kuruş, Hıdırlar köyü köyünde ikamet eden Bekiroğlu orta boylu sarı sakallı Bekir bin Ali 100 kuruş, Kurtlar köyü köyünde ikamet eden Boşnakoğlu orta boylu kumral sakallı Hacı Ahmed 100 kuruş, Kurtlar köyü köyünde ikamet eden Emîrhasanoğlu orta boylu kara sakallı Seyyîd Mehmed bin Hasan 100 kuruş, Örencik köyünde ikamet eden Mollaalioğlu orta boylu ter bıyıklı Ferhâd bin 100 kuruş, Torhasan köyünde ikamet eden İmamoğlu orta boylu kara sakallı talebe-i ulûmdan İsmail Efendi bin Hasan 100 kuruş, Yukarı Çavuş köyünde ikamet eden Solakoğlu orta boylu kumral sakallı Eyyûb bin Halîl 100 kuruş, Aşağı Çavuş köyünde ikamet eden Karamehmedoğlu orta boylu ter bıyıklı Halil bin Mustafa 120 kuruş, İnova köyü Mahalle-i Sânî de ikamet eden Hacı Ali orta boylu şâb-ı emred Emin Hüseyin 120 kuruş, Kurtlar köyünde ikamet eden Orta boylu kara sakallı İmam Ali Efendi bin Abdullah 125 kuruş, Akçakoyunlu köyünde ikamet eden Hacıoğlu

uzun boylu kara sakallı Halîl bin Mustafa 150 kuruş, Davut köyü Mahalle-i Sâni de ikamet eden Hacı Yayman oğlu orta boylu kara bıyıklı Mehmed bin Abdullah emlakı 150 kuruş, Karaköy köyünde ikamet eden Ömeroğlu orta boylu kara sakallı Osman bin İbrahim (Kal'a Sultaniye'de topçu) 150 kuruştur.

3. Gelir Dağılımının Lorenz Eğrisi ve Gini Katsayısı'nın Kullanımı İle Ölçümü

İktisatçılar, gelir grupları arasındaki farklılıkları tespit etmek ve belirtmek amacıyla bir takım araçlardan yararlanırlar. İşte bu alanda kullanılan en yaygın araç Lorenz Eğrisidir. Bu eğri, bir bölgede bulunan nüfusun belirli oranlardaki kümülatif artışına karşılık gelen kümülatif gelirin analitik düzlemde kesiştiği noktaların birleşmesiyle elde edilmektedir. Eğrinin yatay ekseninde bölgenin birikimli nüfus yüzdesi, dikey ekseninde ise birikimli gelir yüzdesi yer almaktadır. Yoğunlaşma eğrisi olarak da anılan bu eğriye Latin Ülkelerinde Gini Eğrisi adı verilmektedir. İki ekonomi istatistikçisi olan Amerikalı Max Lorenz ve İtalyan Corrado Gini hemen hemen aynı zamanlarda ve birbirlerinden bağımsız olarak bu yöntemleri geliştirmişlerdir.⁵¹

Avunya kazası 1844 yılı itibariyle gelirlerin %20'lik nüfus dilimlerine göre dağılımı Tablo 14 de, gelir dilimlerine göre dağılımı Tablo 15 de sunulmaktadır. Avunya kazası 1844 yılı itibariyle ortaya çıkan Lorenz Eğrisi Grafik 3 de, Gini Katsayısı da Grafik 4 de görülmektedir.

Avunya kazasında bulunan hanelerin ilk alt grubunu oluşturan %20'lik hane dilimi gelirin % 3'ünü alırken, hanelerin ikinci %20'lik dilimi gelirin %10'unu , hanelerin üçüncü %20'lik dilimi gelirin % 17'sini, hanelerin dördüncü % 20'lik dilimi

⁵¹ Lorenz eğrisinin elde edilmesi için öncelikle bir kare çizilir. Bu karenin yatay eksenini %0'dan %100'ekadar nüfusun yüzdesini, dikey eksenini de %0'dan %100'e kadar hanelerin gelirinin yüzdesini göstermektedir. Yatay eksenindeki tüm uzunluk bölgenin toplam nüfusuna, dikey eksenindeki tüm uzunluk ise hanelerin toplam gelirine eşit olmaktadır. Orijin ile karşı köşeyi birleştiren doğru eş bölüşüm doğrusudur. Eş bölüşüm doğrusu 45 derecelik bir açıya sahiptir. Ortaya çıkan lorenz eğrisi bu doğruya ne kadar yakın ise, o yerdeki gelirin dağılımı o ölçüde eşit demektir. Lorenz eğrisi 45 derecelik açıdan uzaklaştıkça ise gelir dağılımındaki eşitsizlik artmaktadır. Gini katsayısı ise lorenz eğrisi ile eş bölüşüm doğrusu arasındaki alanın, ikizkenar alana bölümü neticesinde ortaya çıkan sayıyı ifade etmektedir. Bu değer her zaman sıfır ile bir arasında çıkmaktadır. Bir bölgede gelir dağılımındaki adaletsizlik ne kadar fazlaysa Gini katsayısı da o kadar o ölçüde büyük olacaktır. Gini katsayısının sıfıra yakın bir değerde çıkması gelir dağılımındaki adaletsizliğin düşük olduğunu göstermektedir. Bire yakın çıkması durumunda ise gelir dağılımındaki adaletsizliğin fazla olduğu anlamına gelmektedir. (İlker Parasız, “Gelir Dağılımı Analizi”, İktisat Teorisi, Anadolu Üniversitesi İktisat Fakültesi Ders Kitapları Yayın No:36, Eskişehir 2001, s.470, 471, 472.)

gelirin % 24'ünü, hanelerin beşinci % 20'lik dilimi gelirin % 46'sını almaktadır. (Grafik 5).

0-1000 kuruş Arası (192 hane) toplam hane sayısının % 29,68'sini karşılarken, gelirin % 3,52'sine; 1001-2000 Kuruş Arası (184 hane) toplam hane sayısının % 28,44'ünü karşılarken, gelirin % 10,43'üne; 2001-3000 Kuruş Arası (141 hane) toplam hane sayısının % 21,79'sını karşılarken, gelirin % 13,03'üne; 3001-4000 Kuruş Arası (58 hane) toplam hane sayısının % 8,96'sını karşılarken, gelirin % 7,80'ine; 4001 Kuruş ve Üstü (72 hane) toplam hane sayısının % 11,13'ünü karşılarken, gelirin % 15,22'sine sahip olmaktadır. (Tablo 15)

Avunya kazası 1844 yılı itibariyle Gini Katsayısı ise 0,48531'dir. (Tablo 14 ve Grafik 4)

Burada belirtilmesi gereken husus, o dönemdeki insanların birbirleriyle yardımlaşma kültürünün var olduğudur. Nitekim Avunya kazası köylerinde bulunan hanelerin bir kısmının herhangi bir geliri olmamasına rağmen geçimlerini sağladıkları gözlenmektedir.

C) ZİRAAT HAYATI

Osmanlı Devleti'nde ekonomik yapıyı belirleyen en önemli unsur ziraattır. Ziraî ekonominin temeli olan toprak yönetimi ise klasik dönemin sonuna kadar tımar sistemine dayanmaktadır. Tımar sistemi tarihi temelleri, hukuki dayanağı, sosyal desteği, askeri gücü olan ve siyasi iradeyi toprağa hakim kılan bir toprak rejimidir. Osmanlı Devleti'nin klasik dönem sosyo-ekonomik yapısını belirleyen tımar sistemi XVII. yy. bozulmaya başlamış, XVIII. yy. devlet "toprak yönetimi" üzerindeki hakimiyetini kaybetmiştir. XIX. yy.'a gelindiğinde devletin topraklarının kimler tarafından, nasıl kullanıldığı karmaşası yaşanmaktadır. 1812'de sonra II. Mahmut'un başlattığı toprak yönetiminde merkezi denetimi kurma çabaları amacına ulaşamamıştır.

Tazimattan sonra toprak yönetimi ile ilgili hukuki düzenlemeler yapma girişimleri başlamış ve 1858’de hazırlanan Arazi Kanunnamesi ile ziraî toprakların mülkiyetleştirilmesinin önü açılmıştır⁵².

İncelediğimiz temettuât defterinin düzenlendiği tarihi (1844-45) dikkate aldığımızda bu dönemde, toprak yönetimi ve tasarrufu ile ilgili yeni gelişmelerin olduğu, dolayısıyla da uygulamaların aynı bölgede dahi farklılıklar gösterdiği görülmektedir. Bu durum temettuât kayıtlarında da karşımıza çıkan bir durumdur.

Temettuât sayımlarında hane reislerinin her türlü ziraî faaliyetleri, gelirleri ve vergileri ayrı ayrı yazılmıştır. Bu bilgilerin değerlendirilmesi ile kazadaki ziraî hayat hakkında olduğu kadar, ülke ekonomisinde ziraatın durumu ile ilgili ipuçlarını görmek mümkündür.

1. Avunya’da Ziraî Toprak Miktarı ve Dağılımı

1844-1845 yılında Avunya kazasının da bulunan 647 hanenin %98’inin toprağı ve ziraî geliri vardır. Tablo 16 da ayrıntılarıyla gördüğümüz 639 hanenin ziraî amaçla kullandığı toplam toprak miktarı tarla olarak 13.657.50 dönümdür. Ziraî amaçla kullanılan bu topraklar defterlerde, dönüm, hali(boş), mezru ve bağ şeklinde kaydedilmiştir. Toplam tarlanın 3.738.50 dönümü mezru tarladır. Yani bu tarlalarda tarımsal faaliyetler yapılmıştır. Aynı 1.704.00 dönüm hali (boş) olarak tanımlanan tarla mevcuttur. Hali tarla, ekili olmayan, verimi arttırmak için üretim dışı, nadasa bırakılmış topraklardır. Bağ olarak ayrılan topraklar ise 326,25 dönümdür.

2. Yerleşim Yerlerine ve Hanelere Göre Toprak Dağılımı

Toprağın yerleşim birimlerine göre dağılımına baktığımızda ilk sırada 1.657 dönüm arazi ile Akçakoyunlu köyünün geldiğini bunu 1.103,50 dönüm ile Koyuneli, 1.072.50 dönüm ile Karaköy’ün izlediğini görmekteyiz.

⁵² Ahmet TABAKOĞLU: **Türk İktisat Tarihi** ,(İstanbul 1998), 189 vd.

Kazada en az tarım toprağı olan yerler ise sırası ile, 8 haneli olan Sarıca Halil Obası'nın arazisinin olmadığı, Güveyoğlu Obası'nın 142 dönüm, Davut köyü Mahalle-i Evvel'in 160 dönüm olarak ortaya çıkmaktadır.

Tablo 21'de görüldüğü gibi yerleşim yerlerine göre hane başına düşen arazi miktarında farklılıklar vardır. Kaza ortalaması 21,61'dir. Kazada hane başına düşen toprak miktarı en yüksek oran 4 haneli Güveyoğlu Obası'dır. Burada hane başına 35,50 dönüm toprak düşmektedir. Bunu sırasıyla Çakır köyü haneye 32,48 dönüm arazi ile Yukarı Çavuş köyü haneye 31,27 dönüm arazi izlemektedir. Kazada hane başına düşen toprak miktarı en az toprağı olmayan Sarıca Halil Obası'dır. Sarıca Halil Obası'nı değerlendirme dışı bırakacak olursak hane başına düşen arazi miktarının az olduğu yerleşim yerleri sırasıyla 7,62 dönüm arazi ile Davut köyü Mahalle-i Evvel, 10,77 dönüm arazi ile Davut köyü Mahalle-i Sâni, 13,09 dönüm arazi ile Oba-i Sarnıç ve diğerleridir.

3. Nadasa Bırakılan Topraklar

İncelediğimiz yıllarda Avunya kazasında, nadasa bırakılmış toplam 1.704 dönümdür. 1844 yılı itibariyle bazı köylerde nadas alanı görülmemektedir.(Tablo. 16) Nadasa bırakılan 1.704 dönüm toprak arasında en yüksek nadas alanı 430 dönümle Koyuneli köyünde gerçekleşmiştir. Ardından 355,50 dönümle Kurtlar köyü gelmektedir. En az nadas alanı 7 dönümle Davut köyü Mahalle-i Evvel'dir. 13 adet köyde ise bu yıl içerisinde nadasa arazi bırakılmamıştır.

D. HAYVANCILIK

1. Hayvan Sayısı ve Köylere Göre Dağılımı

Hayvancılık, Avunya kazasında toplam 738.141,00 kuruşluk gelir kaynağı ile en fazla gelir getiren kaynak olarak karşımıza çıkmaktadır.(Tablo19). Ortaya çıkan sonuçlar değerlendirildiğinde, tarım ve hayvancılık faaliyetlerinin ailelerin ihtiyaçlarını karşılamak ve az da olsa ek bir geçim kaynağı sağlamak amacıyla yapıldığı görülmektedir.

Tablo 17 ve Tablo 18 de görüldüğü gibi Kazada bulunan toplam hayvan sayısı arı kovanı hariç 7809'dur. Büyükbaş hayvan olarak inek, boğa, karasığır, öküz, düve, karasığır öküz, karasığır tosunu gibi hayvanlar vardır. Bunların toplam sayısı 4183'dür. Küçükbaş Hayvan grubuna giren koyun, keçi yoz keçi, yoz koyun ile bunların yavrularının sayısı 3626'dır. Yük ve binek hayvanı olarak kullanılan bargir, merkeb, tay, taylı kısırak, gibi hayvanların sayısı ise 473'dür.

Aynı yıllara ait verileri ve çalışmaları incelediğimizde Anadolu'nun çeşitli kentlerindeki hayvan sayıları ile Avunya kazasını karşılaştırma imkânı bulduk. Tabi ki bu şehirler birbirinden farklı coğrafya ve farklı iklim koşullarına sahip olabilir. Ancak Bursa ile Avunya birbirine daha yakın sayılabilecek durumda olduklarından, Ankara, Ayaş, Bilecik, Burdur, Darende, Osmancık gibi yerler ile bölgesel bir mukayese yapılabilir ve kentlerdeki hayvancılığın sayısal durumunu görmek açısından bir fikir verebilir. Tablo 18 ve Grafik 4'te görüldüğü üzere Avunya kazasında toplam hayvan sayısı bakımından, küçük bir yerleşim bölgesi olduğunu da dikkate alırsak hayvancılığın önemli bir ekonomik faaliyet olduğunu göstermektedir.

Hayvanların köylere göre dağılımına Tablo 19'a bakıldığında büyükbaş hayvan toplamında 508 adet ile ilk sırada Seyvan köyünün yer aldığını görmekteyiz. Onu 407 adet büyükbaş hayvan ile Akçakoyunlu köyü, 336 büyükbaş hayvan ile Karaköy köyleri izlemektedir. Küçükbaş hayvan toplamında 620 adet ile Oba-i Sarnıç ilk sırada yer almaktadır. Onu 442 adet ile Karaköy, 390 adet ile İnova köyü Mahalle-i Evvel izlemektedir. Yük ve binek hayvanı toplamında 51 adet ile ilk sırada olan Akçakoyunlu köyünü, 45 adet ile Karaköy ve 41 adet ile Koyuneli köyleri izlemektedir.

2. Hayvancılıktan Elde Edilen Gelir ve Dağılımı

Büyükbaş, küçükbaş, yük ve binek hayvanlardan, elde edilen hâsılat miktarına göre değerlendirildiğinde Büyükbaş hayvanlardan yılda, 515.641 kuruş, küçükbaş hayvanlardan, 86.250 kuruş, yük ve binek hayvanlarından 109.289 kuruş gelir elde edilmiştir.

Tablo 17 ve Tablo 19 da görüldüğü gibi hayvanların yıllık hasılatı miktarı cinsine göre değişmektedir. Temettuât kayıtlarında söz konusu hayvanların yoz veya

sağmal durumu, kıymetleri ve yavrularına ait sayısal değerler verilmiştir. Gelir getiren hayvanların köylere göre dağılımını büyükbaş, küçükbaş ve yük-binek hayvanlarının toplam gelirlerini ve hane başına düşen gelirleri ayrı ayrı ele aldık. Büyükbaş toplam gelirinde 56.750 kuruşla Akçakoyunlu köyü ilk sırada yer almaktadır. Onu 29.621 kuruşluk gelirle Torhasan köyü ve 28.170 kuruş ile Sofular köyü takip etmektedir. Küçükbaş toplam gelirinde 12.890 kuruşla Oba-i Sarnıç ilk sırada yer almaktadır. Onu 9.890 kuruşluk gelirle Karaköy ve 8.910 kuruş ile Torhasan köyü takip etmektedir. Yük ve binek toplam gelirinde 15.922 kuruşla Sarıca Halil Obası ilk sırada yer almaktadır. Onu 12.103 kuruşluk gelirle Akçakoyunlu köyü ve 10.325 kuruş ile Karaköy takip etmektedir.

Büyükbaş hayvan hane başı ortalaması 5.73'tür. Güveyoğlu Obası 12,50 ortalama ile hane başı en yüksek ortalamaya sahiptir. Onu Oba-i Sarnıç 12,24 ortalama ile ve 9,77 ortalama ile Seyvan köyü takip etmektedir. 6 yerleşim yeri hane başı ortalamasının üstündedir.

Küçükbaş hayvan hane başı ortalaması 5,60'tır. Oba-i Sarnıç 36.47 ortalama ile en yüksek ortalamaya sahiptir. Onu Güveyoğlu Obası 29,00 hane başı ortalama ile Sarıca Halil Obası 18,13 ortalama ile takip etmektedir. 8 yerleşim yeri hane başı ortalamasının üstündedir.

Yük ve binek hayvan hane başı ortalaması 0.73'tür. Sarıca Halil Obası 4,88 ortalama ile en yüksek ortalamaya sahiptir. Onu İnova köyü Mahalle-i Evvel 1,25 hane başı ortalama ile ve 1,18 ortalama ile Yukarı Çavuş köyü takip etmektedir. 11 yerleşim yeri hane başı ortalamasının üstündedir.

4. Hane Ölçeğinde Koşum ve Yük Hayvanları

Tarıma dayalı ekonomilerde temel tarım aracı olarak kullanılan öküz, Avunya kazasının kırsal kesimdeki hanelerin toprak sürme işlerini görebilecek en önemli hayvan konumundadır. Koşum amaçlı kullanılan bu hayvanların yanında bazı yük hayvanları da bu işi görmüş olmalıdır.

Tablo 20 de görüldüğü gibi Avunya kazasında hane başına düşen öküz miktarının en fazla olduğu köy, 7,21 ile Seyvan köyüdür. Bu köyde meskûn 52 haneye karşın toplam öküz sayısı 375'tir. En az ise hiç öküz bulunmayan Sarıca Halil Obasını saymazsak 0,48 ortalama ile Davut köyü Mahalle-i Evvel gelmektedir. Sayı olarak en fazla öküz sayısı ortalamanın da en yüksek olduğu Seyvan köyündedir. Buradaki öküz sayısı 375'tir.

Yük ve binek hayvanlarına baktığımızda, 39 adet ile Sarıca Halil Obası'nda hane başına ortalama 4,88 yük ve binek hayvanı düşmektedir. Ortalamanın en az olduğu köy 0,19 ile Davut köyü Mahalle-i Evvel'dir.

Avunya'da zirai alanların ekilebilir hale gelmesi için kullanılan hayvan olarak öküzü görüyoruz. Avunya kazasının incelemiş olduğumuz köylerinde toplam mevcut toplam öküz sayısı 1149 olarak karşımıza çıkmaktadır. Biz köylerde mevcut öküz sayısı ve ekilebilir arazinin dönümünü oranlayarak öküz başına düşen toprak miktarını ortaya koyduk. Tablo 21 de görüleceği üzere köy ortalamalarının birbirinden farklı seviyelerde olduğu görülür. Bütün alanlar ölçeğinde bir öküze düşen toprak miktarı ortalaması 11,89 dönümdür. Bir öküze en fazla toprağın tekabül ettiği köy Çakır köyüdür. Burada öküz başına 25,55 dönüm arazi düşmektedir ki bu da ortalamanın iki katından fazla bir rakamdır. Bu köyde tarla sürümünde muhtemelen diğer yük hayvanlarından faydalanılmaktadır. En yüksek rakamda diğer bir Güveyoğlu Obası'dır. Bu köyde bir öküze tekabül eden toprak miktarı 23,67 dönümdür. En az toprağın düştüğü Sarıca Halil Obası'nın tarlası olmadığı için saymazsak Seyvan köyüdür. Bu köyde bir öküze toplam ekili ve dikili alanlardan 2,32 dönüm toprak düşmektedir. Yapılan hesaplamalara göre bir çift at bir işgününde 6-7, bir çift öküz ise 3-4 dönüm toprak sürmektedir⁵³. Buna göre, Avunya'da bir öküzün sadece tarla sürümü için kullanıldığı gün sayısı ortalama olarak 4 iş günü gibi oldukça düşük rakamlarda geliştiği görülmektedir. Yani bir adet öküz besleyen şahıs bu öküzünden yılda sadece 4 gün kendi tarlasında çift sürmek için faydalaniyor olmalıdır.

⁵³ Tevfik GÜRAN, a.g.e., 246.

4. Arıcılık

Avunya kazasın da arıcılık kimi köylerde 6, 9 kovan ile yapılırken, bazı köylerde önemli sayıda kovan vardır. Tablo 22 de görüldüğü gibi toplam kovan sayısı 1028, bunlardan elde edilen gelir 16.688 kuruştur. Kovan başına gelir ortalaması 16,23 kuruştur.

Oba-i Sarnıç 137 adet kovan ile ilk sırada gelirken, Onu 114 adet kovan ile Karaköy ve 108 adet ile Sofular köyü takip etmektedir. Sarıca Halil Obası'nda kovan bulunmamaktadır. Güveyoğlu Obasında 6 adet, Örencik köyü ve Davut köyü Mahalle-i Evvel'de 9 ar adet kovan bulunmaktadır.

Tablo 22 incelendiğinde Avunya kazasın da arıcılığın hayli yaygın olduğu görülmektedir. 22 yerleşim yerinden 21'i arı kovanına sahiptir. Bunların bazılarında kovan sayısının az olduğu görülmektedir. Bu köylerde hane reislerinin sadece kendi ihtiyaçları için arıcılık yapmakta olduğu düşünülebilir. Bunun dışında kovan miktarı yüksek olan köylerde bal üretimi elde edilen gelirlerden de görüldüğü üzere ticari mahiyettedir.

Tablo 8

Avunya Kazası Emlak ve Hayvan, Temettuat, Salyane Toplamları

Sıra No	Yerleşim Yeri	Kıymet-i Cem'-i Yekûn-ı Emlâk ve Hayvan	Kıymet-i Cem'-i Yekûn-ı Temettu'ât	Kıymet-i Cem'-i Yekûn-ı Sâlyâneleri
1	Akçakoyunlu Köyü	107.895,00	49.920,00	7.590,00
2	Aşağı Çavuş Köyü	37.205,00	11.550,00	2.676,00
3	Bekden Köyü	22.460,00	9.050,00	1.305,00
4	Çakır Köyü	47.812,50	16.035,00	3.700,00
5	Davut Köyü Mahalle-i Evvel	11.147,00	10.550,00	3.169,00
6	Davut Köyü Mahalle-i Sâni	21.635,00	17.700,00	3.865,00
7	Güveyoğlu Obası	15.170,00	4.400,00	650,00
8	Hıdırlar Köyü	24.795,00	8.700,00	1.797,50
9	İnova Köyü Mahalle-i Evvel	57.552,00	19.550,00	2.910,00
10	İnova Köyü Mahalle-i Sâni	40.965,00	10.350,00	2.633,00
11	Karaköy	92.787,00	28.000,00	8.163,00
12	Koyuneli Köyü	72.955,00	21.100,00	5.158,00
13	Kurtlar Köyü	44.165,00	16.000,00	2.878,00
14	Nevruz Köyü	46.347,50	17.600,00	2.880,00
15	Oba-i Çakır Köyü	30.915,00	27.350,00	3.570,50
16	Oba-i Sarnıç	61.885,00	14.500,00	1.725,00
17	Örencik Köyü	46.147,50	16.920,00	4.294,00
18	Sarıca Halil Obası	30.350,00	6.500,00	110,00
19	Seyvan Köyü	53.816,00	20.185,00	5.618,00
20	Sofular Köyü	63.906,00	16.690,00	3.490,00
21	Torhasan Köyü	66.800,00	23.470,00	5.892,00
22	Yukarı Çavuş Köyü	16.035,00	4.580,00	1.320,00
Genel Toplam		1.012.745,50	370.700,00	75.394,00

Tablo 9
Avunya Kazası Yerleşim Yerlerine Göre Hanelerin Servet Miktarı (1844-45)

SIRA NO	YERLEŞİM YERİ	0-1000 Kuruş Arası		1001-2000 Kuruş Arası		2001-3000 Kuruş Arası		3001-4000 Kuruş Arası		4001 Kuruş ve Üstü	
		Hane Sayısı	Servet (kuruş)	Hane Sayısı	Servet (kuruş)	Hane Sayısı	Servet (kuruş)	Hane Sayısı	Servet (kuruş)	Hane Sayısı	Servet (kuruş)
1	Akçakoyunlu Köyü	43	18.370,00	22	30.460,00	5	11.925,00	3	10.620,00	0	0,00
2	Aşağı Çavuş Köyü	13	5.135,00	9	12.150,00	2	4.355,00	1	3.635,00	0	0,00
3	Bekden Köyü	11	4.290,00	4	5.920,00	2	4.190,00	1	3.135,00	0	0,00
4	Çakır Köyü	22	9.880,00	7	10.065,00	4	10.510,00	1	3.070,00	0	0,00
5	Davut Köyü Mahalle-i Evvel	4	3.450,00	9	15.095,00	6	15.272,00	1	3.490,00	1	5.575,00
6	Davut Köyü Mahalle-i Sâni	20	12.130,00	9	12.540,00	1	2.560,00	1	3.280,00	0	0,00
7	Güveyoğlu Obası	1	730,00	1	1.480,00	0	0,00	1	3.260,00	1	5.570,00
8	Hıdırlar Köyü	17	7.775,00	6	8.325,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
9	İnova Köyü Mahalle-i Evvel	15	5.910,00	2	3.070,00	5	13.225,00	5	18.370,00	0	0,00
10	İnova Köyü Mahalle-i Sâni	17	8.495,00	9	12.990,00	1	2.850,00	1	3.140,00	0	0,00
11	Karaköy	37	15.845,00	15	21.195,00	8	21.765,00	2	6.795,00	1	5.660,00
12	Koyuneli Köyü	23	12.065,00	17	23.355,00	4	10.270,00	1	3.950,00	0	0,00
13	Kurtlar Köyü	27	12.225,00	4	6.670,00	3	7.440,00	1	3.955,00	0	0,00
14	Nevruz Köyü	10	4.865,00	8	12.105,00	2	4.595,00	3	11.510,00	0	0,00
15	Oba-i Çakır Köyü	11	2.310,00	10	13.055,00	2	4.540,00	2	7.280,00	0	0,00
16	Oba-iSarnıç	4	850,00	6	9.075,00	4	9.795,00	3	13.790,00	2	25.540,00
17	Örencik Köyü	23	10.225,00	13	17.570,00	2	4.250,00	0	0,00	0	0,00
18	Sarıca Halil Obası	2	550,00	1	1.500,00	0	0,00	1	3.850,00	4	24.450,00
19	Seyvan Köyü	39	14.100,00	10	12.736,00	2	5.390,00	1	3.350,00	0	0,00
20	Sofular Köyü	18	6.190,00	7	9.590,00	4	9.720,00	4	14.680,00	1	7.120,00
21	Torhasan Köyü	27	11.920,00	11	15.790,00	5	11.330,00	2	8.865,00	0	0,00
22	Yukarı Çavuş Köyü	7	2.360,00	2	2.590,00	2	5.580,00	0	0,00	0	0,00
Genel Toplam		391	169.670,00	182	257.326,00	64	159.562,00	35	130.025,00	10	73.915,00

Tablo 10

Avunya Kazası Emlak ve Hayvan Kıymeti Toplamı / Hane Sayısı (1844-1845)

Sıra	Yerleşim Yeri	Hane Toplamı	Emlâk Kıymeti Toplamı	Emlâk Kıymeti / Hane Sayısı	Hayvan Kıymeti Toplamı	Hayvan Kıymeti Toplamı / Hane Sayısı
1	Akçakoyunlu Köyü	69	35.620,00	516,23	72.275,00	1.047,46
2	Aşağı Çavuş Köyü	24	11.930,00	497,08	25.275,00	1.053,13
3	Bekden Köyü	15	4.925,00	328,33	17.535,00	1.169,00
4	Çakır Köyü	32	14.287,50	446,48	33.525,00	1.047,66
5	Davut Köyü Mahalle-i Evvel	21	2.812,00	133,90	8.335,00	396,90
6	Davut Köyü Mahalle-i Sâni	30	7.625,00	254,17	14.010,00	467,00
7	Güveyoğlu Obası	4	4.130,00	1.032,50	11.040,00	2.760,00
8	Hıdırlar Köyü	22	8.695,00	395,23	16.100,00	731,82
9	İnova Köyü Mahalle-i Evvel	24	16.977,50	707,40	40.575,00	1.690,63
10	İnova Köyü Mahalle-i Sâni	24	13.490,00	562,08	27.475,00	1.144,79
11	Karaköy	61	21.527,00	352,90	71.260,00	1.168,20
12	Koyuneli Köyü	43	23.315,00	542,21	49.640,00	1.154,42
13	Kurtlar Köyü	35	13.875,00	396,43	30.290,00	865,43
14	Nevruz Köyü	23	13.272,50	577,07	33.075,00	1.438,04
15	Oba-i Çakır Köyü	23	5.940,00	258,26	24.975,00	1.085,87
16	Oba-i Sarnıç	17	2.805,00	165,00	59.050,00	3.473,53
17	Örencik Köyü	34	14.102,50	414,78	32.045,00	942,50
18	Sarıca Halil Obası	8	0,00	0,00	30.350,00	3.793,75
19	Seyvan Köyü	52	18.240,00	350,77	35.576,00	684,15
20	Sofular Köyü	33	16.606,00	503,21	47.300,00	1.433,33
21	Torhasan Köyü	42	18.895,00	449,88	47.905,00	1.140,60
22	Yukarı Çavuş Köyü	11	5.505,00	500,45	10.530,00	957,27
Genel Toplam		647	274.575,00	424,38	738.141,00	1.140,87

Tablo 11
Avunya Kazası Hane Başına Düşen Emlak ve Hayvan Değerleri (1844-1845)

Sıra	Yerleşim Yeri	Hane Toplamı	Emlâk Kıymeti Toplamı	Emlâk Kıymeti / Hane Sayısı	Hayvan Kıymeti Toplamı	Hayvan Kıymeti Toplamı / Hane Sayısı	Yekûn	Hane Başı Emlâk Kıymeti / Toplam (%)	Hane Başı Hayvan Kıymeti / Toplam (%)	Toplam Emlak Kıymeti İçindeki Yeri (%)	Toplam Hayvan Kıymeti İçindeki Yeri (%)
1	Akçakoyunlu Köyü	69	35.620,00	516,23	72.275,00	1.047,46	107.895,00	33,01	66,99	12,97	9,79
2	Aşağı Çavuş Köyü	24	11.930,00	497,08	25.275,00	1.053,13	37.205,00	32,07	67,93	4,34	3,42
3	Bekden Köyü	15	4.925,00	328,33	17.535,00	1.169,00	22.460,00	21,93	78,07	1,79	2,38
4	Çakır Köyü	32	14.287,50	446,48	33.525,00	1.047,66	47.812,50	29,88	70,12	5,20	4,54
5	Davut Köyü Mahalle-i Evvel	21	2.812,00	133,90	8.335,00	396,90	11.147,00	25,23	74,77	1,02	1,13
6	Davut Köyü Mahalle-i Sâni	30	7.625,00	254,17	14.010,00	467,00	21.635,00	35,24	64,76	2,78	1,90
7	Güveyoğlu Obası	4	4.130,00	1.032,50	11.040,00	2.760,00	15.170,00	27,22	72,78	1,50	1,50
8	Hıdırlar Köyü	22	8.695,00	395,23	16.100,00	731,82	24.795,00	35,07	64,93	3,17	2,18
9	İnova Köyü Mahalle-i Evvel	24	16.977,50	707,40	40.575,00	1.690,63	57.552,50	29,50	70,50	6,18	5,50
10	İnova Köyü Mahalle-i Sâni	24	13.490,00	562,08	27.475,00	1.144,79	40.965,00	32,93	67,07	4,91	3,72
11	Karaköy	61	21.527,00	352,90	71.260,00	1.168,20	92.787,00	23,20	76,80	7,84	9,65
12	Koyuneli Köyü	43	23.315,00	542,21	49.640,00	1.154,42	72.955,00	31,96	68,04	8,49	6,73
13	Kurtlar Köyü	35	13.875,00	396,43	30.290,00	865,43	44.165,00	31,42	68,58	5,05	4,10
14	Nevruz Köyü	23	13.272,50	577,07	33.075,00	1.438,04	46.347,50	28,64	71,36	4,83	4,48
15	Oba-i Çakır Köyü	23	5.940,00	258,26	24.975,00	1.085,87	30.915,00	19,21	80,79	2,16	3,38
16	Oba-i Samiç	17	2.805,00	165,00	59.050,00	3.473,53	61.855,00	4,53	95,47	1,02	8,00
17	Örencik Köyü	34	14.102,50	414,78	32.045,00	942,50	46.147,50	30,56	69,44	5,14	4,34
18	Sarıca Halil Obası	8	0,00	0,00	30.350,00	3.793,75	30.350,00	0,00	100,00	0,00	4,11
19	Seyvan Köyü	52	18.240,00	350,77	35.576,00	684,15	53.816,00	33,89	66,11	6,64	4,82
20	Sofular Köyü	33	16.606,00	503,21	47.300,00	1.433,33	63.906,00	25,99	74,01	6,05	6,41
21	Torhasan Köyü	42	18.895,00	449,88	47.905,00	1.140,60	66.800,00	28,29	71,71	6,88	6,49
22	Yukarı Çavuş Köyü	11	5.505,00	500,45	10.530,00	957,27	16.035,00	34,33	65,67	2,00	1,43
Genel Toplam		647	274.575,00	424,38	738.141,00	1.140,87	1.012.716,00	27,11	72,89	100,00	100,00

Tablo 12
En Yüksek Servete Sahip İlk 20 Kişi

Sıra	Yerleşim Yeri Adı	Hane sahibi adı	Servet Yekûnu (Kuruş)
1	Oba-i Sarnıç	Ahmedoğlu orta boylu kumral sakallı Hacı İsmail bin Ahmed	19.420,00
2	Sarıca Halil Obası	Boduroplu orta boylu kara bıyıklı İbrahim bin Mehmed	8.030,00
3	Sofular Köyü	Çanlı Kocahasanoğlu uzun boylu sarı bıyıklı Macar İbrahim bin Mustafa	7.120,00
4	Oba-i Sarnıç	Laboğlu orta boylu kır sakallı Halil bin Hasan	6.120,00
5	Sarıca Halil Obası	Karaismailoğlu orta boylu şab-ı emred Ali bin İsmail	5.820,00
6	Karaköy	Diğer Kanlıoğlu uzun boylu kumral sakallı Mustafa bin Musa	5.660,00
7	Davut Köyü Mahalle-i Evvel	Mahmud oğlu uzun boylu sarı sakallı Süleyman Bin Abdullah emlakı	5.575,00
8	Güveyoğlu Obası	Güveyioğlu uzun boylu kır sakallı rençber es-Seyyif İsmail bin Mustafa	5.570,00
9	Sarıca Halil Obası	Orta boylu kır sakallı Sarıca Halil bin İbrahim	5.300,00
10	Sarıca Halil Obası	Diğer Çakırmedoğlu orta boylu kara bıyıklı Süleyman bin Ahmed	5.300,00
11	İnova Köyü Mahalle-i Evvel	Gürgenoğlu orta boylu ak sakallı İbrahim bin Halil	4.860,00
12	Torhasan Köyü	Koroğlu orta boylu şâb-ı emred Eyüb bin Halil	4.765,00
13	Oba-i Sarnıç	Karaimedoğlu orta boylu kır sakallı Mustafa bin Ali	4.690,00
14	Oba-i Sarnıç	İncemehmedoğlu orta boylu sarı sakallı Ahmed bin Mustafa	4.620,00
15	Sofular Köyü	Habiloğlu orta boylu kumral sakallı Mehmed bin Hâbil	4.500,00
16	Nevruz Köyü	Boduroğlu orta boylu kır sakallı İsmail Efendi bin Sâlih	4.480,00
17	Oba-i Sarnıç	Diğer İncemehmedoğlu uzun boylu sarı bıyıklı Mehmed bin Musatafa	4.480,00
18	Akçakoyunlu Köyü	Uzun boylu ak sakallı tekâüd sipâhi Abdüllatîf Ağa bin Hacı Mustafa	4.265,00
19	Torhasan Köyü	diğer Koroğlu uzun boylu kumral sakallı İbrahim bin Ahmed	4.100,00
20	Kurtlar Köyü	Uzun boylu köse kır sakallı Mûsa Efendi bin Ahmed	3.955,00
Genel Toplam			118.630,00

Tablo 13
En Düşük Servete Sahip İlk 20 Kişi

Sıra	Yerleşim Yeri Adı	Hane sahibi adı	Servet Yekûnu (Kuruş)
1	Karaköy	Diğer İmamoğlu orta boylu köse sakallı Yakub bin İbrahim	15,00
2	Davut Köyü Mahalle-i Sâni	Karaberber oğlu uzun boylu kara sakallı Hasan bin Mehmed emlakı	40,00
3	Örencik Köyü	Karındaşı Süleyman bin Hasan	50,00
4	Yukarı Çavuş Köyü	Diğer Kalyoncuoğlu orta boylu kumral sakallı Mehmed bin Ahmed	85,00
5	Aşağı Çavuş Köyü	Diğer Kaçkinoğlu Emin	90,00
6	İnova Köyü Mahalle-i Sâni	İmamoğlu sıbyan Osman bin Ahmed	90,00
7	Akçakoyunlu Köyü	Uzun boylu ak sakallı Koca Veli Hüseyin	100,00
8	Davut Köyü Mahalle-i Sâni	Deli hasan oğlu orta boylu kara sakallı osman bin Mustafa emlakı	100,00
9	Hıdırlar Köyü	Bekiroğlu orta boylu sarı sakallı Bekir bin Ali	100,00
10	Kurtlar Köyü	Boşnakoğlu orta boylu kumral sakallı Hacı Ahmed	100,00
11	Kurtlar Köyü	Emîrhasanoğlu orta boylu kara sakallı Seyyîd Mehmed bin Hasan	100,00
12	Örencik Köyü	Mollaalioğlu orta boylu ter bıyıklı Ferhâd bin Mehmed	100,00
13	Torhasan Köyü	İmamoğlu orta boylu kara sakallı talebe-i ulûmdan İsmail Efendi bin Hasan	100,00
14	Yukarı Çavuş Köyü	Solakoğlu orta boylu kumral sakallı Eyyûb bin Halîl	100,00
15	Aşağı Çavuş Köyü	Karamehmedoğlu orta boylu ter bıyıklı Halil bin Mustafa	120,00
16	İnova Köyü Mahalle-i Sâni	Hacı Ali orta boylu şâb-ı emred Emin Hüseyin	120,00
17	Kurtlar Köyü	Orta boylu kara sakallı İmam Ali Efendi bin Abdullah	125,00
18	Akçakoyunlu Köyü	Hacıoğlu uzun boylu kara sakallı Halîl bin Mustafa	150,00
19	Davut Köyü Mahalle-i Sâni	Hacı Yayman oğlu orta boylu kara bıyıklı Mehmed bin Abdullah emlakı	150,00
20	Karaköy	Ömeroğlu orta boylu kara sakallı Osman bin İbrahim (Kal'a Sultaniye'de topçu)	150,00
Genel Toplam			1.985,00

Tablo 14
Avunya Kazasının Gelirlerinin %20'lik Nüfus Dilimlerine Göre Dağılımı, 1840

Hane Sayısı Nüfus Dilimleri (%)	Kümülatif (Birikimli) Hane Sayısı Toplam hane Sayısı Yüzdesi (%)	Toplam Temettuat	Yüzdelik Paylar (%)	Gelir Gruplarının Kümülatif Gelir Yüzde Payları (%)
1. %20'lik Gelir Dilimine Sahip Haneler (130 Hane)	%20'lik Gelir Dilimine Sahip Haneler (130 Hane)	40.006,00	3,06	7,67
2. %20'lik Gelir Dilimine Sahip Haneler (130 Hane)	%40'lik Gelir Dilimine Sahip Haneler (260 Hane)	133.040,50	10,16	13,22
3. %20'lik Gelir Dilimine Sahip Haneler (129 Hane)	%60'lik Gelir Dilimine Sahip Haneler (389 Hane)	218.362,50	16,68	29,90
4. %20'lik Gelir Dilimine Sahip Haneler (129 Hane)	%80'lik Gelir Dilimine Sahip Haneler (518 Hane)	317.774,50	24,28	54,18
5. %20'lik Gelir Dilimine Sahip Haneler (129 Hane)	%100'lik Gelir Dilimine Sahip Haneler (647Hane)	599.760,50	45,82	100,00
Gini Katsayısı			0,48531	

Tablo 15
Avunya Kazası Gelir Aralığı Lorenz Eğrisi (1844)

Grup	Gelir Aralığı	Hane Sayısı	Hane / Toplam Hane (%)	Hane / Toplam Hane Birikimli Toplamı (%)	Orta Nokta (Kuruş)	Orta Nokta (%)	Birikimli Orta Nokta (%)
1	0-1000 Kuruş Arası	192	29,68	29,68	46063	3,52	3,52
2	1001-2000 Kuruş Arası	184	28,44	58,11	136474	10,43	13,95
3	2001-3000 Kuruş Arası	141	21,79	79,91	170532,25	13,03	26,97
4	3001-4000 Kuruş Arası	58	8,96	88,87	102155,25	7,80	34,78
5	4001 Kuruş ve Üstü	72	11,13	100,00	199247,5	15,22	100,00

Tablo 16
Avunya Kazası Yerleşim Yerlerine Göre Hanelerin Toprak Miktarı

Sıra	YerleşimYeri	Hane Sayısı	Tarla			Bağ	Arazi Toplamı (Dönüm)	Hane Başı Düşen Tarla (Dönüm)	Hane Başı Düşen Bağ (Dönüm)	Hane Başı Düşen Arazi (Dönüm)	Tarla Genel Toplam İçindeki Yeri	Bağ Genel Toplam İçindeki Yeri	Arazi Genel Toplam İçindeki Yeri
			Dönüm	Hali	Mezrû	Dönüm							
1	Akçakoyunlu Köyü	69	1.626,00	106,00	313,00	31,00	1.657,00	23,57	0,45	24,01	11,91	9,50	11,85
2	Aşağı Çavuş Köyü	24	527,00	196,00	206,00	15,50	542,50	21,96	0,65	22,60	3,86	4,75	3,88
3	Bekden Köyü	15	336,00	0,00	42,00	2,50	338,50	22,40	0,17	22,57	2,46	0,77	2,42
4	Çakır Köyü	32	1.022,00	7,00	196,00	17,50	1.039,50	31,94	0,55	32,48	7,48	5,36	7,43
5	Davut Köyü Mahalle-i Evvel	21	157,00	0,00	58,00	3,00	160,00	7,48	0,14	7,62	1,15	0,92	1,14
6	Davut Köyü Mahalle-i Sâni	30	317,00	0,00	294,00	6,00	323,00	10,57	0,20	10,77	2,32	1,84	2,31
7	Güveyoğlu Obası	4	142,00	0,00	0,00	0,00	142,00	35,50	0,00	35,50	1,04	0,00	1,02
8	Hıdırlar Köyü	22	433,00	265,00	83,00	16,50	449,50	19,68	0,75	20,43	3,17	5,06	3,21
9	İnova Köyü Mahalle-i Evvel	24	704,50	0,00	238,00	15,00	719,50	29,35	0,63	29,98	5,16	4,60	5,15
10	İnova Köyü Mahalle-i Sâni	24	563,00	0,00	137,00	13,00	576,00	23,46	0,54	24,00	4,12	3,98	4,12
11	Karaköy	61	1.041,00	0,00	193,00	31,50	1.072,50	17,07	0,52	17,58	7,62	9,66	7,67
12	Koyuneli Köyü	43	1.073,00	430,00	244,00	30,50	1.103,50	24,95	0,71	25,66	7,86	9,35	7,89
13	Kurtlar Köyü	35	727,00	355,50	201,50	12,00	739,00	20,77	0,34	21,11	5,32	3,68	5,28
14	Nevruz Köyü	23	655,00	0,00	182,00	20,00	675,00	28,48	0,87	29,35	4,80	6,13	4,83
15	Oba-i Çakır Köyü	23	348,00	0,00	70,00	8,75	356,75	15,13	0,38	15,51	2,55	2,68	2,55
16	Oba-i Samıç	17	222,00	0,00	0,00	0,50	222,50	13,06	0,03	13,09	1,63	0,15	1,59
17	Örencik Köyü	34	911,50	256,50	168,00	24,00	935,50	26,81	0,71	27,51	6,67	7,36	6,69
18	Sarıca Halil Obası	8	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
19	Seyvan Köyü	52	888,50	0,00	232,00	25,50	914,00	17,09	0,49	17,58	6,51	7,82	6,54
20	Sofular Köyü	33	666,00	0,00	424,00	15,50	681,50	20,18	0,47	20,65	4,88	4,75	4,87
21	Torhasan Köyü	42	961,00	0,00	346,00	31,00	992,00	22,88	0,74	23,62	7,04	9,50	7,09
22	Yukarı Çavuş Köyü	11	337,00	88,00	111,00	7,00	344,00	30,64	0,64	31,27	2,47	2,15	2,46
Genel Toplam		647	13.657,50	1.704,00	3.738,50	326,25	13.983,75	21,11	0,50	21,61	100,00	100,00	100,00

Tablo 17

Avunya Kazasında Bulunan Hayvan Türleri

Sıra	Hayvan Türleri	Adet	Kıymeti	Toplam İçindeki Yeri
1	Arı Kovanı	1.028	16.688	11,63
2	Bargir	176	55.385	1,99
3	Boğa	9	1.725	0,10
4	Boğa Danası	27	1.180	0,31
5	Boz Sığır	5	800	0,06
6	Buzağı	1	25	0,01
7	Buzağı Dana	10	295	0,11
8	Çift Öküz	327	67.275	3,70
9	Dana	610	36.390	6,90
10	Defa Dana	5	290	0,06
11	Deve	18	9.900	0,20
12	Deve Torumu	10	2.950	0,11
13	Diğer Çift Öküz	2	300	0,02
14	Diğer Dana	20	890	0,23
15	Diğer Öküz	3	630	0,03
16	Diğer Tosun	7	1.100	0,08
17	Diğer Yoz Koyun	7	210	0,08
18	Düve	204	20.211	2,31
19	Esb (At)	1	350	0,01
20	İnek	416	81.390	4,71
21	Kara Sığır (Rub'u)	5	750	0,06
22	Kara Sığır Boğa	1	250	0,01
23	Kara Sığır Danası	148	8.400	1,67
24	Kara Sığır Düve	57	8.400	0,65
25	Kara Sığır İnek	826	161.475	9,35
26	Kara Sığır Öküz	464	87.210	5,25
27	Kara Sığır Tosunu	4	0	0,05
28	Katır	9	3.800	0,10
29	Katır Sakat	2	784	0,02
30	Katır Sıpası	6	3.800	0,07
31	Keçi	1.062	21.600	12,02
32	Kısırak	53	8.950	0,60
33	Koyun	950	28.850	10,75
34	Merkeb	154	15.610	1,74
35	Midilli Kısırağı	1	200	0,01
36	Öküz	355	7.325	4,02
37	Sağmal İnek	8	1.650	0,09
38	Sakat Deve	4	1.350	0,05
39	Tay	35	5.260	0,40
40	Taylı Kısırak	4	950	0,05
41	Tosun	198	27.980	2,24
42	Tosun Düvesi	0	0	0,00
43	Yoz Keçi	1.209	24.270	13,68
44	Yoz Koyun	396	11.320	4,48
Genel Toplam		8.837	728.168	100,00

Tablo 18

Bazı Anadolu Şehirlerindeki Hayvan Sayıları (1844-1845)

Sıra	Yerleşim Yeri	Büyükbaş Hayvan ve Yük Hayvan Sayısı	Küçükbaş Hayvan Sayısı	Toplam
1	Avunya	4.183	3.626	7.809
2	Ankara (Merkez)	5.731	563	6.294
3	Bursa (Köyler)	5.777	3.584	9.361
4	Bilecik (Köyler)	5.075	6.948	12.023
5	Burdur (Merkez)	2.747	7.615	10.362
6	Osmancık	4.274	15.220	19.494
7	Darende (Köyler)	1.555	3.255	4.810
8	Ayaş	14.103	46.717	60.820

Tablo 19
Avunya Kazası Yerleşim Yerlerine Göre Hanelerin Hayvan Miktarı

Sıra	YerleşimYeri	Hane Sayısı	Büyükbaş		Küçükbaş		Yük ve Binek Hayvanı		Büyükbaş Hayvan / Hane	Küçükbaş Hayvan / Hane	Yük ve Binek Hayvanı / Hane	Büyükbaş Hayvan Sayısı / Toplam	Küçükbaş Hayvan Sayısı / Toplam	Yük ve Binek Hayvanı Sayısı / Toplam
			Adet	Kıymeti	Adet	Kıymeti	Adet	Kıymeti						
1	Akçakoyunlu Köyü	69	407	56.750,00	210	5.590,00	51	12.103,00	5,90	3,04	0,74	10,97	5,79	10,78
2	Aşağı Çavuş Köyü	24	127	17.310,00	100	2.500,00	18	2.552,00	5,29	4,17	0,75	3,42	2,76	3,81
3	Bekden Köyü	15	105	13.880,00	18	460,00	14	3.345,00	7,00	1,20	0,93	2,83	0,50	2,96
4	Çakır Köyü	32	173	26.830,00	13	370,00	22	2.881,00	5,41	0,41	0,69	4,66	0,36	4,65
5	Davut Köyü Mahalle-i Evvel	21	38	6.570,00	43	1.110,00	4	800,00	1,81	2,05	0,19	1,02	1,19	0,85
6	Davut Köyü Mahalle-i Sâni	30	64	10.220,00	73	1.720,00	9	2.250,00	2,13	2,43	0,30	1,73	2,01	1,90
7	Güveyoğlu Obası	4	50	7.660,00	116	2.770,00	3	550,00	12,50	29,00	0,75	1,35	3,20	0,63
8	Hıdırlar Köyü	22	83	12.375,00	1	30,00	16	3.951,00	3,77	0,05	0,73	2,24	0,03	3,38
9	İnova Köyü Mahalle-i Evvel	24	197	32.980,00	390	8.130,00	30	5.718,00	8,21	16,25	1,25	5,31	10,76	6,34
10	İnova Köyü Mahalle-i Sâni	24	119	18.730,00	116	2.800,00	12	3.300,00	4,96	4,83	0,50	3,21	3,20	2,54
11	Karaköy	61	336	52.970,00	442	9.890,00	45	10.325,00	5,51	7,25	0,74	9,06	12,20	9,51
12	Koyuneli Köyü	43	213	34.250,00	112	3.660,00	41	7.750,00	4,95	2,60	0,95	5,74	3,09	8,67
13	Kurtlar Köyü	35	174	24.725,00	1	30,00	27	5.067,00	4,97	0,03	0,77	4,69	0,03	5,71
14	Nevruz Köyü	23	151	24.365,00	101	2.930,00	19	4.703,00	6,57	4,39	0,83	4,07	2,79	4,02
15	Oba-i Çakır Köyü	23	104	14.690,00	248	5.170,00	10	1.919,00	4,52	10,78	0,43	2,80	6,84	2,11
16	Oba-i Sarnıç	17	208	31.125,00	620	12.890,00	14	4.060,00	12,24	36,47	0,82	5,61	17,11	2,96
17	Örencik Köyü	34	155	25.250,00	90	2.600,00	15	3.554,00	4,56	2,65	0,44	4,18	2,48	3,17
18	Sarıca Halil Obası	8	78	11.700,00	145	4.050,00	39	15.922,00	9,75	18,13	4,88	2,10	4,00	8,25
19	Seyvan Köyü	52	508	27.095,00	74	1.840,00	20	5.471,00	9,77	1,42	0,38	13,69	2,04	4,23
20	Sofular Köyü	33	181	28.170,00	387	8.440,00	22	5.368,00	5,48	11,73	0,67	4,88	10,68	4,65
21	Torhasan Köyü	42	183	29.621,00	312	8.910,00	29	6.150,00	4,36	7,43	0,69	4,93	8,61	6,13
22	Yukarı Çavuş Köyü	11	56	8.375,00	12	360,00	13	1.550,00	5,09	1,09	1,18	1,51	0,33	2,75
Genel Toplam		647	3710	515.641,00	3.624	86.250,00	473	109.289,00	5,73	5,60	0,73	100,00	100,00	100,00

Tablo 20
Avunya Kazası Öküz, Yük ve Binek Hayvanları Dağılımları

Sıra	YerleşimYeri	Hane Sayısı	Öküz (Adet)	Yük ve Binek Hayvanı (Adet)	Öküz Sayısı / Hane	Yük ve Binek Hayvanı Sayısı / Hane	Öküz Sayısı / Toplam	Yük ve Binek Hayvanı Sayısı / Toplam
1	Akçakoyunlu Köyü	69	112	51	1,62	0,74	9,75	10,78
2	Aşağı Çavuş Köyü	24	36	18	1,50	0,75	3,13	3,81
3	Bekden Köyü	15	19	14	1,27	0,93	1,65	2,96
4	Çakır Köyü	32	40	22	1,25	0,69	3,48	4,65
5	Davut Köyü Mahalle-i Evvel	21	10	4	0,48	0,19	0,87	0,85
6	Davut Köyü Mahalle-i Sâni	30	17	9	0,57	0,30	1,48	1,90
7	Güveyoğlu Obası	4	6	3	1,50	0,75	0,52	0,63
8	Hıdırlar Köyü	22	26	16	1,18	0,73	2,26	3,38
9	İnova Köyü Mahalle-i Evvel	24	43	30	1,79	1,25	3,74	6,34
10	İnova Köyü Mahalle-i Sâni	24	28	12	1,17	0,50	2,44	2,54
11	Karaköy	61	71	45	1,16	0,74	6,18	9,51
12	Koyuneli Köyü	43	78	41	1,81	0,95	6,79	8,67
13	Kurtlar Köyü	35	44	27	1,26	0,77	3,83	5,71
14	Nevruz Köyü	23	37	19	1,61	0,83	3,22	4,02
15	Oba-i Çakır Köyü	23	18	10	0,78	0,43	1,57	2,11
16	Oba-i Sarnıç	17	26	14	1,53	0,82	2,26	2,96
17	Örencik Köyü	34	42	15	1,24	0,44	3,66	3,17
18	Sarıca Halil Obası	8	0	39	0,00	4,88	0,00	8,25
19	Seyvan Köyü	52	375	20	7,21	0,38	32,64	4,23
20	Sofular Köyü	33	39	22	1,18	0,67	3,39	4,65
21	Torhasan Köyü	42	64	29	1,52	0,69	5,57	6,13
22	Yukarı Çavuş Köyü	11	18	13	1,64	1,18	1,57	2,75
Genel Toplam		647	1149	473	1,78	0,73	100,00	100,00

Tablo 21
Avunya Kazası Öküz Başına Düşen Arazi Miktarı

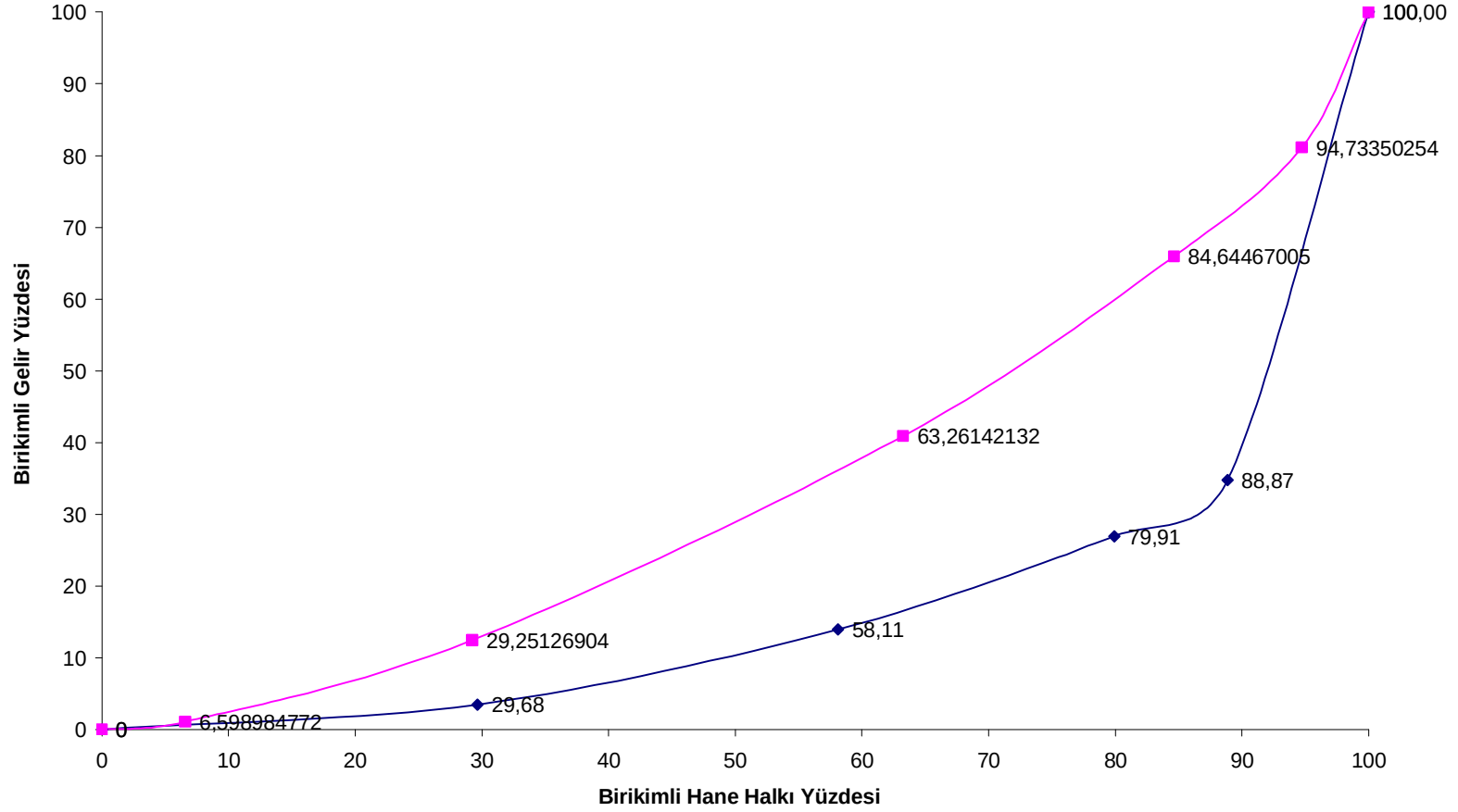
Sıra	Yerleşim Yeri	Hane Toplamı	Tarla			Öküz (Adet)	Öküz Başına Düşen Arazi	Hane Başına Düşen Arazi	Öküz Başına Düşen Arazi (Mezru)	Hane Başına Düşen Arazi (Mezru)
			Dönüm	Hali	Mezrû'					
1	Akçakoyunlu Köyü	69	1626	106	313	112	14,52	23,57	2,79	4,54
2	Aşağı Çavuş Köyü	24	527	196	206	36	14,64	21,96	5,72	8,58
3	Bekden Köyü	15	336	0	42	19	17,68	22,40	2,21	2,80
4	Çakır Köyü	32	1022	7	196	40	25,55	31,94	4,90	6,13
5	Davut Köyü Mahalle-i Evvel	21	157	0	58	10	15,70	7,48	5,80	2,76
6	Davut Köyü Mahalle-i Sâni	30	317	0	294	17	18,65	10,57	17,29	9,80
7	Güveyoğlu Obası	4	142	0	0	6	23,67	35,50	0,00	0,00
8	Hıdırlar Köyü	22	433	265	83	26	16,65	19,68	3,19	3,77
9	İnova Köyü Mahalle-i Evvel	24	704,5	0	238	43	16,38	29,35	5,53	9,92
10	İnova Köyü Mahalle-i Sâni	24	563	0	137	28	20,11	23,46	4,89	5,71
11	Karaköy	61	1041	0	193	71	14,66	17,07	2,72	3,16
12	Koyuneli Köyü	43	1073	430	244	78	13,76	24,95	3,13	5,67
13	Kurtlar Köyü	35	727	355,5	201,5	44	16,52	20,77	4,58	5,76
14	Nevruz Köyü	23	655	0	182	37	17,70	28,48	4,92	7,91
15	Oba-i Çakır Köyü	23	348	0	70	18	19,33	15,13	3,89	3,04
16	Oba-i Sarnıç	17	222	0	0	26	8,54	13,06	0,00	0,00
17	Örencik Köyü	34	911,5	256,5	168	42	21,70	26,81	4,00	4,94
18	Sarıca Halil Obası	8	0	0	0	0	0,00	0,00	0,00	0,00
19	Seyvan Köyü	52	888,5	0	232	375	2,37	17,09	0,62	4,46
20	Sofular Köyü	33	666	0	424	39	17,08	20,18	10,87	12,85
21	Torhasan Köyü	42	961	0	346	64	15,02	22,88	5,41	8,24
22	Yukarı Çavuş Köyü	11	337	88	111	18	18,72	30,64	6,17	10,09
Genel Toplam		647	13.658	1704	3.738,5	1149	11,89	21,11	3,25	5,78

Tablo 22
Avunya Kazası Hane Başına Düşen Arı Kovanı Miktarı

Sıra	Yerleşim Yeri	Hane Sayısı	Arı Kovanı		Hane Başına Düşen arı Kovanı (Adet)	Ortalama Arı Kovanı Kıymeti	Toplam İçindeki Yeri
			Adet	Kıymeti			
1	Akçakoyunlu Köyü	69	67	1005	0,97	15,00	6,52
2	Aşağı Çavuş Köyü	24	55	1275	2,29	23,18	5,35
3	Bekden Köyü	15	29	435	1,93	15,00	2,82
4	Çakır Köyü	32	54	825	1,69	15,28	5,25
5	Davut Köyü Mahalle-i Evvel	21	9	130	0,43	14,44	0,88
6	Davut Köyü Mahalle-i Sâni	30	14	210	0,47	15,00	1,36
7	Güveyoğlu Obası	4	6	90	1,50	15,00	0,58
8	Hıdırlar Köyü	22	13	195	0,59	15,00	1,26
9	İnova Köyü Mahalle-i Evvel	24	39	585	1,63	15,00	3,79
10	İnova Köyü Mahalle-i Sâni	24	53	795	2,21	15,00	5,16
11	Karaköy	61	114	1765	1,87	15,48	11,09
12	Koyuneli Köyü	43	20	300	0,47	15,00	1,95
13	Kurtlar Köyü	35	78	1170	2,23	15,00	7,59
14	Nevruz Köyü	23	53	1200	2,30	22,64	5,16
15	Oba-i Çakır Köyü	23	31	565	1,35	18,23	3,02
16	Oba-i Sarnıç	17	137	2685	8,06	19,60	13,33
17	Örencik Köyü	34	9	135	0,26	15,00	0,88
18	Sarıca Halil Obası	8	0	0	0,00	0,00	0,00
19	Seyvan Köyü	52	38	578	0,73	15,21	3,70
20	Sofular Köyü	33	108	1680	3,27	15,56	10,51
21	Torhasan Köyü	42	59	885	1,40	15,00	5,74
22	Yukarı Çavuş Köyü	11	42	180	3,82	4,29	4,09
Genel Toplam		647	1028	16688	1,59	16,23	100,00

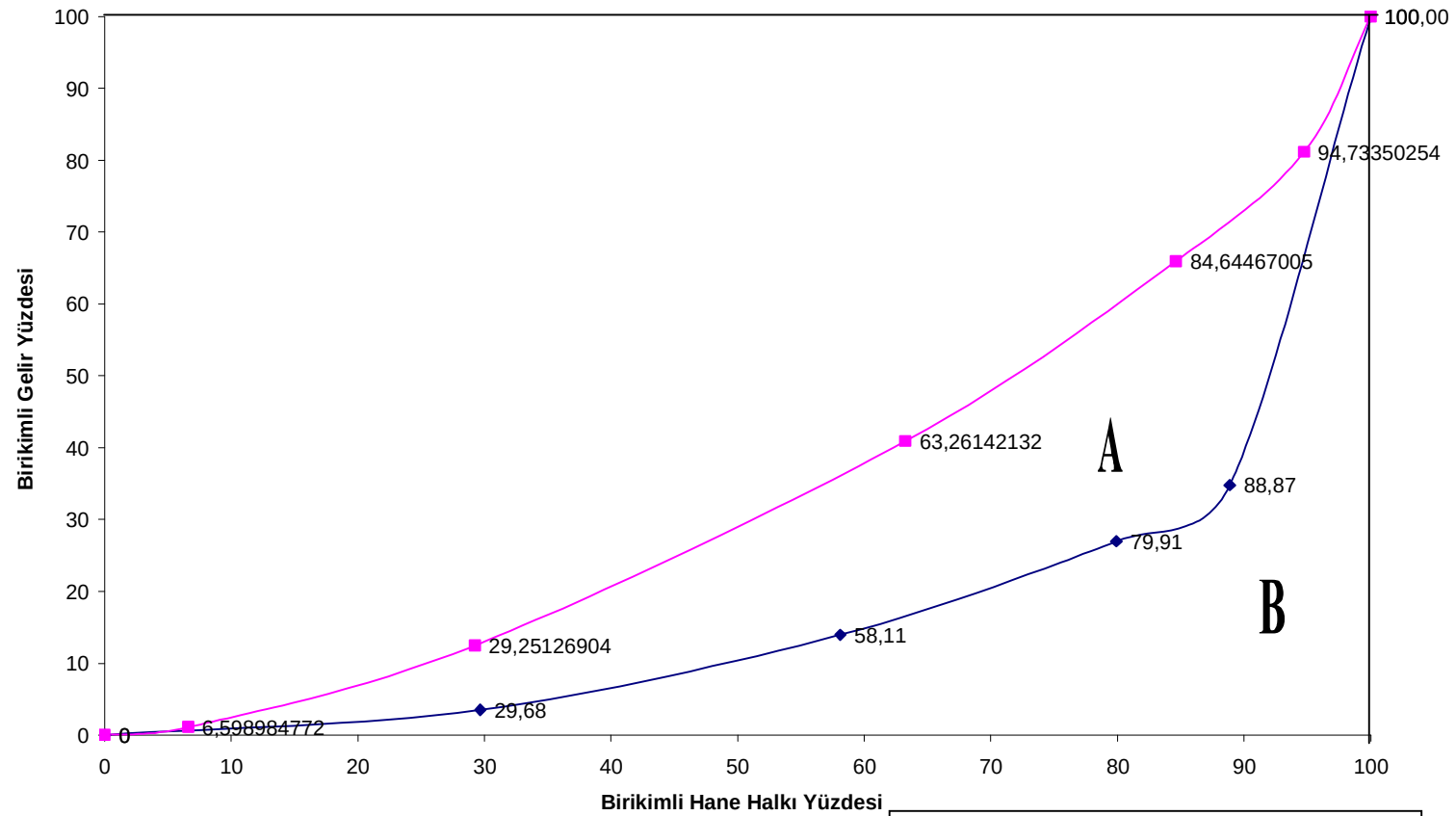
Grafik 3

Avunya Kazası Lorenz Eğrisi,1844

Grafik 4

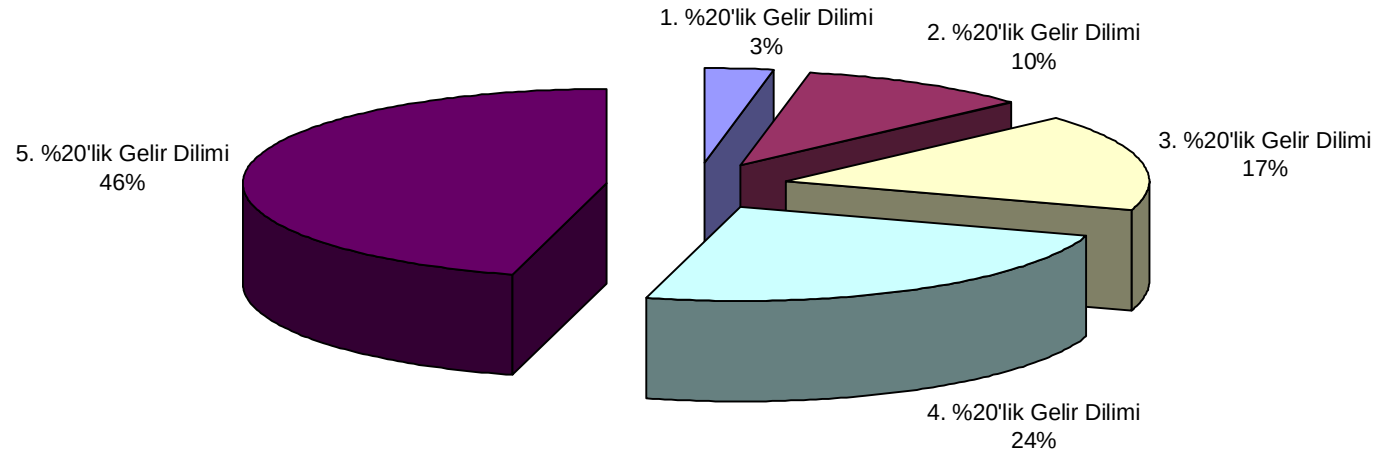
Avunya Kazası Lorenz Eğrisi,1844

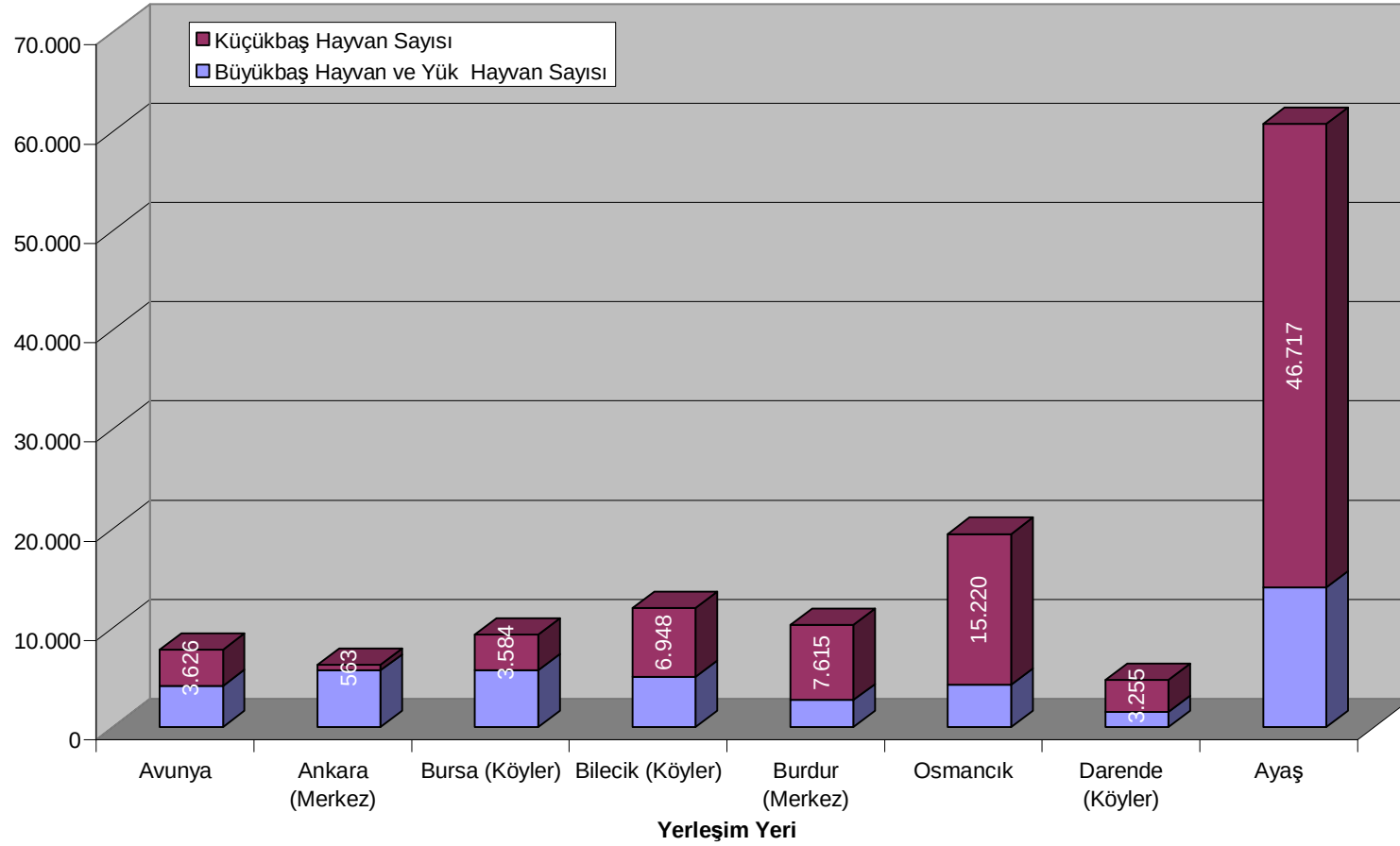
Gini Katsayısı = $A / (A+B) = 0,48531$

Grafik 5

Avunya Kazası Yüzdelik Gelir

Grafik 6
Bazı Anadolu Şehirlerindeki Hayvan Sayıları

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

AVUNYA TEMETTUÂT DEFTERLERİ'NDE VERGİ ÇEŞİTLERİ VE VERGİLERİN DAĞILIMI

A. OSMANLI VERGİ SİSTEMİNİN YENİDEN DÜZENLENMESİ

Osmanlı Devleti'nin kuruluşu olan 1300'lü yıllarından Tanzimat'ın ilan edildiği 1839 yılına kadar geçen beş buçuk asra yakın bir zaman içinde vergiyle ilgili iki önemli ayırım söz konusu olmuştur. Bunlar, şer'i ve örfi vergilerdir. Şer'i vergiler; zekat, öşür, haraç ve cizyeden ibarettir. Fakat bu vergilerin kendi aralarında sayısı seksene varan çeşidi söz konusudur. Şer'i vergilerin nasıl tarh ve tahsil edileceği yıllar içinde çıkarılan kanun ve nizamnamelerle düzenlenmiştir⁵⁴.

Osmanlı vergi sisteminde Tanzimat ile birlikte öngörülen önemli bir yenilik de maliye ve vergi ve sisteminde yapılan düzenlemelerdir. İltizam usulünün kaldırılacağı, verginin herkesin gelirine göre alınacağı, müsaderenin kaldırıldığı ilân ediliyordu. Bu doğrultuda en kısa sürede gerekli düzenlemelerin yapılacağı açıklanıyordu⁵⁵.

Osmanlı bütçelerinde “vergi” olarak görülen rakamlar, ancemaatin vergi ile emlak ve temettu vergileridir. Tanzimat öncesine ait çok değişik türleri bulunan örfi tekâlif 1840 yılında kaldırılmış, bunların yerine genellikle “ancemaatin vergi”, II. Abdülhamid döneminde çıkarılan bir nizamnamede ise “komşuca alınan vergiler” diye isimlendirilen tek bir vergi haline getirilmiştir. Tekâlif eşit olarak tevzi edildiğinden mükelleflerin ödeme gücünü dikkate almamaktadır. Vergide adalet ilkesine

⁵⁴ Coşkun ÇAKIR: **a.g.e.**, 48.

⁵⁵ Musa ÇADIRCI: **a.g.e.**, 340.

uymadığından eleştirilen örfi tekâlifin kaldırılarak, hemen Tanzimatın başlarında yine tevezii nitelikte, ancak mükelleflerin ödeme güçlerine göre bir vergiye geçilmesi önemlidir⁵⁶.

Tanzimat'ın getirmiş olduğu bu vergi yükümlülüğünün temel ilkeleri ve istisna ya da muafiyetlerin kalkması konusunda ortaya çıkan yeni durumu tam olarak yansıtabilmek için şu noktalara işaret etmekte fayda vardır;

Bilindiği üzere Osmanlı Devleti'nin klâsik mali düzeninde toplumdaki bazı zümreler vergilerden muaf sayılmışlardı ki, bunların başında askeri sınıf mensuplarını anımsamak gerekir. Tanzimat işte bu gibi ayrıcalıklı zümrelerin vergiden muafliklarına son verdi. Tanzimat'ın getirdiği yeni mali düzende vatandaşların vergi yükümlüsü olmalarının ilk koşulu, emlak ve arazi sahibi olmaları idi. Emlâk ve arazisi olmayanlardan vergi alınmayacaktı. Ayrıca, hayvan sahibi ya da “ticâret ve temettu” sahibi olmak da vergi yükümlülüğünü gerektiren bir husustu⁵⁷.

Çalışmamızın bu bölümünde, Avunya Temettuât Defterleri'nde tespit ettiğimiz, devlete ödenen vergi çeşitleri hakkında bilgi vererek, Avunya'ya düşen vergi yükü hakkında bir analiz yapacağız.

Osmanlı Devleti'nde ziraî ürünlerin her çeşidinden alınan, şer'i bir vergidir. Kelime anlamı “onda bir (1/10)” olan öşrün çoğulu âşardır. Öşür vergisi tarım kesiminde her mahsulden alınmakta idi. Hububat çeşitlerinden bağ, bahçe, bostan, meyve ağaçlarından ve otlaklardan aşar alınmış ve tahsili de aynî, nakdî ve maktû olmak üzere üç şekilde uygulanmıştır. Ziraî ürünlerin çeşidine, yetiştirilme usullerine, ziraî toprakların verimliliği ve mahalli özellikler göz önünde bulundurularak 1/3 ile 1/20 arasında değişen oranlarda öşür alındığı görülmektedir. Tanzimat dönemine gelindiğinde öşür vergisi iltizam usulüyle tahsil edilen bir vergiydi. Bu dönemde öşürün kelimenin anlamına uygun olarak onda bir oranında tahsil edilmesine vükelanın oy birliği ile karar verilmiştir.

⁵⁶ Abdullatif ŞENER: **a.g.m.**, 260; Vedat ELDEM: **a.g.e.**, 166.

⁵⁷ Yavuz CEZAR: **a.g.e.**, 283.

H.1256 / M.1841 yılından itibaren iltizam usulünün kaldırılması ile muhassıllar aracılığı ile doğrudan doruya devlet hazinesine nakdi gelir olarak tahsil edilmeye çalışıldı. Ancak istenilen fayda sağlanamadığı için H.1258 yılında tekrar iltizam usulüne dönüldü. Mültezimlerin bir kazanın öşür gelirlerini arttırma usulü ihale ile üzerlerine aldıktan sonra kazada tali bölgeler oluşturarak ikinci derece mültezimlere tahsil ettirme yoluna başvurmaları ve çeşitli usulsüzlükler şikayet konusu olmuştur. Daha sonra öşür gelirlerinin uzun süreli olarak iltizama verilmesinin mültezimlerce çiftçilerin üretim çabalarını destekleyeceği düşüncesi ile H.1263 yılından itibaren devlet görevlileri ve zengin kişilere 5 yıl süre ile iltizamın verilmesi kararlaştırılmıştır. Bu sistemde üreticinin vergi yükü artarken diğer taraftan devletin vergi kaybı büyümüştür. Zaman ve şartlara göre tahsil yönteminde değişiklikler yapılan öşür vergisi Osmanlı Devleti'nin yıkılmasına kadar devam etmiştir⁵⁸.

B. AVUNYA KAZASINDA VERGİ

1. Senelik Vergi (Vergi)

Tanzimatın vergi düzeni açısından getirdiği en önemli yenilik vergilere oldukça basit ve sade bir şekil kazandırmasıdır. Daha önce ‘tekâlif-i şeriyeye’ adı altında ve çok çeşitli oranlarda alınan bütün vergiler kaldırılarak yerine ziraî ürünlerden onda bir oranında öşür, koyunlardan ‘ağnam resmi’ ve gayri müslimlerden ‘cizye’ alınması esası getirilmiştir.

Aynı şekilde ‘tekalif-i örfiyye’ adı altında pek çok türü ve tahsil şekli olan muhtelif vergiler de birleştirilerek bir bütün halinde ‘vergi’ adı altında alınması kararlaştırılmıştır. Bu yeni verginin miktarı, Maliye Nezareti tarafından yalnızca liva düzeyinde belirlenmekteydi. Her liva merkezinde bu toplam miktar kazalar arasında sonra kazanın müdür ve meclis azaları, Müslüman nüfusun yaşadığı yerler için imam ve ihtiyarlarının, gayr-i Müslimlerim yaşadığı yerler için kocabaşı ve papazlarının da katıldığı bir toplantıda kasaba ve köylerin paylarını tayin ederek bu miktarı belirten bir mazbatayı kendilerine teslim etmekteydi. En sonunda kasaba mahalleleri ve köyler

⁵⁸ Öşür vergisi hakkında bakınız: Süleyman SUDİ: **Osmanlı Vergi Düzeni (Defter-i Muktesid)**, yay. M.Ali Ünal, (Isparta 1996), 39-40; Ömer Lütfi BARKAN; “Aşar”, İ.A.,(İstanbul 1988), IX, 482-488.; Mehmet Z. PAKALIN: **a.g.s.**, I, 96; Abdullatif ŞENER: **a.g.e.**, 119 vd.; Tevfik GÜRAN: **a.g.e.**, 15, Ziya KARAMURSAL: **a.g.e.**, 167.

düzeyinde, tüm hane reisleri toplanarak istenilen miktar haneler arasında her şahsın “hal ve tehammül ve ticaret ve temettuuna göre komşuca” paylaştırılıp bir defter halinde kaza merkezine gönderilmekteydi. Böylece her hanenin vergi yükümlülüğü belirlenmiş olmaktaydı.

Bu vergi, köy muhtar ve kocabaşlarıyla zabtiye askeri tarafından tahsil edilerek muhassıllara teslim ediliyordu. Bu verginin tahsili H.1260 yılına kadar ‘rûz-ı hızır’ ve ‘rûz-ı kasım’ olarak iki taksitte yapılmıyordu. Fakat her iki zaman da vergi tahsilatı için uygun değildi. Bu nedenle bu tarihten sonra verginin çiftçilerden ürünün elde edilmesinden sonra, tüccar ve esnaftan ise bütün bir yıl içinde taksitler halinde tahsili kararlaştırılmıştır.⁵⁹

İncelediğimiz temettuât defterlerinde bu vergi , “vergü-yi senevi”, “virgüsü” olarak kaydedilmiş ve köylerin sonunda ise toplam vergiler “*Kıymet-i Cem‘-i Yekûn-ı Sâlyâneleri*” şeklinde ifade edilmiştir. Temettuât kayıtlarından elde edilen bilgilere göre Avunya kazasında 370.700 temettuât toplamına karşın 75.394 kuruş vergi (*sâlyâne*) ortaya çıkmıştır. Tablo 23 de görüldüğü gibi En fazla temettuâta sahip köy 49.920 kuruş ile Akçakoyunlu köyü olmasına karşılık, vergi toplamında 8163 kuruş ile Karaköy gelmektedir. En az temettuâta sahip 4400 kuruşla Güveyoğlu Obası iken , vergi toplamında en az 110 kuruşla Sarıca Halil Obası’dır. Hane başına vergi toplamında ise en fazla 162,50 kuruşla Güveyoğlu Obası gelmektedir. Hane başına vergi toplamında ise en az 13,75 kuruşla Sarıca Halil Obası gelmektedir.

Temettuâtı dikkate alarak yaptığımız çalışmada ilk dilim olarak en düşük temettuât grubu; 0-1000 kuruşa kadar temettuâta sahip olan 221 hanedir. Kazada en yüksek temettuâta sahip seviyesi olarak belirlediğimiz 4001 kuruştan fazla temettuâta sahip 72 hanedir. Diğer temettuât dilimlerinde dağılım şu şekilde ortaya çıkmaktadır: Temettuât 1001-2000 kuruş arasındakilerde 184 hane, 2001-3000 kuruş arasındakilerde 141, 3001-4000 kuruş arasındakilerde 58 hane vardır. (Tablo 24).

Vergi yükü itibarıyla en fazla haneye sahip ilk beş yerleşim birimi (Tablo 25) şunlardır: Nevruz köyü 2,77 kuruş vergi yükü, Oba-i Sarnıç 2,12 kuruş vergi yükü,

⁵⁹ Tevfik GÜRAN, a.g.e.,13-14.

İnova köyü Mahalle-i Sâni 1,73 kuruş vergi yükü, Akçakoyunlu köyü 1,58 kuruş vergi yükü, Örencik köyü 1,42 kuruş vergi yüküne sahiptir.

Vergi yükü itibariyle en az haneye sahip ilk beş yerleşim birimi şunlardır: Davut köyü Mahalle-i Evvel 0 kuruş vergi yükü, Hıdırlar köyü 0,48 kuruş vergi yükü, Sarıca Halil Obası 0,6 kuruş vergi yükü, Güveyoğlu Obası 0,69 kuruş vergi yükü, Yukarı Çavuş köyü 1,07 kuruş vergi yüküne sahiptir.

Avunya kazası temettuat defterine göre (Tablo 25) 0 ile 1000 kuruş arası gelir diliminde en fazla vergi yüküne sahip ilk beş yerleşim birimi şöyledir: Nevruz köyü 1,76 kuruş vergi yükü, İnova köyü Mahalle-i Sâni 0,82 kuruş vergi yükü, Akçakoyunlu köyü 0,62 kuruş vergi yükü, Çakır köyü 0,5 kuruş vergi yükü, Örencik köyü 0,45 kuruş vergi yüküne sahiptir.

Avunya kazası temettuat defterine göre (Tablo 25) 0 ile 1000 kuruş arası gelir diliminde en az vergi yüküne sahip ilk beş yerleşim birimi şöyledir:

Davut köyü Mahalle-i Evvel 0 kuruş vergi yükü, Hıdırlar köyü 0 kuruş vergi yükü, Güveyoğlu Obası 0 kuruş vergi yükü, Oba-i Sarnıç 0 kuruş vergi yükü, Oba-i Çakır köyü 0,17 kuruş vergi yüküne sahiptir.

Avunya kazası Temettuat defterine göre (Tablo 25) 1001 ile 2000 kuruş arası gelir diliminde en fazla vergi yüküne sahip ilk beş yerleşim birimi şöyledir:

İnova köyü Mahalle-i Sâni 1,53 kuruş vergi yükü, Nevruz köyü 0,34 kuruş vergi yükü, Sofular köyü 0,32 kuruş vergi yükü, Karaköy 0,31 kuruş vergi yükü, İnova köyü Mahalle-i Evvel 0,3 kuruş vergi yüküne sahiptir.

Avunya kazası Temettuat defterine göre (Tablo 25) 1001 ile 2000 kuruş arası gelir diliminde en az vergi yüküne sahip ilk beş yerleşim birimi şöyledir:

Davut köyü Mahalle-i Evvel 0 kuruş vergi yükü, Kurtlar köyü 0,21 kuruş vergi yükü, Akçakoyunlu köyü 0,21 kuruş vergi yükü, Hıdırlar köyü 0,23 kuruş vergi yükü, Güveyoğlu Obası 0,23 kuruş vergi yüküne sahiptir.

Avunya kazası Temettuat defterine göre (Tablo 25) 2001 ile 3000 kuruş arası gelir diliminde en fazla vergi yüküne sahip ilk beş yerleşim birimi şöyledir:

Aşağı Çavuş köyü 0,3 kuruş vergi yükü, Torhasan köyü 0,3 kuruş vergi yükü, Bekden köyü 0,29 kuruş vergi yükü, Çakır köyü 0,29 kuruş vergi yükü, Güveyoğlu Obası 0,28 kuruş vergi yüküne sahiptir.

Avunya kazası Temettuat defterine göre (Tablo 25) 2001 ile 3000 kuruş arası gelir diliminde en az vergi yüküne sahip ilk beş yerleşim birimi şöyledir:

Davut köyü Mahalle-i Evvel 0 kuruş vergi yükü, Akçakoyunlu köyü 0 kuruş vergi yükü, Hıdırlar köyü 0,22 kuruş vergi yükü, Örencik köyü 0,23 kuruş vergi yükü, Koyuneli köyü 0,23 kuruş vergi yüküne sahiptir.

Avunya kazası Temettuat defterine göre (Tablo 25) 3001 ile 4000 kuruş arası gelir diliminde en fazla vergi yüküne sahip ilk beş yerleşim birimi şöyledir:

Yukarı Çavuş köyü 0,24 kuruş vergi yükü, Seyvan köyü 0,24 kuruş vergi yükü, Sarıca Halil Obası 0,24 kuruş vergi yükü, İnova köyü Mahalle-i Evvel 0,24 kuruş vergi yükü, Bekden köyü 0,23 kuruş vergi yüküne sahiptir.

Avunya kazası Temettuat defterine göre (Tablo 25) 3001 ile 4000 kuruş arası gelir diliminde en az vergi yüküne sahip ilk beş yerleşim birimi şöyledir:

Davut köyü Mahalle-i Evvel 0 kuruş vergi yükü, Akçakoyunlu köyü 0 kuruş vergi yükü, Hıdırlar köyü 0 kuruş vergi yükü, Örencik köyü 0 kuruş vergi yükü, Koyuneli köyü 0 kuruş vergi yüküne sahiptir.

Avunya kazası Temettuat defterine göre (Tablo 25) 4001 kuruş ve üzeri gelir diliminde en fazla vergi yüküne sahip ilk beş yerleşim birimi şöyledir:

Çakır köyü 0,29 kuruş vergi yükü, Nevruz köyü 0,25 kuruş vergi yükü, Bekden köyü 0,24 kuruş vergi yükü, Koyuneli köyü 0,23 kuruş vergi yükü, Güveyoğlu Obası 0,23 kuruş vergi yüküne sahiptir.

Avunya kazası Temettuat defterine göre (Tablo 25) 4001 kuruş ve üzeri gelir diliminde en az vergi yüküne sahip ilk beş yerleşim birimi şöyledir:

Davut köyü Mahalle-i Evvel 0 kuruş vergi yükü, Akçakoyunlu köyü 0 kuruş vergi yükü, Hıdırlar köyü 0,16 kuruş vergi yükü, Karaköy 0,17 kuruş vergi yükü, Oba-i Çakır köyü 0,17 kuruş vergi yüküne sahiptir.

2. Vergi Muafiyeti

Temettuât defterlerindeki bilgilere göre bazı hanelerden vergi alınmadığı anlaşılmaktadır. Temettuât vergisi mal ve servet ile ilgili olduğu için malı, mülkü ve serveti olmayanların vergisi de bulunmamaktadır. Ayrıca yetim kalanlardan vergi alınmadığı kaydedilmiştir. Ancak bunlardan aşar vergisi alındığına dair bir kayıt mevcut değildir. Tahsil yapanlardan da vergi alınmadığı görülmektedir.

Vergiden muaf olan hane sayısı Tablo 26 da görüldüğü gibi toplam 19 tanedir. Burada kayıtlı olanlar salyaneden muaf olarak kaydedilenlerdir. Fakat dullardan ve bekar hane reislerinden de geliri olsa da vergi alınmadığı görülmüştür. Vergi muafiyetinin en fazla görüldüğü 3 er köyle Aşağı Çavuş ve Bekden köyüdür.

Tablo 23

Avunya Kazası Hane Başına Düşen Temettuat ve Salyane (1844-1845)

Sıra	Yerleşim Yeri	Hane Toplamı	Temettu'ât Toplamı	Temettu'ât Toplamı / Hane Sayısı	Toplam Temettuat İçindeki Yeri	Salyane Toplamı	Salyane Toplamı / Hane Sayısı	Toplam Salyane İçindeki Yeri
1	Akçakoyunlu Köyü	69	49920	723,48	13,47	7590	110,00	10,07
2	Aşağı Çavuş Köyü	24	11550	481,25	3,12	2676	111,50	3,55
3	Bekden Köyü	15	9050	603,33	2,44	1305	87,00	1,73
4	Çakır Köyü	32	16035	501,09	4,33	3700	115,63	4,91
5	Davut Köyü Mahalle-i Evvel	21	10550	502,38	2,85	3169	150,90	4,20
6	Davut Köyü Mahalle-i Sâni	30	17700	590,00	4,77	3865	128,83	5,13
7	Güveyoğlu Obası	4	4400	1.100,00	1,19	650	162,50	0,86
8	Hıdırlar Köyü	22	8700	395,45	2,35	1797,5	81,70	2,38
9	İnova Köyü Mahalle-i Evvel	24	19550	814,58	5,27	2910	121,25	3,86
10	İnova Köyü Mahalle-i Sâni	24	10350	431,25	2,79	2633	109,71	3,49
11	Karaköy	61	28000	459,02	7,55	8163	133,82	10,83
12	Koyuneli Köyü	43	21100	490,70	5,69	5158	119,95	6,84
13	Kurtlar Köyü	35	16000	457,14	4,32	2878	82,23	3,82
14	Nevruz Köyü	23	17600	765,22	4,75	2880	125,22	3,82
15	Oba-i Çakır Köyü	23	27350	1.189,13	7,38	3570,5	155,24	4,74
16	Oba-i Sarıç	17	14500	852,94	3,91	1725	101,47	2,29
17	Örencik Köyü	34	16920	497,65	4,56	4294	126,29	5,70
18	Sarıca Halil Obası	8	6500	812,50	1,75	110	13,75	0,15
19	Seyvan Köyü	52	20185	388,17	5,45	5618	108,04	7,45
20	Sofular Köyü	33	16690	505,76	4,50	3490	105,76	4,63
21	Torhasan Köyü	42	23470	558,81	6,33	5892	140,29	7,81
22	Yukarı Çavuş Köyü	11	4580	416,36	1,24	1320	120,00	1,75
Genel Toplam		647	370700	572,95	100,00	75394	116,53	100,00

Tablo 24
Avunya Kazası Yerleşim Yerlerine Göre Hanelerin Temettuat Miktarı (1844-45)

Sıra No	Yerleşim Yeri	0-1000 Kuruş Arası		1001-2000 Kuruş Arası		2001-3000 Kuruş Arası		3001-4000 Kuruş Arası		4001 Kuruş ve Üstü	
		Hane Sayısı	Temettuat (Kuruş)	Hane Sayısı	Temettuat (Kuruş)	Hane Sayısı	Temettuat (Kuruş)	Hane Sayısı	Temettuat (Kuruş)	Hane Sayısı	Temettuat (Kuruş)
1	Akçakoyunlu Köyü	22	6.800,00	21	31.040,00	20	48.135,00	5	16.675,00	5	31.385,00
2	Aşağı Çavuş Köyü	8	3.840,00	4	5.785,00	10	24.306,00	2	7.080,00	1	7.635,00
3	Bekden Köyü	5	1.580,00	6	9.265,00	2	4.970,00	3	10.090,00	1	4.805,00
4	Çakır Köyü	12	3.935,00	11	16.625,00	3	8.175,00	2	7.145,00	5	23.055,00
5	Davut Köyü Mahalle-i Evvel	21	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
6	Davut Köyü Mahalle-i Sâni	6	4.555,00	10	15.595,00	9	21.485,00	5	17.620,00	1	5.200,00
7	Güveyoğlu Obası	0	0,00	1	1.580,00	1	2.280,00	0	0,00	2	15.710,00
8	Hıdırlar Köyü	6	2.910,00	12	16.010,00	5	11.570,00	0	0,00	0	0,00
9	İnova Köyü Mahalle-i Evvel	8	4.240,00	4	5.752,50	2	4.550,00	4	14.910,00	8	47.290,00
10	İnova Köyü Mahalle-i Sâni	9	5.230,00	9	12.480,00	5	12.581,00	2	6.460,00	2	11.330,00
11	Karaköy	20	10.755,00	20	29.895,00	9	22.047,00	8	29.660,00	6	29.650,00
12	Koyuneli Köyü	9	3.665,00	12	18.155,00	16	37.100,00	3	11.105,00	5	22.925,00
13	Kurtlar Köyü	14	8.370,00	10	14.875,00	5	12.680,00	2	6.770,00	4	19.175,00
14	Nevruz Köyü	4	2.185,00	7	9.905,00	5	12.465,00	5	16.950,00	2	13.685,00
15	Oba-i Çakır Köyü	8	2.476,00	7	10.595,00	5	12.885,00	3	10.575,00	2	8.870,00
16	Oba-i Sarıç	3	0,00	1	1.308,00	6	15.320,00	2	6.470,00	6	34.125,00
17	Örencik Köyü	12	4.325,00	11	16.755,00	10	24.100,00	3	9.897,50	1	4.150,00
18	Sarıca Halil Obası	1	700,00	2	3.500,00	0	0,00	0	0,00	5	33.850,00
19	Seyvan Köyü	22	11.755,00	19	28.395,00	7	16.635,00	1	3.790,00	3	13.540,00
20	Sofular Köyü	12	4.920,00	6	9.195,00	6	14.358,00	4	14.355,00	6	34.920,00
21	Torhasan Köyü	15	7.550,00	8	11.427,50	13	30.452,50	4	14.758,00	5	26.740,00
22	Yukarı Çavuş Köyü	4	2.335,00	3	4.810,00	2	4.970,00	0	0,00	2	10.455,00
Genel Toplam		221	92.126,00	184	272.948,00	141	341.064,50	58	204.310,50	72	398.495,00

Tablo 25
Avunya Kazası Yerleşim Yerlerine Göre Vergi Yükünün Gelir Grupları İtibariyle Dağılımı (1844-45)

Sıra No	Yerleşim Yeri	0-1000 Kuruş Arası			1001-2000 Kuruş Arası			2001-3000 Kuruş Arası			3001-4000 Kuruş Arası			4001 Kuruş ve Üstü		
		Temettuat (Kuruş)	Vergi (Kuruş)	Vergi Yüklü (Kuruş)	Temettuat (kuruş)	Vergi (Kuruş)	Vergi Yüklü (Kuruş)	Temettuat (kuruş)	Vergi (Kuruş)	Vergi Yüklü (Kuruş)	Temettuat (kuruş)	Vergi (Kuruş)	Vergi Yüklü (Kuruş)	Temettuat (kuruş)	Vergi (Kuruş)	Vergi Yüklü (Kuruş)
1	Akçakoyunlu Köyü	6.800,00	4.200,00	0,62	31.040,00	8.400,00	0,27	48.135,00	11.600,00	0,24	16.675,00	3.900,00	0,23	31.385,00	6.800,00	0,22
2	Aşağı Çavuş Köyü	3.840,00	1.250,00	0,33	5.785,00	1.500,00	0,26	24.306,00	5.950,00	0,24	7.080,00	1.300,00	0,18	7.635,00	1.500,00	0,20
3	Bekden Köyü	1.580,00	350,00	0,22	9.265,00	2.950,00	0,32	4.970,00	1.150,00	0,23	10.090,00	2.400,00	0,24	4.805,00	1.200,00	0,25
4	Çakır Köyü	3.935,00	1.985,00	0,50	16.625,00	3.500,00	0,21	8.175,00	1.950,00	0,24	7.145,00	1.500,00	0,21	23.055,00	4.650,00	0,20
5	Davut Köyü Mahalle-i Evvel	0,00	2.780,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
6	Davut Köyü Mahalle-i Sani	4.555,00	1.025,00	0,23	15.595,00	4.600,00	0,29	21.485,00	6.300,00	0,29	17.620,00	4.150,00	0,24	5.200,00	1.200,00	0,23
7	Güveyoğlu Obası	0,00	1.500,00	0,00	1.580,00	400,00	0,25	2.280,00	500,00	0,22	0,00	0,00	0,00	15.710,00	3.500,00	0,22
8	Hıdırlar Köyü	2.910,00	0,00	0,00	16.010,00	3.700,00	0,23	11.570,00	2.900,00	0,25	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
9	Inova Köyü Mahalle-i Evvel	4.240,00	1.700,00	0,40	5.752,50	1.650,00	0,29	4.550,00	1.150,00	0,25	14.910,00	3.100,00	0,21	47.290,00	10.450,00	0,22
10	Inova Köyü Mahalle-i Sani	5.230,00	4.308,00	0,82	12.480,00	2.650,00	0,21	12.581,00	3.100,00	0,25	6.460,00	1.500,00	0,23	11.330,00	2.500,00	0,22
11	Karaköy	10.755,00	3.500,00	0,33	29.895,00	8.550,00	0,29	22.047,00	5.950,00	0,27	29.660,00	5.250,00	0,18	29.650,00	5.900,00	0,20
12	Koyuneli Köyü	3.665,00	950,00	0,26	18.155,00	4.450,00	0,25	37.100,00	8.450,00	0,23	11.105,00	2.100,00	0,19	22.925,00	4.350,00	0,19
13	Kurtlar Köyü	8.370,00	3.050,00	0,36	14.875,00	4.600,00	0,31	12.680,00	3.700,00	0,29	6.770,00	1.300,00	0,19	19.175,00	3.300,00	0,17
14	Nevruz Köyü	2.185,00	3.850,00	1,76	9.905,00	3.350,00	0,34	12.465,00	3.200,00	0,26	16.950,00	3.650,00	0,22	13.685,00	2.650,00	0,19
15	Oba-i Çakır Köyü	2.476,00	421,00	0,17	10.595,00	2.750,00	0,26	12.885,00	3.900,00	0,30	10.575,00	2.500,00	0,24	8.870,00	1.500,00	0,17
16	Oba-i Sarnıç	0,00	600,00	0,00	1.308,00	2.000,00	1,53	15.320,00	3.950,00	0,26	6.470,00	1.050,00	0,16	34.125,00	5.950,00	0,17
17	Örencik Köyü	4.325,00	1.950,00	0,45	16.755,00	3.900,00	0,23	24.100,00	6.250,00	0,26	9.897,50	1.900,00	0,19	4.150,00	1.200,00	0,29
18	Sarıca Halil Obası	700,00	150,00	0,21	3.500,00	800,00	0,23	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	33.850,00	5.550,00	0,16
19	Seyvan Köyü	11.755,00	3.711,00	0,32	28.395,00	6.871,00	0,24	16.635,00	4.650,00	0,28	3.790,00	900,00	0,24	13.540,00	2.800,00	0,21
20	Sofular Köyü	4.920,00	1.415,00	0,29	9.195,00	2.275,00	0,25	14.358,00	3.800,00	0,26	14.355,00	3.150,00	0,22	34.920,00	6.500,00	0,19
21	Torhasan Köyü	7.550,00	2.810,00	0,37	11.427,50	3.450,00	0,30	30.452,50	9.000,00	0,30	14.758,00	3.000,00	0,20	26.740,00	6.400,00	0,24
22	Yukarı Çavuş Köyü	2.335,00	700,00	0,30	4.810,00	1.250,00	0,26	4.970,00	1.400,00	0,28	0,00	0,00	0,00	10.455,00	2.400,00	0,23
Genel Toplam		92.126,00	42.205,00	7,94	272.948,00	73.596,00	6,82	341.064,50	88.850,00	5,21	204.310,50	42.650,00	3,57	398.495,00	80.300,00	4,17

Tablo 26
Avunya Kazası Vergi Muafiyeti Olanların Sayısı (1844-1845)

Sıra	Yerleşim Yeri	Hane Sayısı
1	Akçakoyunlu Köyü	0
2	Aşağı Çavuş Köyü	3
3	Bekden Köyü	3
4	Çakır Köyü	0
5	Davut Köyü Mahalle-i Evvel	2
6	Davut Köyü Mahalle-i Sâni	0
7	Güveyoğlu Obası	0
8	Hıdırlar Köyü	1
9	İnova Köyü Mahalle-i Evvel	1
10	İnova Köyü Mahalle-i Sâni	1
11	Karaköy	0
12	Koyuneli Köyü	0
13	Kurtlar Köyü	2
14	Nevruz Köyü	2
15	Oba-i Çakır Köyü	0
16	Oba-i Sarnıç	0
17	Örencik Köyü	1
18	Sarıca Halil Obası	0
19	Seyvan Köyü	0
20	Sofular Köyü	2
21	Torhasan Köyü	1
22	Yukarı Çavuş Köyü	0
Genel Toplam		19

Not: Dul ve Bekar Olduğu İçin Vergi Vermeyenler Tabloda Gösterilmemiştir.

SONUÇ

Avunya Temettuât defterini esas alarak XIX. yüzyıl ortalarında Avunya kazasının sosyal ve ekonomik yapısını değerlendirdiğimiz çalışmamızın sonuçlarını aşağıdaki gibi belirtmek mümkündür.

Avunya adı üzerinde okunuştan ve söyleniştten kaynaklanan karışıklık üzerinde durulmuştur. Arşiv belgelerinde Avunya, Ünye, Agonya olarak okumaların yapıldığı tespit edilmiştir. Avunya Temettuât Defterlerinin, diğer kaynaklarla incelenmesi sonucunda ulaştığımız sonuçlara göre Avunya kazası, tek bir merkez olarak yer adı değildir. Günümüz Çanakkale'sinin Yenice ilçesinden Balıkesir'in Gönen ilçesine kadar olan ve Kazdağları'nın arkasındaki bölgeye verilen genel isimdir. İncelemiş olduğumuz defterlerde adı geçen köylerin ise günümüzde adını muhafaza ettikleri ve Çanakkale'nin Yenice ilçesi ve Biga ilçesi (Oba-i Sarnıç ve Sarıca Halil Obası) sınırları içersindedir.

Demografik yapısı ele alınmış, mahalle ve köylere ait hane sayıları tespit edilerek kazanın toplam nüfus tahmini yapılmıştır. 1844 yılında Avunya kazası, Biga sancağına bağlı köylerden oluşan bir kazadır. İncelemiş olduğumuz defterlerde toplam 647 hane bulunmaktadır. Kazanın toplam nüfusunun yaklaşık olarak 3269 kişi olduğu tahmin edilmektedir. Nüfusun tamamı köylerdedir. Nüfus yaş ortalaması 24,72'dir.

Avunya kazasının ekonomik ve sosyal yapısını belirleyen geçim kaynakları ve meslek gruplarına baktığımızda, mesleki çeşitliliğin çok az olduğu görülmektedir. Defterlerden elde ettiğimiz verilerde Avunya da meslek itibariyle ağırlığın ziraat ve hayvancılık konusunda olduğunu görüyoruz. Avunya kazasında diğer bölgelere göre dikkati çeken meslek Kal'a-i Sultaniye'de topçuluktur. Avunya kazasının ekonomik

yapısını, hayvancılık ve ziraat oluşturmaktadır. Kamu görevlisi imam ve hatiblerin de ziraatle ve hayvancılıkla uğraştığını görmekteyiz.

Hanelerin gelir dağılımına bakıldığında geliri 0-1000 kuruş arasında 192 hane olup, oranı %29,68'dir. 1001- 2000 kuruş arasında 184 hane olup geliri olup, oranı % 28,44'dir. 2001- 3000 kuruş arasında 141 hane olup, oranı % 21,79'dur. 3001- 4000 kuruş arasında 58 hane olup, oranı % 8,96'dır. 4001 kuruş ve üstü 72 hane olup, oranı % 11,13'tür

1844 yılında Avunya'da bulunan 647 haneden %98' inin toprağı ve ziraî geliri olduğu görülmektedir. Söz konusu 638 hanenin toplam toprak miktarı tahmini 13.657.50 dönümdür. Toprağın yerleşim yerlerine göre dağılımına baktığımızda; ilk sırada Akçakoyunlu köyünün geldiğini görmekteyiz. Toprak büyüklüğü sıralamasında 1073 dönüm ile ikinci olarak Koyuneli köyü gelmektedir. 1041 dönüm ile Karaköy üçüncü sırada yer almıştır.

Avunya kazasında en önemli gelir kaynağı olarak hayvancılık karşımıza çıkmaktadır. Ortaya çıkan sonuçlar değerlendirildiğinde, tarım ve hayvancılık faaliyetlerinin ailelerin ihtiyaçlarını karşılamak ve geçim kaynağını sağlamak amacıyla yapıldığı görülmektedir.

Küçükbaş ve büyükbaş hayvanlar, kıymet miktarına göre değerlendirildiğinde büyükbaş hayvanların yılda, 515.641 kuruş, küçükbaş hayvanların, 86.250 kuruş, yük ve binek hayvanlarının kıymetinin toplamı ise 109.289 kuruştur.

KAYNAKÇA

Başbakanlık Osmanlı Arşivi Maliye Nezareti Varidat-ı Temettuât Defterleri

TMT-4946, TMT-4947, TMT-4948, TMT-4949, TMT-49450, TMT-4951.

Diğer Arşiv Belgeleri

C.DRB. 55/2729, A.MKT.MHM. 384/85, İE.AS 86/7838, C.EV 387/19602, C.DRB. 55/2729, A.MKT.MHM. 384/85, A.MKT.UM. 3/22, DH.MKT.1357/119.

Tetkik ve Telif Eserler

AKBAYAR Nuri, **Osmanlı Yer Adları Sözlüğü**, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 2003.

AKGÜNDÜZ Ahmed, Said ÖZTÜRK, **Darende Temettuât Defterleri**, İstanbul 2002.

AKYÜZ Yahya, **"Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi-Sayı:28"** (<http://www.atam.gov.tr/index.php?Page=Dergiler&IcerikNo=508>), Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu

Arslan Ömer Faruk , **Temettuât Defterlerine Göre 81844-1845) Havza'nı Sosyal ve Ekonomik Yapısı**, Ankara 2006. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

BARKAN, Ömer Lütfi, **"Tarihî Demografi Araştırmaları ve Osmanlı Tarihi"**, **Türkiyat Mecmuası**, X, İstanbul, 1988.

....., **"Aşar"**, İ.A. IX, İstanbul 1988.

BABAN , Şükrü, **İktisad İlminin Umumî Prensipleri**, İstanbul 1956.

BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ REHBERİ, 2000 T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayın Nu: 42, İstanbul.

BAYKARA Tuncer, **Anadolu'nu Tarihi Coğrafyasına Giriş I Anadolu'nun İdari Taksimatı**, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara 1988.

BAYRAKÇI, Halil, **Osmanlı Toprak Sistemi ve Mîrî Hukuk**, İstanbul 1993.

- BECKER , C.H., “**Cizye**”, İ.A., III,s.199-201, İstanbul1999.
- CEZAR,Yavuz, **Osmanlı Maliyesinde Bunalım ve Değişim Dönemi (18.yy.dan Tanzimat’a Mali Tarih)**, Alan Yay., İstanbul 1986.
- ÇADIRCI, Musa, **Tanzimat Döneminde Anadolu Kentleri’nin Sosyal ve Ekonomik Yapısı**, Ankara 1997.
- ÇAKIR, Coşkun, **Tanzimat Dönemi Osmanlı Maliyesi**, Küre Yayınları, İstanbul 2001.
- DEVELLİOĞLU, Ferit,**Osmanlıca -Türkçe Ansiklopedik Sözlük**, Ankara 2005.
- ELDEM, Vedat,**Osmanlı İmparatorluğunun İktisadi Şartları Hakkında Bir Tetkik**, Ankara 1994.
- ERGENÇ,Özer,“**Şehir Tarihi Araştırmaları Hakkında Bazı Düşünceler**” , **Belleten**, LII, s.203,Ağustos 1988.
- GÜRAN, Tefik,**19.Yüzyıl Osmanlı Tarımı**,İstanbul 1998.
-, “**Köy Topluluklarını Sosyal Yapı Özellikleri**”, Türk İktisat Tarihi Yıllığı, I, İÜİF. Yay.,s.268-270, İstanbul.
- KARABIYIK, Hümeıra, **Temettuât Defterlerine Göre Osmancık Kazasının Sosyal ve Ekonomik Yapısı**, Ankara2005, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- KARAMURSAL, Ziya, **Osmanlı Mali Tarihi Tetkikler**, Ankara 1989.
- KAYNAR, Reşat,**Mustafa Reşit Paşa ve Tanzimat**, Ankara 1991.
- KÜTÜKOĞLU, Mübahat S.,“**Osmanlı Sosyal ve İktisadi Kaynaklarından Temettuât Defterleri**”, 12. Türk Tarih Kongresi,s.399-400 Ankara 1994.
- MUTAF,Abdölmecit, **Salnamelere Göre Karesi (1847-1922)**, Zağnos Kültür ve Eğitim Vakfı Yayınları, Balıkesir 2003.
- İNALCIK, Halil,“**Tanzimatın Uygulanması ve Sosyal Tepkiler**”, **Belleten**,XXVIII/112, 631, 1964.
- NEDKOFF, Boris Christoff,“**Osmanlı İmparatorluğunda Cizye (Baş Vergisi)**”, Çev. Şinasi ALTUNDAĞ, **Belleten**, VIII, 32, 1944.
- ÖZGÜVEN, Ali, **Tarım Ekonomisi ve Politikası**, II. Baskı, İstanbul 1991.
- ÖZTÜRK, Said, **Tanzimat Döneminde Bir Anadolu Şehri Bilecik**, İstanbul 1996.

PAKALIN, Mehmet Zeki, **Osmanlı Tarih Deyimleri Ve Terimleri Sözlüğü, III**, İstanbul 1993.

PARASIZ İlker, **“Gelir Dağılımı Analizi”, İktisat Teorisi**, Anadolu Üniversitesi İktisat Fakültesi Ders Kitapları Yayın No:36, Eskişehir 2001.

QUATAERT, Donald, **“19. Yüzyıla Genel Bakış Islahatlar Devri (1812-1914)”, Osmanlı İmparatorluğu’nun Ekonomik Ve Sosyal Tarihi, II**, İstanbul 2004.

....., **“Nüfus”**, Osmanlı İmparatorluğu’nun Ekonomik Ve Sosyal Tarihi, II, İstanbul 2004.

....., **“19. Yüzyıla Genel Bakış Islahatlar Devri 1812-1914”**, Osmanlı İmparatorluğu’nun Ekonomik Ve Sosyal Tarihi, II, İstanbul 2004.

ŞENEL, Şennur, **XIX. Yüzyıl Ortalarında Ankara Eyâlet Merkezinin Sosyal Ve İktisadî Durumu (H.1260-1261/M.1844-1845 Tarihli Temettüât Defterlerine Göre)**, Ankara 2002. (Yayınlanmamış Doktora Tezi)

ŞENER, Abdullatif, **Tanzimat Dönemi Osmanlı Vergi Reformları**, 150. Yılında Tanzimat’tan Ayrı Basım, Ankara 1992.

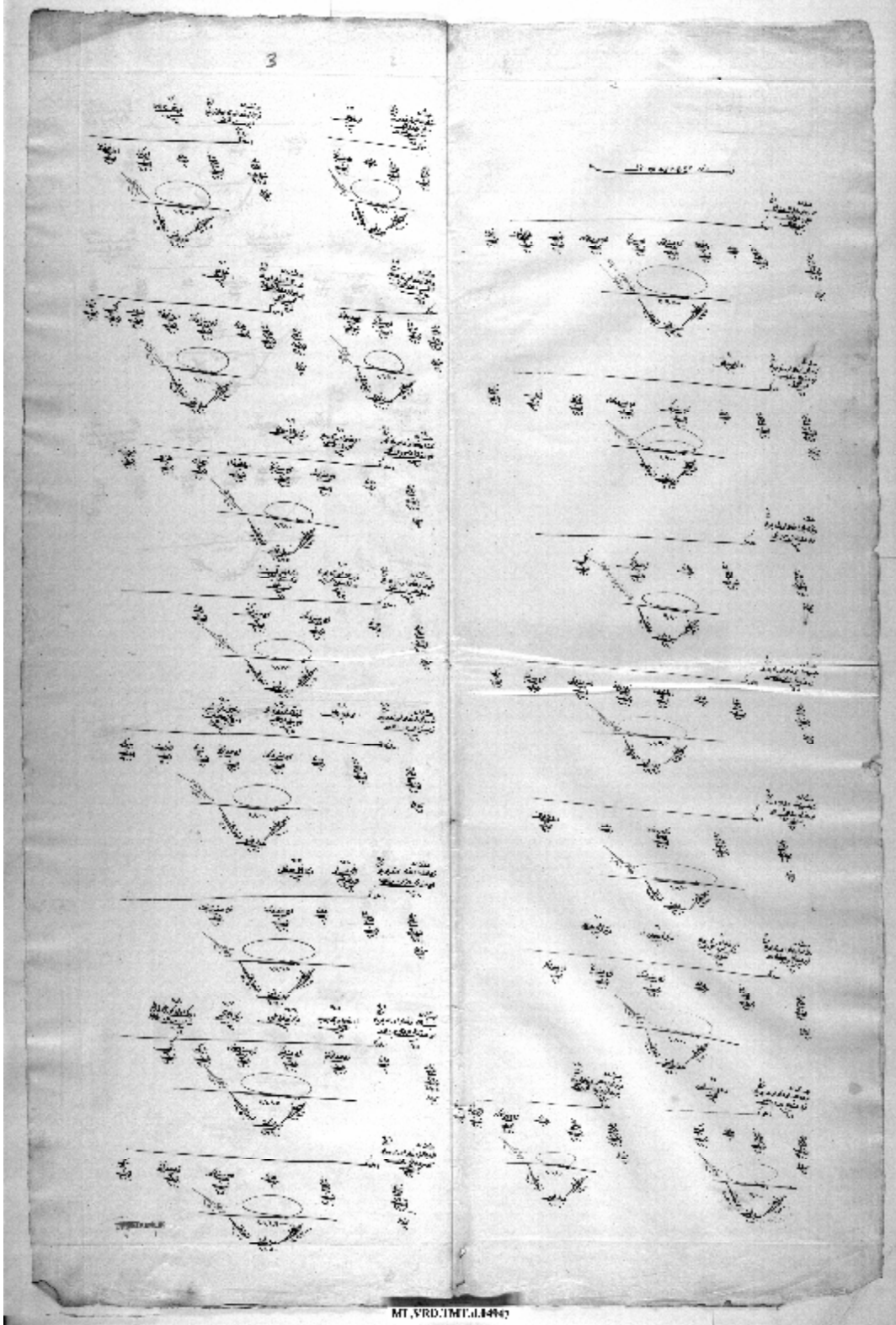
TABAKOĞLU, **Ahmet, Türk İktisat Tarihi**, Dergâh Yayınları, İstanbul 1998.

UMAR Bilge, **Türkiye’deki Tarihsel Adlar**, İnkılap Kitapevi, İstanbul.

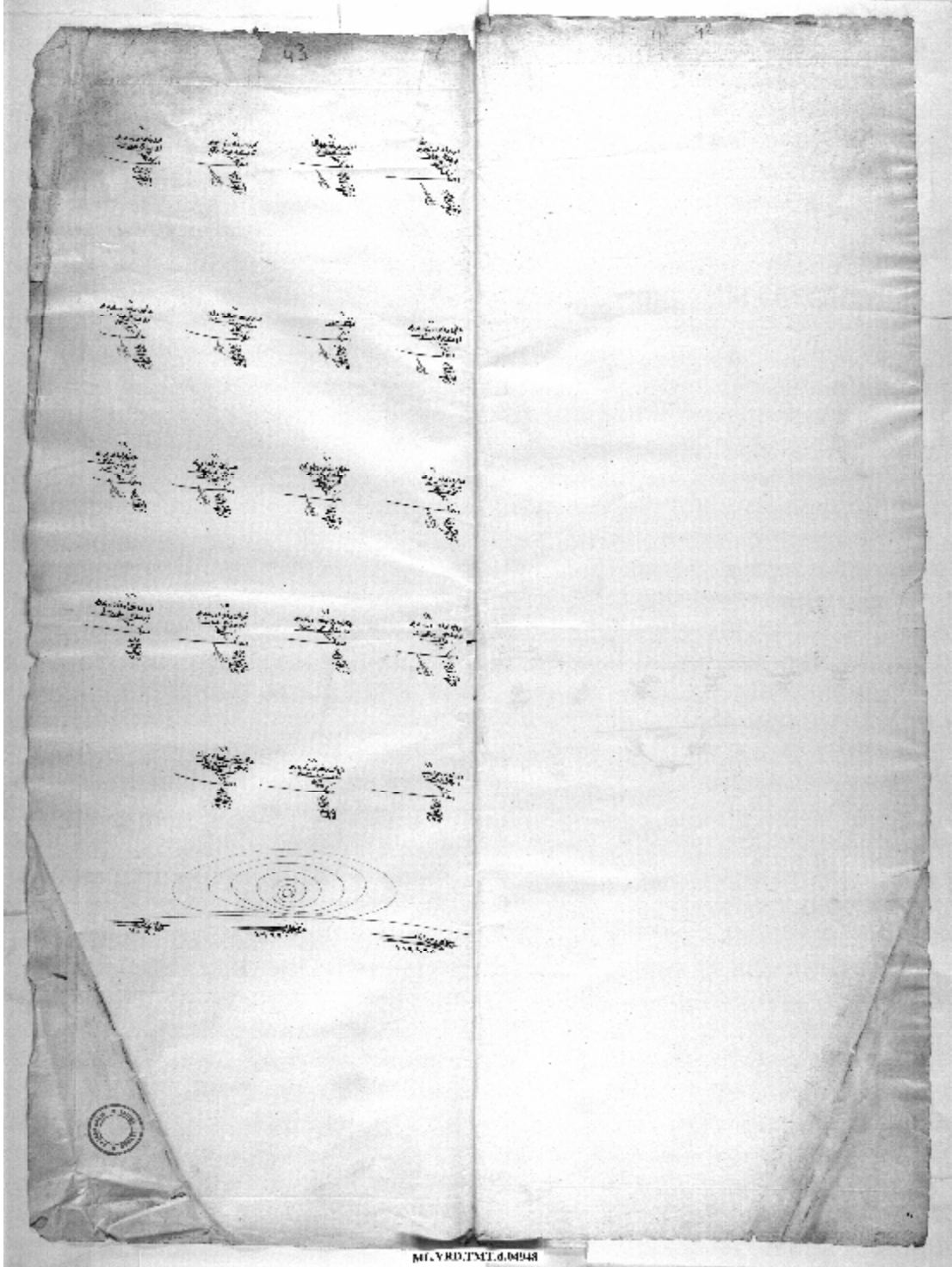
UZUNÇARŞILI, İbrahim Hakkı, **Karesi Vilayeti Tarihçesi**, Zağnos Kültür ve Eğitim Vakfı Yayınları, Balıkesir 2000.

EKLER

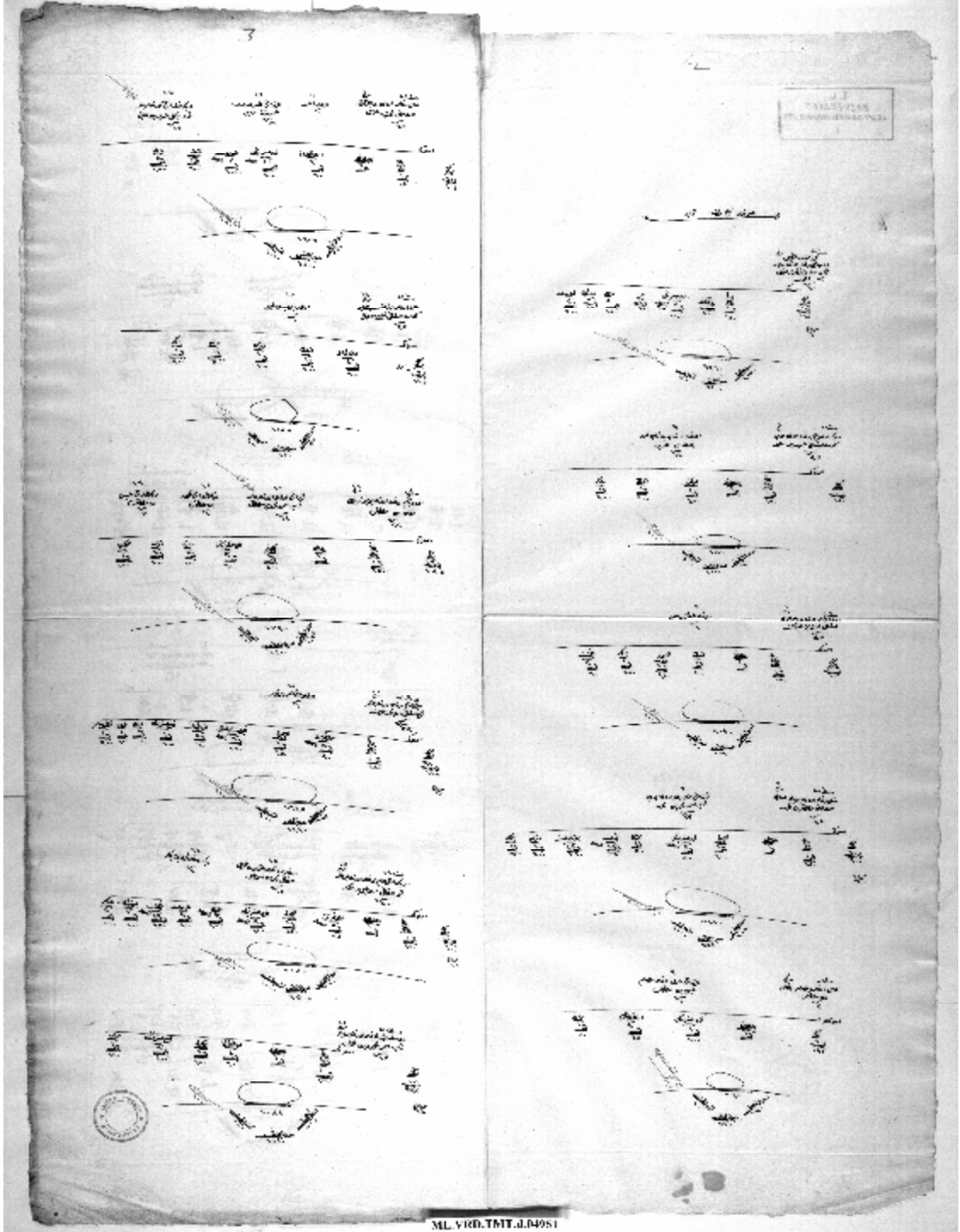
EK-1: 4947 Numaralı Defterin İlk Sayfaları

EK-2: 4948 Numaralı Defterin Son Sayfası.

EK-3: 4951 Numaralı Defterin İlk Sayfaları

EK-4: 4951 Nolu Defterden örneğin transkripsiyonu.

Karye-i Sofular tâbi'-i kazâ-i Avunya

Hâne 1
Numero 1
Karye-i mezbûr hatîbi
Dombaycıoğlu orta boylu kumral sakallı
Feyzullah Efendi bin Ahmed
Sin 40
Emlâki
Tarla 11 dönüm kıymeti 165 krş
Mezrû 4
Bağ 1 dönüm kıymeti 150 krş
Öküz 1 çift kıymeti 400 krş
Kara sığır ineği 5 aded beheri 200
krş kıymeti 1000 krş
Bârgîr 1 aded kıymeti 300 krş
Dana 3 aded kıymeti 150 krş
Arı kovanı 5 aded kıymeti 150 krş
Tosun 2 aded kıymeti 200 krş
Yekûn 3265 krş
Emlâk kıymeti 3158 krş
Hayvan kıymeti 2200 krş
Temettu'âtı 750 krş
Hatûb olduğundan salyâne
almadıkları
Hâne 2
Numero 2
Diğer Dombaycıoğlu orta boylu
köse sakallı Hüseyin bin Ahmed
Sin 35
3
Oğlu orta boylu şâb-ı emred
Yusuf bin Hüseyin
Sin 12
Emlâki
Tarla 10 dönüm kıymeti 150 krş
Bağ 1 dönüm kıymeti 150 krş
Hâne 1 bâb kıymeti
Öküz 1 çift kıymeti 450 krş
İnek 1 aded kıymeti 200 krş
Bârgîr 1 aded kıymeti 350 krş
Yekûn 1800 krş
Emlâk kıymeti 300 krş
Hayvan kıymeti 1000 krş
Temettu'âtı 500 krş
Salyânesi 100 krş

Hâne 3
Numero 4
Dedeoğlu orta boylu kumral
sakallı Halîl bin Osman
Sin 35
5
Oğlu Osman bin Halîl
Sin 1
Emlâki
Tarla 10 dönüm kıymeti 150 krş
Bağ 1 dönüm kıymeti 150 krş
Hâne 1 bâb kıymeti
İnek 1 aded kıymeti 200 krş
Öküz 1 çift kıymeti 450 krş
Bârgîr 1 aded kıymeti 350 krş
Koyun 3 aded kıymeti 90 krş
Yekûn 2040 krş
Emlâk kıymeti 300 krş
Hayvan kıymeti 1090 krş
Temettu'âtı 650 krş
Salyânesi 100 krş

Hâne 4
Numero 6
Mollaoğlu orta boylu sarı sakallı
Mustafa bin Mehmed
Sin 42
7
Karındaşı Mollaoğlu orta boylu
şâb-ı emred Mehmed bin Mehmed
Sin 17
Emlâki
Tarla 60 dönüm kıymeti 900 krş
Mezrû 20
Bağ 1 dönüm kıymeti 150 krş
Hâne 1 bâb kıymeti
Öküz 1 çift kıymeti 600 krş
Kara sığır ineği 4 aded beheri
kıymeti 800 krş
Dana 1 aded kıymeti 50 krş
Koyun 18 aded kıymeti 540 krş
Yoz koyun 16 aded kıymeti 480
krş
Düğe 4 aded kıymeti 400 krş
Bârgîr 1 aded kıymeti 350 krş
Yekûn 5270 krş
Emlâk kıymeti 1050 krş
Hayvan kıymeti 3220 krş
Temettu'âtı 1000 krş
Salyânesi 250 krş

Hâne 5
Numero 8
Hâbiloğlu masum Ramazan bin
Mustafa
Sin 2
9
Karındaşı Hâbiloğlu masum İsmâ
bin Mustafa
Sin 1
Emlâkleri
Tarla 9 dönüm kıymeti 135 krş
Hâne 1 bâb kıymeti
Kara sığır ineği 1 aded kıymeti
200 krş
Arı kovanı 3 aded kıymeti 45 krş
Dana 1 aded kıymeti 50 krş
Yekûn 525 krş
Emlâk kıymeti 135 krş
Hayvan kıymeti 295 krş
Temettu'âtı 100 krş
Yetim olduğundan salyâne
vermediği
S.3

Hâne 6
Numero 10
Hâbiloğlu orta boylu kumral
sakallı Mehmed bin Hâbil
Sin 25
11
Oğlu Ahmed
Sin 1
12
Karındaşı talebe-i ulûmdan Hasan
bin Hâbil
Sin 16
13

DİĞER KARINDAŞI ORTA BOYLU KARA
 bıyıklı Hüseyin bin Hâbil
 Sin 15
 Topçu neferi
 Emlâki
 Tarla 27 dönüm kıymeti 405 krş
 Bağ 1 dönüm kıymeti 150 krş
 Hâne 2 bâb kıymeti
 Arı kovanı 40 aded kıymeti 600
 krş
 Kara sığır ineği 10 aded kıymeti
 2000 krş
 Tosun 7 aded kıymeti 1050 krş
 Öküz 1 çift kıymeti 600 krş
 Dana 5 aded kıymeti 250 krş
 Yekûn 6255 krş
 Emlâk kıymeti 555 krş
 Hayvan kıymeti 4500 krş
 Temettu'âtı 1200 krş
 Salyânesi 250 krş
 Hâne 7
 Numero 14
 Hâbiloğlu uzun boylu köse sakallı
 Halîl bin Hâbil
 Sin 35
 15
 Oğlu Eyyüb bin Halîl
 Sin 1
 Emlâki
 Tarla 9 dönüm mevrû kıymeti 135
 krş
 Arı kovanı 4 aded kıymeti 60 krş
 İnek 1 aded kıymeti 200 krş
 Düğ 1 aded kıymeti 100 krş
 Dana 1 aded kıymeti 50 krş
 Bârgîr 1 aded kıymeti 300 krş
 Yekûn 1185 krş
 Emlâk kıymeti 135 krş
 Hayvan kıymeti 650 krş
 Temettu'âtı 400 krş
 Salyânesi 50 krş
 Hâne 8
 Numero 16
 Odabaşıoğlu orta boylu ter bıyıklı
 Mûsa bin Mustafa
 Sin 22
 17
 Karındaşı oğlu orta boylu şâb-ı
 emred Mehmed bin Mustafa
 Sin 18
 18
 DİĞER KARINDAŞI MAHMUD BIN
 Mustafa
 Sin 8
 19
 DİĞER KARINDAŞI VEYS BIN MUSTAFA
 Sin 7
 Emlâki
 Tarla 19 dönüm kıymeti 285 krş
 Bağ 1 dönüm kıymeti 150 krş
 Hâne 1 bâb kıymeti
 Öküz 1 çift kıymeti 400 krş
 Kara sığır ineği 3 aded kıymeti
 600 krş
 Dana 2 aded kıymeti 100 krş
 Düğ 2 aded kıymeti 200 krş
 Merkeb 1 aded kıymeti 100 krş
 Yekûn 2735 krş
 Emlâk kıymeti 435 krş
 Hayvan kıymeti 1400 krş
 Temettu'âtı 900 krş
 Salyânesi 225 krş
 Hâne 9
 Numero 20

Hacımamoğlu orta boylu kara
 sakallı İmam Mehmed Efendi bin Ahmed
 Sin 22
 21 oğlu Abdülkadir bin Mehmed
 Sin 1
 Emlâki
 Tarla 31 dönüm kıymeti 465 krş
 Mevrû 10
 Bağ 1 dönüm kıymeti 150 krş
 Arı kovanı 6 aded kıymeti 90 krş
 Öküz 1 çift kıymeti 450 krş
 Koyun sağmal 6 aded kıymeti 180
 krş
 Yoz koyun 2 aded kıymeti 60 krş
 Kara sığır ineği 1 aded 200 krş
 Dana 1 add 50 krş
 Tosun 1 aded kıymeti 100 krş
 Katır sıpası 1 aded kıymeti 300
 krş
 Yekûn 2645 krş
 Emlâk kıymeti 615 krş
 Hayvan kıymeti 1430 krş
 Temettu'âtı 600 krş salyânesi 100
 krş
 Hâne 10
 Numero 22
 DİĞER HACIMAMOĞLU ORTA BOYLU
 AK SAKALLI İSMAİL BIN MEHMED
 Sin 80
 23
 Oğlu orta boylu köse kumral
 sakallı Bekir bin İsmail
 Sin 15
 DİĞER OĞLU MEHMED BIN İSMAİL
 Sin 2
 Emlâki
 Tarla 40 dönüm kıymeti 600 krş
 Mevrû 21
 Bağ 1 dönüm kıymeti 150 krş
 Hâne 1 bâb kıymeti
 Arı kovanı 5 aded kıymeti 75 krş
 Öküz 1 çift kıymeti 450 krş
 Kara sığır ineği 6 aded kıymeti
 1200 krş
 Dana 3 aded kıymeti 150 krş
 Tosun 3 aded kıymeti 300 krş
 Koyun 14 aded kıymeti 420 krş
 Yoz koyun 7 aded kıymeti 210 krş
 Bârgîr 2 aded kıymeti 500 krş
 Yekûn 5055 krş
 Emlâk kıymeti 750 krş
 Hayvan kıymeti 3305 krş
 Temettu'âtı 1000 krş
 Salyânesi 250 krş
 Hâne 11
 Numero 25
 Yusufbeşeoğlu orta boylu şâb-ı
 emred Mahmud bin Ali
 Sin 15
 Emlâki
 Tarla 27 dönüm kıymeti 378 krş
 Mevrû 14
 Bağ 1 dönüm kıymeti 150 krş
 Hâne 1 bâb kıymeti
 Arı kovanı 4 aded 60 krş
 Öküz 1 çift kıymeti 450 krş
 Kara sığır ineği 2 aded kıymeti
 400 krş
 Merkeb 1 aded kıymeti 100 krş
 Yekûn 2088 krş
 Emlâk kıymeti 528 krş
 Hayvan kıymeti 1010 krş
 Temettu'âtı 550 krş
 Salyânesi 100 krş

Ek-6: Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde "Agonya", "Avunya", "Ünye" Adı ile Kayıtlı Katalok Taraması

Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde "Agonya", "Avunya", "Ünye" Adı İle Kayıtlı Katalok Taraması					
Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde "Agonya" Adı İle Kayıtlı Katalok Taraması					
Sıra	Özet	Tarih (Hicri)	Dosya No	Gömlek No	Fon Kodu
1	Biga livasına tabi Lapseki, Sultaniye, Güvercinlik, Biga, Agonya, Balya, Ezine ve Çan kazaları arazisindeki köy, çiftlik, zaviye, Yörük ve Türkmen obaları isimlerini ve iskan durumunu gösteren iskan defteridir. Dış kabı yoktur, normal durumdadır.			92169	MAD.d..
2	Balya ve Agonya madenleri için Gümüşhane'den bir nefer piristat amelesinin gönderilmesi.	11 R 1250	8	375	C..DRB.
3	Asakir-i Şahane topçularından Uzunoğlu Mustafa'yı öldürten Agonya Kazası Müdürü Yakup hakkında gerekenin yapılması.	11 N 1272	237	50	A.}MKT.UM..
4	Kendilerine ruhsat verilmediği ve tütünlerinin söküldüğüne dair Agonya'dan Ahmed oğlu Mehmed ve arkadaşları imzalarıyla çekilen telgrafın tahkikinin ve gereğinin ifasının Karesi Mutasarrıflığı'ndan istenildiği.	01 N 1329	95/-1	32	DH.İD..
5	Edremit kazası Agonya nahiyesinde Müdafaa-i Milliye Cemiyeti'ne teberru edilen tütünlerin satılmasına teşebbüs edildiğinden cemiyetin hukukunu korumak için gereğinin yapılmasının Karesi Mutasarrıflığı'ndan talep edildiği.	24 R 1331			
6	Edremit kazasının Agonya nahiyesine sığınıp ikamet edenlere kaza zabıtası tarafından çeşitli zulüm yapıp ırz ve namuslarına tecavüz edildiğinden şikayetle otuz hane sahibi adına Bilal Rasim imzasıyla Sadaret'e çekilen telgraf.	04 C 1331	67	46	DH.H...
7	Edremit'in Agonya nahiyesi Durmuş köyünde tütün mahsulünün tahriri sırasında ortaya çıkan müşkilatın bertaraf edilerek usulüne göre tahrirat yapıldığı.	06 ZA 1331	95/-2	6	DH.İD..
8	Edremit'e bağlı Agonya nahiyesinde Kuzular Yangını neticesinde teşkil edilen karyeye Reşadiye adı verilmesi.	11 CA 1332	1196	59	MF.MKT.

Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde "Agonya", "Avunya", "Ünye" Adı İle Kayıtlı Katalog Taraması					
Sıra	Özet	Tarih (Hicri)	Dosya No	Gömlek No	Fon Kodu
9	Tütünlerin reji anbarına teslim müddetinin Nisan sonuna kadar uzatılması ve ruhsatsız ekilen tütünlerin müsaderesinden vazgeçilmesine dair Hüdavendigar vilayetinin Agonya nahiyesinden çekilen telgrafa göre gereğinin yapılması talebi.	29 RA 1332	95/-2	34	DH.İD..
10	Tütün ziraati hakkında bazı şikayetleri havi Agonya nahiyesinden çekilen telgraf üzerine Reji Komiserliği'nin cevabının gönderildiği.	06 CA 1333	95/-2	43	DH.İD..
11	Karesi sancağının Agonya nâhiyesi ahâlisiyle Biga kazasının Çan nâhiyesi ahâlisi elinde bulunan tütünlerin tütün idâresine teslim edilmesi için gerekenin yapılması hakkında Maliye Nezareti'ne yazı.	08 CA 1333	10/-1	2	DH.İ.UM
12	Karesi sancağının Agonya ve Biga kazasının Çan nahiyelerinde ahâli elinde bulunup reji anbarlarına teslim edilmeyen tütünlerin askeri kıtalara verilmesinin uygun olmadığına dair Kala-i Sultaniye Mutasarrıflığı'na yazı.	28 CA 1333	10/-1	4	DH.İ.UM
13	Edremid'e bağlı Agonya nahiyesi hızarlarında ve Kazdağı'nın Zeytin köyü'nde Rumlardan kalan kerestelere uygulanacak muamelenin Karesi Mutasarrıflığı'na bildirildiği.	09 ZA 1335	37	97	DH.İ.UM.EK.
Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde "Avunya", "Avonya" Adı İle Kayıtlı katalog Taraması					
14	Biga sancağının Avunya kazası derununda bulunan ve tahlil neticesinde beş yüz yetmiş kıyye kurşundan yedi yüz yetmiş dokuz dirhem halis gümüş çıktığı anlaşılan madenin işletilmesi hakkında Biga Mütesseslimi Ahmed'e hüküm.	05 R 1233	55	2729	C..DRB.

Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde "Agonya", "Avunya", "Ünye" Adı İle Kayıtlı Katalog Taraması					
Sıra	Özet	Tarih (Hicri)	Dosya No	Gömlek No	Fon Kodu
15	Karesi sancağına tabi Gönen, Giresun, Avunya kazaları ile Ankara sancağı dahilindeki Beypazarı, Seferihisar, Ayaş kazalarına tahsis olunan emlak, akar, ve temettuat vergileri. Kontrato resminin ilgası, tanzim olunacak senedattan kaydiye resmi alınması.	13 S 1284	384	85	A.}MKT.MHM.
16	Karesi vilayeti dahilinde Balıkesir sancağında Avunya ve Balya nahiyeleriyle, Mancılık, Alakilise, Sofiler karyeleri, Gümüşler Ovası civarında ve Edremit kazasında ortaya çıkan sekiz kıt'a Simli kurşun bakır, antimon ve linyit madenlerinin alman Fayzer ve	09 Ş 1302	3	85	MV.
17	Karaaydın, Mizaç, Çukuroba ve Armuduk köylerinin Edremit'in Avunya nahiyesine bağlanması.	23 L 1327	5/-3	22	DH.MUİ.
18	İzinli olarak Dersaadet'de bulunan Avonya (Hüdavendigâr) Nahiyesi Müdürü Adil Bey'in hastalığına binaen izninin uzatıldığı.	11 C 1309	1910	46	DH.MKT.
19	Karesi'nin Edremit kazasına bağlı Avonya nahiyesinin Doma (Hacı İsmail) obasında çıkan gümüşlü kurşun, bakır, antimon, arsenik, çinko, manganez ve demir madenleri. EHT, Fr. (Ölçek 1/5000)	23 Z 1335		1336	HRT.h..
Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde "Ünye" Adı İle Kayıtlı Katalog Taraması					
20	Maadin-i Hümayun İdaresi'ne bağlı Balya, Ünye ve Gönen kazalarının tertibat, rüsumat vs.sinin miktar ve maddeleri ile kemiyet ve keyfiyetleri.			23214	HH.d...
21	Hüdavendigâr vilayeti, (Karesi) sancağı, Ünye kazası (Kıbtıyan)			4946	ML.VRD.TMT.d...

Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde "Agonya", "Avunya", "Ünye" Adı İle Kayıtlı Katalog Taraması					
Sıra	Özet	Tarih (Hicri)	Dosya No	Gömlek No	Fon Kodu
22	Çak, Ünye, Balya kazalarıyla Karesi livasının Balıkesir, Edremit, Bigadiç, Ayazmend, Kısıklı, Sındırgı ve sair kazalardan bazı kimselerin ve Uzuncaabad-ı Hasköy kazası karyelerinden ahali kefaletiyle alınan beldaran ve müjdeganın adedini ve firarilerden b			7717	MAD.d.
23	Biga sancağı Ünye kazası, Davud karyesi mahalleleri temettuat defteri.			4947	ML.VRD.TMT.d...
24	Biga sancağı Ünye kazası, Koyuneli, Aşağı Çavuş, Yukarı Çavuş, Kurtlar, Hıdırlar karyeleri temettuat defteri.			4948	ML.VRD.TMT.d...
25	Biga sancağı Ünye kazası, Seyvan, Çakır, Karaköy, Oba Çakır karyeleri temettuat defteri.			4949	ML.VRD.TMT.d...
26	Biga sancağı Ünye kazası, Kurbanderesi ve İbn-i Ova karyeleri, Dursun Obası ve Sarınc Obası temettuat defteri.			4950	ML.VRD.TMT.d...
27	Biga sancağı Ünye kazası, Sofular, Bekden, Nevruz karyeleri temettuat defteri.			4951	ML.VRD.TMT.d...
28	Biga'nın Ünye kazası Engeci ve Umurlar karyeleri temettuat defteri.			15988	ML.VRD.TMT.d...
29	Biga'nın Ünye kazası, Deliler, Karaaydın, Naipli, Üçkabağağaç, Kargacı, Çiftlik, Bağlı, Kırıklar, Canbaz ve Kovancı karyeleri temettuat defteri.			15989	ML.VRD.TMT.d...

Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde "Agonya", "Avunya", "Ünye" Adı İle Kayıtlı Katalog Taraması					
Sıra	Özet	Tarih (Hicri)	Dosya No	Gömlek No	Fon Kodu
30	Biga'nın Ünye kazası Karabey karyesi temettuat defteri.			15990	ML.VRD.TMT.d...
31	Biga'nın Ünye kazası Yenice karyesi temettuat defteri.			15991	ML.VRD.TMT.d...
32	Biga'nın Ünye kazası, Kırıklar, Bağlı, Kovancı, Alakilise ve Karaköy karyeleri civarlarındaki Toma, Sarıçayır, Gümüšoğulları, Kara İsa ve Okman Toma obaları temettuat defteri.			15992	ML.VRD.TMT.d...
33	Hüdavendigâr Eyaleti Balıkesir Sancağı Balıkesir, Balya, Bigadiç, Bergama, Farta, İvrendi, Kozak, Soma, Ayazmend, Emrudabad, Çandarlı, Gönen, Manyas, Giresun, Ünye, Edremid, Kamer Edremid kazalarının, maktuan ihale olunan aşar bedelatı ve vergi emvalinden			1153	ML.VRD.d...
34	Biga sancağında Ünye nahiyesinde bin dokuz yüz akça timara mutasarrıf Yusuf'un fevriyle mahlul olan timarının sabi oğlu Mehmed'e ihsan olunmasına dair Biga ve Gelibolu Miralay Ahmed imzasıyla arz.	22 R 1118	86	7838	İE.A.S
35	Biga sancağında Ünye nahiyesinde Merhalu ve sair köylerin mahlul timarları hakkında. g.tt	29 S 1182	7	281	C. ML.
36	Güvercinlik, Kale-i Sultani, Lapseki, Balya, Bayramiç, Kazdağı Ezinesi, Çan, Ünye, Biga'dan sefer için istenilen yüzelli devenin gönderileceği.	07 B 1204	723	30325	C..AS..
37	Biga'da Kazdağı Ezinesi, Bayramiç ve Ünye kazaları mahsulatının çekirgeden mahv olmasından dolayı Ordu için oralardan mürettep peksimetlik buğday ile arpanın tedarikine imkan olmadığı.	29 Z 1216	134	5989	C..AS..

Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde "Agonya", "Avunya", "Ünye" Adı İle Kayıtlı Katalog Taraması					
Sıra	Özet	Tarih (Hicri)	Dosya No	Gömlek No	Fon Kodu
38	Ünye kazasına tabi Koyuneli karyesindeki mescidin camiye tahvili ve hatib tayini. g.tt	29 N 1243	387	19602	C..EV..
39	Biga'da bulunan Maltepe ve Ünye madenlerinin imal ve idaresi	01 M 1261	62	8611	İ..MVL.
40	Karasi Sancağı, Ünye Kazası Enkeci Karyesi ahalisinden Veliyüddin oğlu Mustafa bin Mehmed'in kardeşi Hüseyin tarafından yaralanıp öldürülmesine ve teferruatına dair Balıkesir Kadısı Mehmet Aziz'in ilâmı.	30 M 1266	3	22	A.}MKT.UM..
41	Karasi Sancağı'nın Ünye kazasına tabi Enkeci ahalisinden Mustafa b. Mehmed'i öldüren Hüseyin'in diyet ödemesine ve beş sene Tersane-i Amire'de küreğe vurulmasına dair mazbata.	01 RA 1266	23	43	A.}MKT.MVL.
42	Karesi sancağı Ünye kazası Yeniceköy karyesi ahalisinden Süleyman'ın katili olan Mustafa ile varislerin murafaaları. (3. Kanun)	21 Z 1267	204	65	MVL
43	Edremid kazası Ünye Nahiyesi Müdürü Asım Efendi'nin vefatı nedeniyle yerine Kepsut Nahiyesi Müdürü Bekir Efendi'nin, Kepsut'a da Cezair-i Bahr-i Sefid'e bağlı Kardamile Nahiyesi Müdürü İzzet Bey'in tayini ve İzzet Bey'in harcırahı hakkındaki ihtilaf ve te	29 L 1303	1357	119	DH.MKT.
44	Karesi'ye bağlı Ünye nahiyesi hükümet konağının tamir edilmesi.	29 CA 1306	1590	4	DH.MKT
45	Kanundışı hareketleri dolayısıyla Edremit Reji kolcularıyla Ünye Nahiyesi ahalisi arasında bir vukuat meydana gelmemek için alınan tedbirlere dair Hüdavendigâr Vilayeti telgrafının, icabı icra olunmak üzere gönderildiği.	27 C 1306	1599	81	DH.MKT

Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde "Agonya", "Avunya", "Ünye" Adı İle Kayıtlı Katalog Taraması					
Sıra	Özet	Tarih (Hicri)	Dosya No	Gömlek No	Fon Kodu
46	Karesi'nin Ünye Nahiye Müdürü Zühdü Efendi ile İzmid'in Yalova Nahiye Müdürü Adil Efendi'nin memuriyetlerinin becayişi.	13 L 1306	1628	7	DH.MKT.
47	Edremid'e tabi Ünye nahiyesindeki Kazakdurmaz Dağı ve civarındaki ormanlardan ağaç kesildiğini ihbar eden Ali Rıza isimli şahsa Edremid Kaymakamı Mahmud Kamil tarafından yapılan haksız muamelatın tahkiki.	04 Z 1306	1645	16	DH.MKT.
48	Hüdavendigar'da Ünye hükümet konağının tamirine dair keşif defteri fenne uygun görülmediğinden yeniden tanzim ve irsali.	12 C 1307	1694	91	DH.MKT.
49	Edremit kazasına bağlı Ünye nahiyesi Köyleri imam ve muhtarlarının yetiştirdikleri tütünlerle ilgili olarak Reji İdaresi hakkındaki şikayetlerinin Hüdavendigar Vilayeti'ne değerlendirilmesi.	05 L 1308	1832	70	DH.MKT.
50	Karesi sancağına bağlı Edremid kazası kaymakamı ve mal müdürü ile Ünye nahiyesi müdürü ve Armudabad nahiyesi zabıta memurunun ağnam rüsumundan zimmetlerine para geçirdikleri anlaşıldığından ağnam talimatnamesine göre cezalandırılmaları.	15 B 1309	69	9	MV.
51	Edremid'in Ünye nahiyesinin Maden karyesinden Madencioğlu Yani nam şahsa vilayet mal sandığından maaş tahsisi. (Dahiliye; 1503)	21 ZA 1309	21	1503	BEO
52	Edremid kazasının Ünye ve Armudabad nahiyelerinde intihab ile teşkil kılınmış olan nahiye meclislerinin lağvı lazım geleceği. (Dahiliye; 1818)	29 ZA 1309	25	1818	BEO
53	1293 senesi Mayıs'ının 21. günü Edremid kazasına bağlı Ünye nahiyesinde eşkiyalar tarafından parası gasp edilip öldürülen Ayvalıklı Fakan Dimitri, Papas oğlu Yorgi ve Velika kardeşi Panayot'un arkadaşlarından olup bu olayda iki parmağı sakatlanan Maden kö	04 Z 1309	1968	47	DH.MKT.

Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde "Agonya", "Avunya", "Ünye" Adı İle Kayıtlı Katalog Taraması					
Sıra	Özet	Tarih (Hicri)	Dosya No	Gömlek No	Fon Kodu
54	Edremid kazasına bağlı Ünye ve Armudabad nahiyelerinin seçim ile oluşturulan nahiye meclislerinin lağvı.	17 Z 1309	1970	120	DH.MKT.
55	Edremid Kazasıyla Ünye ve Armudabat Nahiyelerinde ağnam rüsumu muameleleri sırasında halktan kanunsuz olarak topladıkları aidatları zimmetine geçiren Edremid eski Kaymakamı Rifat Bey'in önce Tire Kaymakamlığı daha sonra da Ayıntab Kaymakamlığı'na geçtiği	26 RA 1310	2011	108	DH.MKT.
56	Edremid kazasıyla, Ünye ve Armudabad Nahiyelerinde haksız olarak aldıkları aidatları zimmetlerine geçiren Edremid eski Kaymakamı Rifat Bey, Ünye Nahiyesi eski Müdürü Bekir ve Armudabad Nahiyesi Zabıta Memuru Ahmed Efendi'den tahsili.	26 RA 1310	2011	82	DH.MKT.
57	Derbend köyünden olup Biga'nın Ünye kasabasında vefat eden Dalokayan veledi Pire'nin tereke defteri ile ölüm ilmuhaberinin irsali.	02 R 1310	2014	10	DH.MKT.
58	Mukaddema Edremid kaymakamı bulunan Refet Bey ile Ünye nahiyesi müdürü ve Emrudabad zabıta memurlarının ağnamdan zimmetine geçirmiş oldukları meblağın istirdadına dair Şura-yı Devlet mazbatası. (Dahiliye)	01 CA 1310	107	7974	BEO
59	Edremid kaymakamlığında bulunmuş olan Rifat Bey ile Ünye ve Muradabad nahiye müdürlüklerinde bulunan Bekir ve Ahmed Efendilerin; miri zimmetlerinin tahsili, beraet-i zimmet isbatına kalkışan Rifat Bey'in mezkur kaymakamlıktan tayin olunduğu için azlinin m	14 CA 1310	2027	84	DH.MKT.
60	Edremid'e tabi Ünye nahiyesinde eşkiya tarafından sakat edilen Maden karyeli Madencioğlu Yani'ye maaş tahsisi.	16 CA 1310	2028	67	DH.MKT.
61	Edremit Kazası Ünye Nahiyesi Müdürü Mustafa Adil Efendi'nin istifası üzerine yerine Fener Nahiyesi Sabık müdürü Behram Efendi tayin edildiğinden, maaşı ve tercüme-i hal evrakıyla ilgili işlemlerin yapılması.	17 CA 1310	2028	116	DH.MKT

Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde "Agonya", "Avunya", "Ünye" Adı İle Kayıtlı Katalog Taraması					
Sıra	Özet	Tarih (Hicri)	Dosya No	Gömlek No	Fon Kodu
62	Edremid Kazası Ünye Nahiyesi ahalisi adına Mehmed Münir'in Reji memurları ve kolcularının tütün satışı ve kabulünde çıkardıkları zorlukların önlenmesi talebi, gereğinin yapılmasının Hüdavendigâr vilayetine bildirildiği.	16 N 1310	8	15	DH.MKT.
63	Edremid Kaymakamı Rifat Bey ile Mal Müdürü, Ünye Nahiyesi Müdürü ve Armudabad zabıta memurunun mugayir-i nizam Ağnam Resmi'nden aldıkları aidatdan dolayı haklarında yapılacak muamelenin istizanı. (Dersaadet 13)	18 S 1311	2604	27	ŞD.
64	Biga'nın Can nahiyesi ile Edremid'e bağlı Ünye nahiyesi hududları arasındaki Sazak isimli mahalde iskan edilen Batum muhacirlerinin Ünye nahiyesi dalilindeki Derealanı isimli arazinin ziraat yapmak üzere kendilerini verilmesi talebi hakkında gereğinin yap	23 L 1311	230	72	DH.MKT.
65	Ünye Nahiyesi Müdürü Mehmed Bayram Efendi'nin nizama aykırı olarak kesilen bir aylık maaşı hakkında gereğinin yapılması.	29 Z	254	33	DH.MKT.
66	Ünye nahiyesi müdürü olup izinli olarak Dersaadet'e gelmiş olan Mehmed Bayram Efendi'nin talebi üzerine izin müddetinin bir ay uzatılmış olduğu.	19 M 1312	263	69	DH.MKT.
67	Ünye nahiyesinin İnah-ı Bala köyünün yanındaki ılıca, honaz, çalı adlı orman bölgelerine isken ettirilmek istenen on hane rumeli muhacirinin, Biga kazası İdare Meclisi üyesi Musa Efendi tarafından hiç bir olmaksızın Biga hudu sanılarak yerleştirilmeye kal	27 RA 1312	288	72	DH.MKT
68	Edremid Kazası Ünye Nahiyesi Müdürü Mehmed Behram Bey'in izin müddetini doldurduğu halde göreve başlamadığından, göreve dönüp dönmeyeceğinin tahkiki ile neticesinin bildirilmesinin Hüdavendigâr Vilayeti'ne ısharı.	10 R 1312	293	24	DH.MKT.
69	Edremit Kazası'nın Ünye Nahiyesi Müdürü Mehmed Behram'ın istifası üzerine yerine Parga Nahiyesi Müdürlüğü'nden müstafi İbrahim Niyazi'nin intihab olunduğu ve Ertuğrul Sancağı'nın Mihalgazi Nahiyesi Müdüriyeti'ne de Ahmed Bican'ın tayin olunmasıyla muamele	17 B 1312	332	27	DH.MKT

Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde "Agonya", "Avunya", "Ünye" Adı İle Kayıtlı Katalog Taraması					
Sıra	Özet	Tarih (Hicri)	Dosya No	Gömlek No	Fon Kodu
70	Ünye Nahiyesi Müdürü Mehmed Behram'ın ele geçirdiği bir haydut hakkında ifadesi alınmak üzere Edremit Ceza Mahkemesi'nden müzekkere celp olunduğu halde, malmüdürü tarafından tahkikattan önceki maaşının verilmediği şikayetinin değerlendirilmesi.	18 B 1312	332	70	DH.MKT.
71	Edremit Kazası'na bağlı Ünye Nahiyesi Müdürü Mehmed Behram'ın istifası ve yerine Parga Nahiyesi Müdürlüğü'nden müstafi İbrahim Niyazi'nin tayini	18 B 1312	332	71	DH.MKT.
72	Bayramiç Nahiye Müdürü Rahmi Efendi'nin görevini kötüye kullanmasından dolayı azl edilerek yerine Ünye Nahiye Müdürlüğü'nden munfasıl Mustafa Nuri Efendi'nin tayini onaylandığından kendisine verilecek maaşlardan gerekli kanuni kesintilerin yapılması ve ha	06 N 1312	350	62	DH.MKT.
73	Ünye Nahiyesi sabık Müdürü Mehmed Behram Efendi'nin mazuliyet maaşı tahsisi talebi üzerine memuriyet sicil bilgisinin Tekaüd Sandığı Nezareti'ne gönderildiği.	04 RA 1313	418	38	DH.MKT.
74	Karesi sancağı Balat ve Ünye nahiyeleri Ağnam ve Aşar memuriyetlerinde müstahdem müteveffa Nazif Efendi'nin Sofya Sancağı dahilinde bir kaza kaymakamlığında bulunduğu dair evrak zayi olduğundan malumat kaydının bildirilmesine cevaben bu zatın olup olmad	06 Ş 1316	2150	128	DH.MKT.
75	Karesi Sancağı'nın Balat ve Ünye nahiyeleri ağnam ve aşar memuriyetlerinde bulunmuş olan müteveffa Nazif Efendi'nin evrak-ı müsbitesi kaybolduğunda daha evvelki hizmet yerlerinin bildirilmesi.	26 N 1316	2165	70	DH.MKT.
76	Edremit kazasının Ünye nahiyesinde tütün ziraati hakkındaki muamelenin tafsilatını havi tahriratın gönderildiği.	16 Ş 1318	2436	21	DH.MKT.
77	Ünye ve Domaniç nahiye müdürleri Mehmed ve Midhat ile Hanborçin ve Yarhisar nahiyeleri zabıta-i mülkiye memurları Hidayet ve Ahmed Efendilerin becayışleri uygun bulunduğundan maaş, kesinti ve diğer muamelelerinin yapılması.	01 Z 1320	659	77	DH.MKT.

Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde "Agonya", "Avunya", "Ünye" Adı İle Kayıtlı Katalog Taraması					
Sıra	Özet	Tarih (Hicri)	Dosya No	Gömlek No	Fon Kodu
78	Ünye Nahiyesi Müdür Vekili Mehmed Kemal Efendi'nin tercüme-i hal varakasinda boş bulunan hanelerin resmi kayıtlara göre doldurulması.	20 RA 1322	857	6	DH.MKT.
79	Edremid kazası mülhakatında Ünye nahiyesi dahilindeki Karaaydın ile diğer üç karyenin Balya kazasına tahvil-i irtibatları.	05 ZA 1323	1440	1323 Za-02	İ..DH..
80	Ünye ve Domanıç nahiye müdürleri Mehmed ve Midhat ile Hanborçin ve Yarhisar nahiyeleri zabıta-i mülkiye memurları Hidayet ve Ahmed Efendilerin becayişleri uygun bulunduğundan maaş, kesinti ve diğer muamelelerinin yapılması.	01 Z 1320	659	77	DH.MKT.
81	Ünye Nahiyesi Müdür Vekili Mehmed Kemal Efendi'nin tercüme-i hal varakasinda boş bulunan hanelerin resmi kayıtlara göre doldurulması.	20 RA 1322	857	6	DH.MKT.
82	Edremid kazası mülhakatında Ünye nahiyesi dahilindeki Karaaydın ile diğer üç karyenin Balya kazasına tahvil-i irtibatları.	05 ZA1323	1440	1323/Za-0	İ..DH..
83	Ünye nahiyesinden ayrılarak Balya kazasına bağlanan Karaaydın karyesi ile birlikte bazı karyelerin muamelelerinin yapıldığı esnada yanlışlıkla bu karyeler arasında gösterilmeyen Karaaydın Madeni karyesinin de Balya kazasına bağlandığı.	23 M 1326	1237	5	DH.MKT.
84	Ünye nahiyesinin Kazlar Ormanı'na Hükümet-i Seniyyenin bilgisi dışında yerleşerek tahribatta bulundukları bildirilen muhacirinin oradan çıkarılması	29 S 1326	1244	7	DH.MKT.
85	Hüdavendigâr'ın Ünye Nahiyesi Müdürlüğü'nde bulunduğu esnada alamadığı maaşlarını talep eden sabık müdür Hüseyin Bey'e maaşı ödenmemişse tesviyesi.	07 Ş 1326	1290	76	DH.MKT.

Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde "Agonya", "Avunya", "Ünye" Adı İle Kayıtlı Katalog Taraması					
Sıra	Özet	Tarih (Hicri)	Dosya No	Gömlek No	Fon Kodu
86	Ünye Nahiyesi Müdürlüğü'ne Bigadiç Nahiyesi Müdürü Seyfettin Bey'in, Bigadiç Nahiyesi Müdürlüğü'ne Küre Nahiyesi Müdürü Necib Efendi, Küre Nahiyesi Müdürlüğü'ne Ünye Nahiyesi Müdürü İsmail Efendi'nin tayin edildiğinin Hüdavendigâr ve Kastamonu Valilikleri	15 L 1326	2653	90	DH.MKT.
87	Ünye Nahiyesi'nin Karaçukur mevkiindeki İlya'nın bıçkısına taarruz eden silahlı kişilerin yakalanarak adliyeye teslim edilmeleri.	02 B 1327	2881	8	DH.MKT.
88	Karesi sancağının Ünye nahiyesi dahilinde Davud köyü civarındaki ormanlarda bulunan eşkiyanın kaldırdığı Zihni Bey'in salimen kurtarılması, eşkiyanın tenkili için gereğinin yapılması.	27 B 1327	2900	36	DH.MKT.
89	Balıkesir sancağına bağlı Edremid kazasına muzaf Ünye nahiyesinin Sofular köyündeki simli kurşun madeni. a.g.y.tt, EHT (Ölçek 1/5000)	29 Z 1341		1109	HRT.h..